

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Artificiële intelligentie als auteur? Auteursrechtelijke dilemmas bij audio- en visuele AI-ontwerpen. Analyse van de Belgische en Australische wetgeving.

Oliwia Wolosz

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Ken ANDRIES

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Artificiële intelligentie als auteur? Auteursrechtelijke dilemma's bij audio- en visuele AI-ontwerpen. Analyse van de Belgische en Australische wetgeving.

Oliwia Wolosz

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Ken ANDRIES

Maastricht University

Faculteit Rechten

Master in de rechten

Masterthesis 2024-2025

Artificiële intelligentie als auteur? Auteursrechtelijke
dilemma's bij audio- en visuele AI-ontwerpen.

Analyse van de Belgische en Australische wetgeving.

Oliwia WOLOSZ (1952746)

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting private

PROMOTOR:

Prof. dr. Ken ANDRIES

Samenvatting

Dit onderzoek heeft tot doel de positie van artificiële intelligentie binnen het Belgische en Australische rechtssystemen te analyseren en te vergelijken, met een specifieke focus op de auteursrechtelijke vraagstukken die ontstaan bij AI-gegenereerde en AI-geassisteerde audio- en visuele ontwerpen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan mogelijke schendingen van auteursrechten tijdens de ontwikkeling en het gebruik van AI-systemen. Dit omdat artificiële intelligentie steeds een grotere rol in onze samenleving speelt, waardoor een kruising ontstaat tussen technologie enerzijds en het recht anderzijds, en de vraag rijst in hoeverre de bestaande wettelijke kaders toereikend zijn om dit te reguleren.

Uit het onderzoek blijkt dat zowel België als Australië beschikken over een goed uitgebouwd auteursrechtelijk kader, maar dat dit momenteel niet aangepast is aan de uitdagingen die AI-ontwerpen met zich meebrengen. Hoewel België AI-gerelateerde wetgeving heeft, met name de Europese *AI Act*, en Australië enkel vrijwillige richtsnoeren hanteert, staan beide landen op gelijke voet wat betreft het auteursrecht binnen het kader van AI. Gelet op de vergelijkende resultaten van beide juridische kaders en dezelfde rechtsonzekerheid daarbinnen, kan Australië op bepaalde punten als een inspiratiebron voor de Belgische wetgever dienen. Dit neemt niet weg dat de evaluatie van beide landen belangrijk is en op sommige punten toch sterk verschilt. Naast de wettelijke kaders beschikken beide landen over uitgebreide rechtspraak. Hoewel de Belgische rechters zich nog hierover niet hebben uitgesproken, bieden de bestaande arresten enige houvast om mogelijke voorwaarden voor de toekenning van het auteursrecht aan de auteurs van AI-geassisteerde werken. In Australië daarentegen is AI-rechtspraak sterker aanwezig, aangezien het een *common law*-land is. Toch biedt het ook geen duidelijk antwoord op de onderzoeksvraag.

Door het ontbreken van een passende rechtsgrond ontstaat in beide landen een zekere rechtsonzekerheid. Beide landen bieden echter wel een duidelijk ontkennend antwoord over de mogelijkheid van toekenning van het auteursrecht aan AI-systemen zelf. AI-gegenereerde werken ontstaan autonoom, zonder waardevolle tussenkomst van een mens, en komen daardoor doorgaans niet in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming, gelet op de vereiste van creatieve inbreng.

De centrale onderzoeksvraag poogt dan ook na te gaan in welke mate de bestaande Belgische en Australische rechtskaders een antwoord kunnen bieden op de vraag aan wie (het AI-systeem, de ontwikkelaar en/of de eindgebruiker) het auteursrecht op de AI-ontwerpen toegekend kan worden. Om hierop een antwoord te kunnen bieden, vertrekt het onderzoek vanuit een beschrijvend en theoretisch kader waarin zowel AI-systemen als auteursrechten een centrale rol krijgen. Vervolgens wordt een rechtsvergelijkende benadering gehanteerd, waarbij de Belgische en Australische kaders, gelet op hun verschillende juridische tradities en aanpak, worden geëvalueerd en vergeleken. Tot slot worden aanbevelingen geformuleerd die de Belgische wetgever kunnen helpen om de bestaande rechtsonzekerheid weg te werken.

Dankwoord

De masterscriptie vormt het sluitstuk van mijn masteropleiding en zou zonder de steun van enkele bijzondere personen niet tot stand zijn gekomen. Daarom neem ik graag de gelegenheid om hen oprecht te bedanken:

Vooreerst wil ik graag mijn promotor, *prof. dr. Ken Andries*, van harte bedanken. Uw gerichte en kritische feedback, evenals uw waardevolle inzet en deskundige begeleiding, hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het tot stand komen van deze scriptie. Zonder uw ondersteuning had dit werk nooit de vorm aangenomen die het nu heeft. Daarvoor: een welgemeende en oprechte dankjewel.

Daarnaast ben ik mijn vrienden *Elsie en Quinten* dankbaar voor hun onvoorwaardelijke steun, vanaf de eerste dag van de bacheloropleiding. Jullie waren altijd een luisterend oor in tijden van nood en hebben ongetwijfeld urenlang naar mijn gezeur en frustraties geluisterd. Bedankt hiervoor.

Ook wil ik graag mijn lieve collega *Jill Leen* bedanken. Ik ben je enorm dankbaar voor je waardevolle input en steun, niet alleen tijdens het schrijfproces van deze thesis, maar ook tijdens onze werkuren. Ik kijk er ontzettend naar uit om vanaf september officieel met jou en de rest van het team te werken.

Ten slotte verdienen mijn *ouders* de grootste dankbaarheid, voor hun voortdurende steun en aanmoediging gedurende mijn hele opleiding. Ook mijn *broertje* wil ik graag bedanken voor leuke gezamenlijke momenten van ontspanning.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Dankwoord.....	4
Inleiding.....	9
1. Onderzoekopzet en probleemstelling.....	9
2. Afbakening onderzoek.....	11
a. Opbouw.....	11
b. Methodologie.....	12
c. Onderzoeksvraag en subvragen.....	12
Hoofdstuk 1. Artificiële intelligentie.....	14
1.1. Definitie van AI.....	14
1.1.1. Wat is AI?.....	14
1.1.2. Juridische definitie van AI.....	15
1.2. Ontwikkeling van AI.....	16
1.3. Wat is een AI-ontwerp?.....	18
1.4. AI en wet: de noodzaak voor regelgeving voor een snelgroeiende technologie.....	20
1.4.1. Praktische benadering.....	23
Hoofdstuk 2. Auteursrechten.....	25
2.1. Auteursrechten in België.....	26
2.1.1. Wie kan een auteur zijn.....	27
2.1.2. Beschermd werken.....	29
2.1.3. Rechten van de auteur.....	31
2.1.4. Schendingen van auteursrechten.....	33
2.2. Auteursrechten in Australië.....	34
2.2.1. Wie kan een auteur zijn.....	35
2.2.2. Beschermd werken.....	36
2.2.3. Rechten van de auteur.....	38
2.2.4. Schendingen van auteursrechten.....	41
Hoofdstuk 3. Belgische AI-wetgevingskader.....	42
3.1. Europese aanpak van AI-systemen.....	42
3.1.1. AI-Verordening 2024/1689.....	43
3.1.1.1. AI-systemen en -modellen.....	43
3.1.1.2. Territoriale en temporele toepassingsgebied.....	46
3.1.1.3. Verhouding tussen de AI Act en auteursrechten.....	47
3.1.1.3.1. Europese AI-rechtspraak.....	48
3.1.2. CDSMD-Richtlijn 2019/790.....	49
3.1.2.1. Gebruik van auteursrechtelijk beschermd werken bij datamining.....	49
3.1.2.2. Grenzen van datamining.....	51
3.1.2.2.1. Europese datamining-rechtspraak.....	52
3.1.2.3. Territoriale toepassingsgebied.....	53
Hoofdstuk 4. Australische AI-wetgevingskader.....	53
4.1. Voluntary ethical framework.....	54
4.1.1. AI Ethics Principles.....	54
4.1.2. Voluntary AI Safety Standard.....	55
4.1.2.1. Overgang naar verplichte richtlijnen.....	56
4.1.3. Safe and Responsible AI in Australia.....	57
4.2. Fair dealing excepties.....	58
4.2.1. Fair dealing en AI.....	59
Hoofdstuk 5. Rechtsvergelijking.....	60

5.1. Toelichting.....	60
5.2. Auteursrechten van AI-systemen in België.....	64
5.2.1. Schending van auteursrechten.....	64
5.2.2. Ontstaan van nieuwe auteursrechten.....	65
5.2.2.1. Voorwaarde auteur.....	65
5.2.2.2. Voorwaarde creativiteit.....	66
5.3. Auteursrechten van AI-systemen in Australië.....	67
5.3.1. Schendingen van auteursrechten.....	67
5.3.2. Ontstaan van auteursrechten.....	67
5.3.2.1. Voorwaarde originaliteit en auteurschap.....	68
5.4. AI als auteur.....	70
5.5. Ontwikkelaar als auteur.....	74
5.6. Eindgebruiker als auteur.....	75
5.7. Gezamenlijk auteursrecht.....	76
5.8. Geen auteursrecht.....	77
5.9. Aanbevelingen.....	78
5.9.1. Relevante overwegingen.....	78
5.9.2. Australië als inspiratiebron.....	79
5.9.3. Nuance.....	80
5.9.4. Eigen voorstel.....	81
Conclusie.....	81
Bibliografie.....	85
Wetgeving: Europees/Internationaal.....	85
Wetgeving: België.....	86
Wetgeving: Australië.....	86
Rechtspraak: België.....	86
Rechtspraak: Australië.....	87
Rechtspraak: Europees/Internationaal.....	87
Rechtsleer: België.....	88
Boeken.....	88
Tijdschriften.....	89
Rechtsleer: Australië.....	90
Boeken.....	90
Tijdschriften.....	90
Rechtsleer: Europees/Internationaal.....	91
Boeken.....	91
Tijdschriften.....	91
Overige.....	92

Inleiding

1. Onderzoeksopzet en probleemstelling

1. Artificiële intelligentie (hierna: AI) wordt elke dag populairder en toegankelijker. Vandaag de dag is AI een echt *hot topic*, niet alleen in de media, maar ook in de juridische debatten. Juridisch gezien is het onderwerp nog niet uitgeklaard en leidt tot uiteenlopende meningen. Het vindt zijn toepassing in ons dagelijks leven, vaak zonder dat mensen zich ervan bewust zijn. Wat nog niet zo lang geleden als 'de toekomst' werd bestempeld, is inmiddels in een oogwenk de hedendaagse realiteit geworden. De snelle en uitgebreide opkomst van AI kan hierdoor niet ongereguleerd blijven. Met de opkomst ervan worden meer vragen gesteld over de noodzaak van een nieuw wetgevend kader om onder meer auteursrechten te reguleren.

2. De bliksemsnelle modernisering van AI-technieken zorgt ervoor dat de bestaande wetgeving het tempo van de ontwikkeling niet kan bijhouden, waardoor er lacunes ontstaan die niet langer met de bestaande wetgeving opgevuld kunnen worden, zowel op Belgisch (en Europees) als Australisch niveau.

Zowel België¹ als Australië² heeft een wettelijk kader voor de bescherming van auteursrechten. De vraag rijst dan of de bestaande wetgeving en rechtspraak de kwestie van auteurschap op AI-ontwerpen kunnen verduidelijken of er eerder nood is aan nieuwe of aanvullende wetgeving. Hoewel steeds meer landen juridische initiatieven nemen om AI een wettelijk kader te geven, lijken de auteursrechtelijke kwesties vaak over het hoofd te worden gezien. Nochtans kan men geen veilige AI-omgeving creëren voordat er duidelijkheid ontstaat over het auteurschap van de werken en de mogelijke inbreuken die tijdens de ontwikkeling en het gebruik ervan kunnen ontstaan.

3. In België is er op dit moment geen uitgebreide nationale wetgeving met betrekking tot (de auteursrechten van) AI. In 2019 lanceerde de Vlaamse overheid een actieplan voor AI,³ gevolgd door het nationaal convergentieplan⁴ van de federale overheid in 2022 met doelstellingen omtrent de ontwikkeling van AI. De Federale Overheidsdienst BOSA ontwikkelde daarnaast de *AI4Belgium*-coalitie,⁵ die als doel heeft verschillende actoren op diverse niveaus van ontwikkeling en gebruik van AI samen te brengen. De focus ligt vandaag de dag vooral op het ontwikkelen van een veilige AI-omgeving. Opmerkelijk genoeg wordt de kwestie van auteursrechten zelden, zo niet nooit, behandeld.

¹ *Infra* nr. 36-54.

² *Infra* nr. 55-73.

³ X, 'Vlaams actieplan Artificiële Intelligentie gelanceerd', *Departement WEWIS* 22 maart 2019 (geraadpleegd op 27 april 2025).

⁴ WAEYAERT N., 'Nationaal convergentieplan voor de ontwikkeling van artificiële intelligentie', *BOSA* 2022 (geraadpleegd op 27 april 2025).

⁵ X, *AI4Belgium*, *BOSA* (geraadpleegd op 27 april 2025).

In de Europese Unie daarentegen werd de AI-verordening (hierna: *AI Act*)⁶ aangenomen in de zomer van 2024, als onderdeel van een breder pakket beleidsmaatregelen⁷ ter ondersteuning van de ontwikkeling van betrouwbaar AI. Gelet op het feit dat Europees recht integraal deel van Belgisch recht uitmaakt,⁸ zal in het verdere onderzoek wat betreft de AI vooral verwezen worden naar het Belgische recht, waarvan het EU-recht automatisch onderdeel uitmaakt. De auteursrechtelijke bescherming daarentegen wordt vanuit het Belgische perspectief toegelicht, met de nodige aanvullingen op basis van de Europese rechtspraak.

4. Australië koos ervoor om AI als geheel voorlopig enkel door middel van bestaande wetgeving te reguleren. Dit vormt een andere benadering van deze problematiek dan de benadering in de Europese Unie en België. Onder andere dit maakt Australië een interessant land ter vergelijking met België. Er kan namelijk onderzocht worden of het mogelijk is om bestaande regelgeving toe te passen op moderne AI-vraagstukken, zonder de noodzaak voor nieuwe wetgeving. Alternatief kan ook worden bekeken of het beter is om een aparte, eigen aanpak voor AI-problematieken te ontwikkelen, zoals men in sommige landen steeds vaker doet. Gelet op het feit dat men zich in Australië steeds meer bewust is van de noodzaak om te handelen, kunnen de Belgische en Europese benaderingen mogelijk als inspiratie dienen.

Een tweede interessant verschil, dat de keuze voor deze landen verklaart, is het onderscheid tussen het *common law*- en het *civil law*-systeem. Hoewel hier niet uitgebreid op ingegaan zal worden op de verschillen tussen beide systemen of de historische ontwikkeling daarvan, leiden beide systemen vaak tot vergelijkbare resultaten wat betreft de auteursrechtelijke kaders, zij het via verschillende benaderingen.⁹

5. Verder moet worden opgemerkt dat de Europese Unie een samenwerking is aangegaan met Australië op het gebied van Digitale Economie en Technologie.¹⁰ In het verleden hebben beide landen gezamenlijke dialogen gevoerd ter versterking van hun samenwerking. De gemeenschappelijke belangen tussen beide gesprekspartners, die ten grondslag liggen aan de samenwerking, zijn veel breder dan alleen de regulatie van AI, ze omvatten ook andere topics zoals onder andere *data*, cyberveiligheid of online platformen.¹¹ Beide landen verbinden zich ertoe om informatie uit te wisselen en samen te werken op het gebied van expertendialogen, gezamenlijke trainingen en de uitwisseling van *best practices*, wat van groot belang kan zijn in de tijdperk van AI.¹² Daarnaast zijn ze overeengekomen samen te werken aan het bevorderen van een veilige, interoperabele, betrouwbare en mensgerichte *data*-economie.¹³ Hoewel de ervaring

⁶ *Infra* nr. 77-85.

⁷ Waaronder ook een AI-innovatiepakket en het gecoördineerde plan inzake AI; X, 'AI-innovatiepakket', *Europese Commissie* 25 juli 2024 (geraadpleegd op 4 mei 2025); X, 'Coordinated Plan on Artificial Intelligence 2021 Review', *Europese Commissie* 21 april 2021 (geraadpleegd op 4 mei 2025).

⁸ HvJ 15 juli 1964, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66, 'Costa/E.N.E.L'; HvJ 9 maart 1978, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49, 'Simmenthal II'.

⁹ *Infra* nr. 35.

¹⁰ X, 'Australia and the European Union to deepen digital relationship', *Australian Government: Department of Industry, Science and Resources* 13 juni 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025); X, 'De EU en Australië versnellen hun digitale samenwerking', *Europese Commissie* 12 juni 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

¹¹ X, 'Commission serves sign administrative arrangement with Australian eSafety Commissioner to support the enforcement of social media regulations', *Europese Commissie* 11 juni 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

¹² *Ibid.*

¹³ X, 'De EU en Australië versnellen hun digitale samenwerking', *Europese Commissie* 12 juni 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

van de Unie momenteel ook nog vrij beperkt is, kan het toch een belangrijke bijdrage leveren aan de richting van de toekomstige AI-wetgeving in Australië.

6. Aangezien intellectuele eigendomsrechten een brede categorie rechten vormen, dient het onderzoek verder beperkt te worden. Er zal specifiek gekeken worden naar auteursrechten, aangezien deze relevant zijn voor de bespreking van audio- en visuele AI-ontwerpen. Met audio ontwerpen worden allerlei muziekfragmenten, stemopnames en andere geluiden bedoeld. Visuele ontwerpen betreffen foto's of afbeeldingen. Ten slotte slaan de audiovisuele ontwerpen op een combinatie van beide, zoals in de vorm van video's, de visuele- en audio-elementen van videogames,¹⁴ deepfakes van de gezichten en stemmen van mensen, *etc.*

Auteursrechten beschermen de auteur en diens werken. Bij AI-ontwerpen rijst echter een belangrijke vraag, met name: "*Wie is de auteur?*" Is het AI-systeem zelf een auteur en komen we terecht in een tijdperk waar ook robots rechten kunnen genieten? Is het de ontwikkelaar of de onderneming die achter de ontwikkeling van het systeem zit? Worden de auteursrechten toegekend aan de eindgebruiker? Of is het misschien een combinatie van meerdere actoren, of juist niemand?

Andere vormen van intellectuele eigendomsrechten worden buiten beschouwing gelaten. Hoewel computerprogramma's ook deel uitmaken van auteursrechten en relevant zijn bij de creatie van AI-systemen, zullen deze eveneens uitgesloten worden van enige verdere toelichting om de omvang van het onderzoek te beperken.

7. In deze thesis zullen, aan de hand van de bespreking van de auteursrechtelijke kaders in België en Australië, de posities van verschillende actoren worden geëvalueerd om na te gaan wie, of juist wie niet, de auteursrechtelijke bescherming geniet.¹⁵ Bovendien zal er onderscheid worden gemaakt tussen werken die worden gecreëerd door AI-systemen (de AI-gegenereerde werken) en werken die zijn gemaakt met ondersteuning van AI (de AI-geassisteerde werken). Daarnaast zullen kritische aanbevelingen worden gemaakt met betrekking tot de (mogelijke) zwakke punten die verdere verduidelijking in de wetgeving of rechtspraak vereisen en de implicaties die voortvloeien uit de bescherming van bepaalde actoren.¹⁶ Tot slot is het ook van belang om stil te staan bij de rechten van de auteurs wier werken, zonder toestemming, worden gebruikt voor de training van AI-systemen.¹⁷

2. Afbakening onderzoek

a. Opbouw

8. Deze thesis bestaat uit vijf hoofdstukken, waarbij elk hoofdstuk een ander aspect van het onderwerp belicht. Het eerste hoofdstuk biedt een algemeen kader over AI, met aandacht voor de

¹⁴ Met uitzondering van het computerprogramma zelf.

¹⁵ *Infra* nr. 116-117.

¹⁶ *Infra* nr. 117.

¹⁷ *Infra* nr. 115.

definitie en werking ervan.¹⁸ In hoofdstuk twee worden de Belgische en de Australische auteursrechtelijke regelingen besproken.¹⁹ Daarbij wordt toegelicht wie als auteur kan worden beschouwd,²⁰ welke werken in aanmerking komen voor deze bescherming,²¹ welke rechten hieraan verbonden zijn²² en wanneer er sprake is van schendingen.²³ Hoofdstukken drie²⁴ en vier²⁵ gaan dieper in op de wettelijke initiatieven en instrumenten die AI-gerelateerde auteursrechtelijke vraagstukken betreffen, met respectievelijk de focus op België en Australië. Hoofdstuk vijf²⁶ richt zich op een rechtsvergelijkende analyse en formuleert een antwoord op de onderzoeksvraag, evenals suggesties voor mogelijke aanpassingen van de wetgeving om de auteursrechtelijke status op AI-ontwerpen te verduidelijken. Tot slot worden de belangrijkste inzichten samengevat in een korte, maar krachtige conclusie.

b. Methodologie

9. De belangrijkste doelstelling van dit onderzoek is om twee verschillende aanpakken van het reguleren van AI-gebruik toe te lichten (*beschrijvende, theoretische onderzoeksmethode*) en deze kritisch te beoordelen met betrekking tot de toekenning van auteursrechten aan één van de betrokken actoren, alsook de mogelijke schendingen van deze rechten. Op basis hiervan zullen aanbevelingen worden geformuleerd over de mogelijke aanpak en implicaties van de keuzes die de wetgevers kunnen maken (*aanbevelende methode*).

Voor het onderzoek wordt gekozen voor een *rechtsvergelijkende methode*, meer bepaald een vergelijking tussen Australische en Belgische wetgeving. Beide rechtssystemen hanteren een andere aanpak, behoren elk tot een verschillend rechtstelsel, en illustreren de meerwaarde van juridische samenwerking onderling. Dit laat toe te onderzoeken of het mogelijk is om de problematiek met de bestaande AI- en auteursrechtelijke wetgeving te beheersen, of dat het toch noodzakelijk is om nieuwe wetgeving te ontwikkelen.

c. Onderzoeksvraag en subvragen

Onderzoeksvraag:

10. In hoeverre kunnen, op basis van de bestaande Belgische en Australische auteursrechtelijke wetgeving en rechtspraak, auteursrechten worden toegekend op de AI-gegenereerde en AI-geassisteerde audio- en visuele ontwerpen aan het AI-systeem, de ontwikkelaar en/of de eindgebruiker.

¹⁸ *Infra* nr. 14 e.v.

¹⁹ *Infra* nr. 35 e.v.

²⁰ *Infra* nr. 38-41 en nr. 58-60.

²¹ *Infra* nr. 42-46 en nr. 61-65.

²² *Infra* nr. 47-51 en nr. 66-70.

²³ *Infra* nr. 52-54 en nr. 71-73.

²⁴ *Infra* nr. 74 e.v.

²⁵ *Infra* nr. 98 e.v.

²⁶ *Infra* nr. 113 e.v.

Subvragen:

11. Deel 1: Theoretisch kader

- Wat is AI?
- Hoe werkt AI?
- Wat is een AI-ontwerp?

12. Deel 2: Wetgevend kader

- Hoe worden auteursrechten in de Belgische en Australische wetgeving gewaarborgd?
- Wie wordt in België en Australië als auteur erkend?
- Welke werken worden in België en Australië auteursrechtelijk beschermd?
- Welke wetgeving is van toepassing op AI in België en Australië?
- Welke juridische waarborgen voor auteursrechten bevatten de Belgische en Australische AI-wetgevingen?

13. Deel 3: Rechtsvergelijking en aanbevelingen

- Kunnen auteursrechten van AI-gegenereerde of AI-geassisteerde ontwerpen toegekend worden aan een AI-systeem, de ontwikkelaar en/of de gebruiker?
- Welke juridische en maatschappelijke gevolgen zijn verbonden aan de toekenning van auteursrechten aan een AI-systeem, de ontwikkelaar en/of de eindgebruiker?
- Welke gelijkenissen en verschillen bestaan er tussen de Belgische en Australische benadering van auteursrechten op AI ontwerpen?
- Welke wetgevende tussenkomsten zijn in België noodzakelijk om de heersende rechtsonzekerheid te verhelpen?

Hoofdstuk 1. Artificiële intelligentie

1.1. Definitie van AI

1.1.1. Wat is AI?

14. Tegenwoordig, wanneer men denkt aan AI, denkt men vooral aan verschillende, in populariteit groeiende websites, zoals *ChatGPT* of *DeepSeek*, waarop een commando (of 'prompt') wordt ingevoerd en in ruil daarvoor een uitgeschreven tekst, afbeelding, video, etc. door het systeem wordt gecreëerd. AI is echter veel breder dan dat.

Men verwijst naar de jaren vijftig als het moment van uitvinding van kunstmatige intelligentie, waarbij de interesse in dit onderwerp aanzienlijk groeide na de publicatie van "*Computer Machinery and Intelligence*" door de Britse wiskundige Alan Turing.²⁷ De benaming 'AI' kan zijn oorsprong vinden in de conferentie van onderzoekers aan het *Dartmouth College* in de Verenigde Staten in 1956, waar John McCarthy deze naam introduceerde.²⁸ De doorbraak van AI zoals we die nu kennen, vond echter pas later plaats, namelijk in de jaren negentig, omdat de beperkte rekenkracht en opslagcapaciteiten ervoor nog niet in staat waren om veel vooruitgang te boeken.²⁹

15. Artificiële, of kunstmatige, intelligentie bootst menselijke vaardigheden na met behulp van een computersysteem. Het voert handelingen uit zoals leren, plannen, redeneren, anticiperen en het nemen van beslissingen, zonder enige tussenkomst van de menselijke intelligentie.³⁰ Dit gebeurt aan de hand van uitgebreide algoritmes, ofwel vaste stappen die het programma doorloopt om, op basis van de kennis uit de voorgeprogrammeerde regels en eindeloze trainingen, tot een oplossing te komen en een gewenst einddoel te bereiken dat er daarvoor nog niet bestond.³¹

Er wordt tevens een onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van AI, zoals softwarematige AI (bijvoorbeeld websites of computerprogramma's) en belichaamde AI (bijvoorbeeld stofzuigerrobots, drones, zelfrijdende auto's, etc).³²

Grote hoeveelheden data, ook wel *big data* genoemd, worden verzameld en geanalyseerd om een intelligent eindresultaat te bereiken. Daarmee wordt AI getraind in onder meer patroonherkenning, spraakherkenning en besluitvorming.³³

²⁷ X, 'The birth of Artificial Intelligence (AI) research', *Lawrence Livermore National Laboratory* (geraadpleegd op 4 mei 2025).

²⁸ KOWALSKI A., 'Artificial Intelligence and Law: A Primer an Overview.' *Advocate* 1993 vol. 51, nr. 4, (579) 579-584.

²⁹ ANYOHA R., 'The History of Artificial Intelligence', *Harvard* 2017, <https://web.archive.org/web/20240701014610/https://sitn.hms.harvard.edu/flash/2017/history-artificial-intelligence/> (gearchiveerde versie geraadpleegd op 27 april 2025).

³⁰ X, 'An introduction to artificial intelligence', *Australian Government ASD* 24 november 2023 (geraadpleegd op 27 april 2025).

³¹ CORMEN H., LEISERSON R. en STEIN C., *Introduction to Algorithms, fourth edition*, MIT Press, 2022, 5-6.

³² X, 'Wat is artificiële intelligentie en hoe wordt het gebruikt', *Europees Parlement* 4 september 2020 (geraadpleegd 27 april 2025).

³³ X, 'ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE', *Juvo* (geraadpleegd op 27 april 2025).

Een belangrijke nuance is dat men niet langer genoodzaakt is om het systeem van A tot Z te programmeren en expliciete instructies te geven over hoe de AI moet handelen. In plaats daarvan wordt er gesproken van *machine learning*, omdat de AI toegang krijgt tot grote hoeveelheden *data*, patronen herkent en op basis daarvan zelfstandig conclusies leert trekken.³⁴

16. Echter is het belangrijk om op te merken dat een intelligent eindresultaat niet noodzakelijk een perfect resultaat betekent. Hoewel AI al een lange geschiedenis achter de rug heeft, ziet men toch in de huidige stand van AI vaak, vooral bij visuele ontwerpen, duidelijke kenmerken die het identificeren van AI makkelijk maken, zoals mislukte vormen van handen en gezichten.

1.1.2. Juridische definitie van AI

17. Hoewel AI geen juridische term is, kan men in verschillende wetgevende instrumenten een definitie ervan vinden. In de AI-strategie³⁵ definieert de Europese Commissie AI als "een systeem dat intelligent gedrag vertoont." Het systeem "analyseert zijn omgeving en kan, in zekere mate, zelfstandig actie ondernemen om specifieke doelstellingen te verwezenlijken."³⁶ Deze systemen kunnen uitsluitend uit software bestaan, maar kunnen ook in hardware worden geïntegreerd.³⁷

Ook tijdens het tot stand komen van de *AI Act* was de definitie van een AI-systeem een belangrijk discussiepunt, waarbij tal van verschillende benaderingen en definities besproken werden.³⁸ Uiteindelijk koos de Europese wetgever om een AI-systeem te definiëren in de *AI Act* als het volgende:³⁹

"Een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen."

De gekozen definitie is gebaseerd op drie kenmerken met name autonomie, inferentievermogen en aanpassingsvermogen. Autonomie betekent dat het systeem zonder menselijke tussenkomst kan functioneren. Het tweede kenmerk, inferentievermogen, verwijst naar het proces waarbij *output* wordt gecreëerd en het vermogen van het AI-systeem om zelfstandig *input* te verwerken. Ten slotte heeft aanpassingsvermogen betrekking op de zelflerende capaciteiten van het AI-systeem. Dit is een optioneel kenmerk. Deze drie kenmerken werden in de verordening echter niet verder uitgewerkt tot duidelijke voorwaarden.

³⁴ X, 'Wat is generatieve AI en hoe werkt het?', *Adobe* (geraadpleegd op 27 april 2025).

³⁵ Mededeling: Kunstmatige Intelligentie voor Europa, EUROPESE COMMISSIE, 25 april 2018, COM(2018)237.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de AI Act', *RW* 2024-2025/88, (283) 283-300.

³⁹ Art 3, 1) Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828, *Pb.L.* 2024/1689 (hierna: *AI Act*).

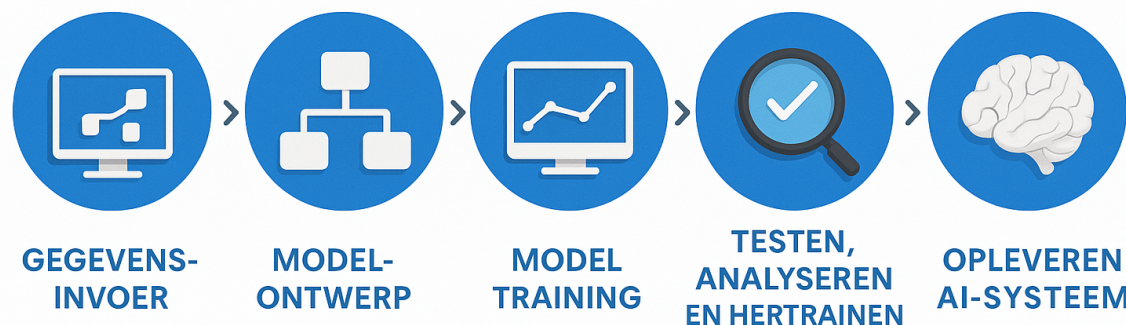
18. Net zoals in België is men zich in Australië bewust van de snelle opkomst van AI-technologieën. Aangezien er in Australië nog geen nieuwe AI-wetgeving tot stand is gekomen, betekent dit dat er voorlopig nog geen wettelijke definitie bestaat. Ook in de rechtspraak is deze definitie momenteel nog niet ontwikkeld. Wel hanteert Australië een gelijkaardige wetenschappelijke definitie van AI als België.⁴⁰ De Australische overheidsdienst, *Commonwealth Department*, heeft enkele definities ontwikkeld, waaronder die van AI. De Australische definitie is gebaseerd op de definities van *International Organisation for Standardization*. Volgens de *Commonwealth Department* dient AI gedefinieerd te worden als volgt:⁴¹

"An engineered system that generates predictive outputs such as content, forecasts, recommendations or decisions for a given set of human-defined objectives or parameters without explicit programming. AI systems are designed to operate with varying levels of automation."

19. Net zoals de definitie van AI die in België wordt gehanteerd, verwijst ook de Australische definitie naar een systeem dat bepaalde *output* creëert zonder de noodzaak aan de menselijke tussenkomst.⁴² Er zijn geen noemenswaardige verschillen in de wijze waarop AI in België en Australië gedefinieerd wordt.

1.2. Ontwikkeling van AI

20. De ontwikkeling van AI-systemen is geen eenvoudig proces. Aangezien het om een technisch, wetenschappelijk proces gaat, wordt hieronder een voorstelling toegevoegd als een visueel en simplistisch houvast bij de toelichting van de vijf ontwikkelingsstappen.

Figuur 1. De vijf ontwikkelingsstappen (gegenereerd met ChatGPT).

De vijf stappen zijn de volgende:

⁴⁰ X, 'An introduction to artificial intelligence', *Australian Government ASD* 24 november 2023, (geraadpleegd op 27 april 2025).

⁴¹ Discussion paper: Safe and Responsible AI in Australia, AUSTRALIAN GOVERNMENT, juni 2023.

⁴² X, 'AI Watch: Global regulatory tracker - Australia', *White & Case* 16 december 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025); X, 'An introduction to artificial intelligence', *Australian Government ASD* 24 november 2023 (geraadpleegd op 27 april 2025).

Stap 1: Gegevensinput

Vooraleer AI aan de slag kan gaan, moet er een enorme hoeveelheid *data* worden ingevoerd.⁴³ Dit kan gebeuren via bestaande *databases*, koppeling met de op internet beschikbare informatie, sensoren, camera's, microfoons, etc.⁴⁴ De hoeveelheid en kwaliteit van de gebruikte *data* is hierbij van groot belang. Hoe meer *data* er wordt ingevoerd, hoe meer gegevens het AI-systeem heeft om te leren en dus hoe uitgebreider de *output* kan zijn.

Alle verzamelde data wordt verder geanalyseerd om de relevante informatie te extraheren. Hierbij bereidt de ontwikkelaar de gegevens voor in de gewenste vorm voor de *input* in het AI-systeem. Alle inconsistente en incorrecte gegevens dienen op dit moment te worden verwijderd, anders wordt het systeem ermee 'besmet' en zal dit resulteren in incorrecte *output*.⁴⁵ Indien auteursrechtelijk beschermde werken zonder de noodzakelijke voorafgaande toestemming van de auteur worden ingevoerd, begaat de ontwikkelaar een schending van het auteursrecht.⁴⁶

Stap 2: Modelontwerp

Het modelontwerp vormt de kern van het AI-systeem. Een model werkt op basis van vaste formules en wiskundige representaties van gegevens, waarbij, afhankelijk van het gekozen model, verschillende algoritmes en benaderingen worden gebruikt. Deze algoritmes herkennen complexe patronen en stellen het AI-systeem in staat eigen regels te ontwikkelen om later zelfstandig uitkomsten te kunnen genereren.⁴⁷

De algoritmes volgen een van de drie soorten leerprocessen, met name: begeleid ('*supervised*'), onbegeleid ('*unsupervised*') of versterkend ('*reinforcement*') leerproces. Bij begeleid leerproces is de *data* gelabeld en gestructureerd om een toewijzingsfunctie te genereren die de verwachte *output* oplevert. Het onbegeleide leerproces vindt plaats wanneer de *data* niet geclassificeerd en gestructureerd wordt. Versterkend leerproces vindt plaats wanneer de machine wordt blootgesteld aan een nieuwe omgeving, waarin snelle beslissingen moeten worden genomen en wordt geleerd uit eerdere fouten.

*Datamining*⁴⁸ is een essentieel onderdeel van *machine learning*. Hiermee verzamelt men structurele informatie uit grote hoeveelheden *data*, waarmee in deze fase van AI-ontwikkeling patronen en correlaties tussen gegevens worden geïdentificeerd.⁴⁹

Stap 3: Modeltraining

Op basis van de verzamelde gegevens die in het model worden verwerkt, kan men overgaan tot de effectieve training van het AI-systeem. Hierbij past het model zich aan de ingevoegde gegevens

⁴³ LEVENDOWSKI A., 'How Copyright Law Can Fix Artificial Intelligence's Implicit Bias Problem', *Washington Law Review* 2017, vol. 93, nr. 2, (579) 579-630.

⁴⁴ X, 'ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE', *Juvo* (geraadpleegd 27 april 2025).

⁴⁵ RAVINDRA K. en PANKAJ K., '"Training AI and Copyright Infringement: Where Does the Law Stand?', *Indian Journal of Integrated Research in Law* 2022, vol. 2, nr. 1, (1) 1-14.

⁴⁶ *Infra* nr. 52-54 en nr. 71-73.

⁴⁷ X, 'An introduction to artificial intelligence', *Australian Government ASD* 24 november 2023 (geraadpleegd op 27 april 2025).

⁴⁸ *Infra* nr. 86-97.

⁴⁹ RAVINDRA K. en PANKAJ K., '"Training AI and Copyright Infringement: Where Does the Law Stand?', " *Indian Journal of Integrated Research in Law* 2022, vol. 2, nr. 1, (1) 1-14.

aan en identificeert het de gewenste patronen. De *inputdata* wordt omgezet in patronen die relevante informatie opleveren, welke vervolgens kunnen worden ingevoerd in leeralgoritmen.⁵⁰

Zodra een *dataset* is gecreëerd, wordt deze herhaaldelijk gekopieerd tijdens het *machine learning*-proces, totdat een geschikt model is ontwikkeld. Deze kopieën zijn noodzakelijk voor het creëren van een omvangrijke *dataset* die verdere *machine learning* mogelijk maakt. De aard van de kopieën kan variëren, sommige zijn tijdelijk, terwijl andere een permanent karakter hebben.⁵¹ Bij het kopiëren van auteursrechtelijk beschermde werken, zoals afbeeldingen, video's of muziekstukken, en bij het extraheren van gegevens uit een *dataset*, bestaat het risico op schending van de rechten van de belanghebbende auteurs.⁵²

Stap 4: Testen, analyseren en hertrainen

Met behulp van diverse en uitgebreide testen moet het AI-systeem worden getraind om te controleren of het in verschillende scenario's correct functioneert. Hierbij worden niet alleen reeds bestaande gegevens uit de *dataset*, maar ook nieuwe, tijdens de modeltraining nog niet gebruikte gegevens ingezet. Dit om te verzekeren dat het systeem efficiënt functioneert met zowel eerder geteste als gloednieuwe *input*. AI-systemen worden getraind met enorme hoeveelheden gegevens om patronen te herkennen en op basis daarvan zelfstandig intelligente beslissingen of voorspellingen te maken.

Stap 5: Oplevering van een AI-systeem

Na succesvolle en uitgebreide testen kan het AI-systeem worden opgeleverd, waarna gebruikers hiermee aan de slag kunnen om de gewenste *output* te creëren.

Tijdens de *outputfase* kan het door AI gecreëerde werk mogelijk een inbreuk maken op auteursrechten, vooral wanneer de gegenereerde *output* identiek of sterk vergelijkbaar is met de *input* waarop het AI-model is getraind. Dit risico wordt vergroot indien een relatief beperkt aantal inhoudelijke elementen als *input* worden gebruikt, waardoor het systeem onvoldoende diversiteit heeft en uiteindelijk een ermee overeenkomstig ontwerp genereert.⁵³

1.3. Wat is een AI-ontwerp?

21. Vanuit auteursrechtelijk perspectief is een AI-ontwerp een grafisch en/of audio-ontwerp dat met behulp van, of volledig zelfstandig door, een AI-systeem wordt gecreëerd, op basis van menselijke commando's. Op basis van een eenvoudige *prompt* scant het AI-systeem zijn *database* en genereert binnen enkele seconden een nieuw ontwerp. Afhankelijk van de mate van menselijke tussenkomst onderscheidt men twee soorten *outputs*, met name de AI-geassisteerde *output* met

⁵⁰ X, 'Smart Predictions with Amazon Machine Learning', *Temboo* 31 juli 2017 (geraadpleegd op 27 april 2025).

⁵¹ MATULIONYTE R., 'Australian copyright law impedes the development of Artificial Intelligence: What are the options?', *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2021/04, (417) 417-443.

⁵² MATULIONYTE R., 'Australian copyright law impedes the development of Artificial Intelligence: What are the options?', *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2021/04, (417) 417-443; RAVINDRA K. en PANKAJ K., "'Training AI and Copyright Infringement: Where Does the Law Stand?', " *Indian Journal of Integrated Research in Law* 2022, volume 2, nr. 1, (1) 1-14.

⁵³ MATULIONYTE R., 'Australian copyright law impedes the development of Artificial Intelligence: What are the options?', *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2021/04, (417) 417-443.

menselijke tussenkomst en de AI-gegenereerde *output* zonder menselijke tussenkomst. Deze eerste categorie omvat dus werken die worden gecreëerd met enige vorm van menselijke begeleiding, terwijl de tweede categorie bestaat uit werken die volledig autonoom, door AI worden gegenereerd. Sommige auteurs verwijzen er ook hiernaar als respectievelijk zwakke en sterke AI-ontwerpen.⁵⁴ Bij zwakke AI-ontwerpen wordt het systeem puur en alleen als een hulpmiddel ingeschakeld.⁵⁵ De gebruiker weet welk resultaat hij of zij voor ogen heeft en gebruikt het AI-systeem om zijn welbepaalde doel op een efficiënte⁵⁶ en snelle manier te bereiken. Een sterk AI-ontwerp daarentegen ontstaat wanneer het AI-systeem autonoom naar een resultaat toewerkt.⁵⁷ De precieze mate waarin AI betrokken is bij het creatieve proces, wordt volledig bepaald door de maker en de taken die het door hem ingeschakelde AI-systeem kan vervullen. Niet alle AI-ontwerpen kunnen echter gemakkelijk in één van deze categorieën worden ingedeeld, waardoor er in de rechtsleer ook gesproken wordt van een 'grijze zone' waarin de 'overige' ontwerpen een plaats krijgen.

22. Simon Chesterman merkte in zijn analyse van het concept van autonomie bij AI-systemen, het volgende op:

*"What we mean when we describe an AI system as autonomous is not that it takes decisions 'by itself' but that it takes decisions without further input from a human."*⁵⁸

23. Naar mijn mening heeft het creëren van een grijze zone geen nut, gelet op het feit dat werken die met behulp van AI-systemen worden gemaakt duidelijk te onderscheiden zijn van de tegenovergestelde categorie van autonome werken. Hierdoor is een tussencategorie niet aangewezen en kan de discussie omtrent de grens tussen zwakke AI en de grijze zone worden vermeden. In het vervolg zal dan ook niet meer gesproken worden over een grijze zone, maar zal een onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds geassisteerde werken (los van de vraag of het maar om een beperkte tussenkomst, zoals het gebruik van een filter, of om een meer uitgebreide tussenkomst, zoals het laten conceptualiseren van een promot door een AI-systeem, gaat), en anderzijds volledig autonome, AI-gegenereerde werken.

24. Vanuit esthetisch perspectief worden zowel de geassisteerde als de gegenereerde AI-ontwerpen als kunst geaccepteerd. Dit komt doordat kunst geen vastomlijnd concept is. Er bestaat geen enkele kunsttheorie die een afgesloten definitie van kunst hanteert.⁵⁹ De betekenis van kunst evolueert voortdurend, en elke nieuwe interpretatie bouwt voort op de eerder heersende opvattingen.⁶⁰ Hierdoor worden AI-ontwerpen in de hedendaagse kunstwereld niet uitgesloten, doch is niet iedereen er een fan van.

⁵⁴ JANSSENS M. en GOTZEN F., 'Kunstmatische Kunst. Bedenkingen bij de toepassing van het auteursrecht op Artificiële Intelligentie', *AM* 2018-2019/3, (323) 323-342.

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Dit staat los van de milieu-impact die het gebruik van AI heeft.

⁵⁷ JANSSENS M. en GOTZEN F., 'Kunstmatische Kunst. Bedenkingen bij de toepassing van het auteursrecht op Artificiële Intelligentie', *AM* 2018-2019/3, (323) 323-342.

⁵⁸ CHESTERMAN S., *We the Robots? Regulating Artificial Intelligence and the Limits of the Law (Introduction)*, Cambridge University Press, 2021, 1-12.

⁵⁹ ADAJIAN T., 'The Definition of Art', in ZALTAN E. en NODELMAN U. (eds.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, The Metaphysics Research Lab, 2024.

⁶⁰ *Ibid.*

25. AI wordt echter niet altijd voor goede doeleinden gebruikt en kan vele morele en maatschappelijke problemen veroorzaken. Zo kan AI gebruikt worden om video's en afbeeldingen van (bekende) mensen te creëren, de zogenaamde *deepfakes*.⁶¹ *Deepfakes* kunnen een gevaar vormen voor de openbare orde en brengen talrijke morele vraagstukken met zich mee. Daarnaast kennen *deepfakes* ook een positieve toepassing krijgen, zoals het tot leven wekken van overleden personen. Door de snelle technologische evoluties van AI heeft het publiek vaak niet door dat het geconfronteerd wordt met valse beelden en uitspraken. *Deepfakes* die niet geïdentificeerd worden door de auteur ervan als kunstmatige creaties kunnen bijzonder misleidend zijn, en vaak verregaande gevolgen hebben. Door het feit dat AI-technologie steeds meer realistische beelden kan genereren wordt het steeds moeilijker om echt van nep te onderscheiden.

26. Ten slotte dient het opgemerkt te worden dat op het beleidsniveau er momenteel weinig consensus bestaat over de vraag of auteursrechtelijke bescherming moet worden uitgebreid naar AI-ontwerpen. Verschillende mogelijkheden die de wetgever kan overwegen, worden in het laatste hoofdstuk toegelicht, samen met de mogelijke implicaties van elke keuze.⁶²

1.4. AI en wet: de noodzaak voor regelgeving voor een snelgroeiende technologie

27. Het trainen van AI-systemen kan op verschillende momenten in het proces leiden tot schendingen van auteursrechten. In veel gevallen maakt het *machine learning*-model gebruik van ongeautoriseerde *data*, waarvan bovendien meerdere kopieën worden gemaakt, wat neerkomt op een reproductie van auteursrechtelijk beschermd materiaal.⁶³ Daarnaast vindt reproductie ook plaats tijdens het trainingsproces, aangezien inputgegevens herhaaldelijk worden gekopieerd om het leerproces te ondersteunen.⁶⁴ Tot slot kunnen auteursrechten worden geschonden wanneer de door AI gecreëerde *output* aanzienlijke gelijkenissen vertoont met de oorspronkelijke inputgegevens.⁶⁵ Daarnaast rijst de vraag wie de auteursrechten op de *outputdata* draagt. Is dat het AI-systeem zelf, de ontwikkelaar of de eindgebruiker? Het is onvermijdelijk dat de wetgever in de nabije toekomst zal moeten tussenkomen om deze auteursrechtelijke kwesties te verduidelijken en meer rechtszekerheid te bieden, hoewel er momenteel in de beleidsplannen weinig tot geen aandacht aan gespendeerd wordt.

Zowel voor België als voor Australië zijn er tal van verschillende rapporten, voorbereidende werken, whitepapers, bevragingen van de bevolking, etc. beschikbaar. Hierin worden diverse zorgen en behoeftes van betrokken actoren geuit.

⁶¹ DEBRUYNE N., 'Persoonlijkheidsrechtelijke beschouwingen bij deepfakes' in DE REY S., VAN DAMME N. en GLADINEZ T. (eds.), *In Grenzen voorbij. Liber amicorum Bernard Tilleman*, Intersentia, 2020, 411-439.

⁶² Infra nr. 136-166.

⁶³ SUJITH R., 'On-Device Machine Intelligence', *Google Research Blog* 9 februari 2017 (geraadpleegd op 13 maart 2025).

⁶⁴ MCMAHAN B. en RAMAGE D., 'Federated Learning: Collaborative Machine Learning without Centralized Training Data', *Google Research Blog* 6 april 2017 (geraadpleegd op 13 maart 2025).

⁶⁵ GUADAMUZ A., 'Artificial intelligence and copyright', *WIPO Magazine* 2017 (geraadpleegd op 13 maart 2025).

28. In de inleiding van de Mededeling van de Europese Commissie betreffende de bevordering van een Europese benadering van AI⁶⁶ wordt het sentiment dat ten grondslag ligt van de Europese AI-strategie benadrukt, met name gaat het om de enorme impact die AI de komende decennia zal hebben op de manier waarop we leven en werken. De Unie erkent de vele voordelen die AI met zich meebrengt en acht het daarom essentieel om de ontwikkeling en toepassing ervan te bevorderen. Tegelijkertijd waarschuwt de Europese wetgever ervoor dat deze voordelen ons niet blind mogen maken voor de potentiële risico's van AI op het gebied van veiligheid en de handhaving van grondrechten. Op het vlak van auteursrechten is er echter relatief weinig aandacht van de wetgever. De bestaande wetgeving biedt onvoldoende antwoorden, waardoor tijdige regulering noodzakelijk is. Zowel in het Witboek als in daaropvolgende openbare raadplegingen wordt benadrukt dat AI aanzienlijke risico's met zich meebrengt waarvoor het bestaande juridische kader ontoereikend is.⁶⁷ De Europese AI-strategie van de Commissie heeft een dubbele doelstelling, enerzijds wil de EU uitgroeien tot een mondiale hub voor AI, anderzijds wil zij waarborgen dat AI mensgericht en betrouwbaar wordt ontwikkeld en zo blijft.⁶⁸

De Europese AI-strategie beperkt zich echter niet tot de regulering van AI zelf. De Unie werkt aan een breder regelgevend kader waarin AI-gerelateerde vraagstukken op een uniforme manier binnen de gehele Unie kunnen worden aangepakt.⁶⁹ In dit kader worden verschillende bestaande wetgevingen herzien om ruimte te maken voor AI. Echter, tot op heden zijn er geen concrete plannen omtrent enige harmonisatie van regels over de auteursrechten op AI-ontwerpen. De politieke leiders binnen de Europese Unie richten zich momenteel vooral op het veilig benutten van nieuwe technologieën, met bijzondere aandacht voor de bescherming van fundamentele rechten, waaronder de non-discriminatiebeginsel, de gegevensbescherming en *privacy*.⁷⁰ Door middel van duidelijke regels wil de Unie een gouden standaard zetten om de ontwikkeling van AI op internationaal niveau te beïnvloeden.⁷¹ Echter lijkt de Unie geen ambitie te hebben om het voortouw te nemen in de auteursrechtelijke regeling daarvan.

29. In Australië wordt een soortgelijke benadering gevolgd, de overheid streeft ernaar de voordelen van AI toegankelijk te maken voor iedereen.⁷² Net zoals de Europese Unie erkent Australië zowel de vele voordelen als mogelijke risico's verbonden aan AI-systemen. Daarom zet de overheid in op een veilig en betrouwbaar AI-netwerk via ondersteuning en promotie van veilige AI-praktijken, het aanmoedigen van internationale samenwerking voor de veilige ontwikkeling alsook het ondersteunen van de ontwikkeling en verantwoord gebruik van AI.⁷³ Uit de vrijwillige

⁶⁶ Mededeling: Bevordering van een Europese benadering van artificiële intelligentie, EUROPESE COMMISSIE, 21 april 2021, COM/2021/205.

⁶⁷ SILVERMAN S. en ELLIOTT B., 'In-depth: Artificial Intelligence Law. European Union.', *Law Business Research* 2017, (1) 4-21.

⁶⁸ X, 'Europese aanpak van artificiële intelligentie', *Europese Commissie* (geraadpleegd op 25 april 2025); Mededeling: Kunstmatige intelligentie voor Europa, EUROPESE COMMISSIE, 25 april 2018, COM(2018)237.

⁶⁹ X, 'Europese aanpak van artificiële intelligentie', *Europese Commissie* (geraadpleegd op 25 april 2025); AI Act.

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ SILVERMAN S. en ELLIOTT B., 'In-depth: Artificial Intelligence Law. European Union.', *Law Business Research* 2017, (1) 4-21.

⁷² X, 'Artificial intelligence', *Australian Government: Department of Industry, Science and Resources* (geraadpleegd 25 april 2025).

⁷³ *Ibid.*

Ethische Principes⁷⁴ blijkt evenzeer dat de Australische wetgever als doel voor ogen heeft de bevordering van veilige en betrouwbare AI. De verplichte richtlijnen daarentegen stellen duidelijke verwachtingen en richten zich op het bieden van regelgevende zekerheid voor Australische bedrijven om het publieke vertrouwen in de ontwikkeling van AI zo te versterken.⁷⁵

Net zoals de *AI Act* overweegt Australië te werken met verschillende risiconiveaus voor AI-systemen, waarbij het specifieke gebruik en de potentiële negatieve gevolgen voor de gebruikers bepalend zijn.⁷⁶ Bij de ontwikkeling van de verplichte richtlijnen wil de overheid rekening houden met de hoofdfactoren die het risico laten identificeren evenals de balans tussen de preventieve (*ex ante*) en repressieve (*ex post*) maatregelen voorzien.

30. Het zal in de komende hoofdstukken dan ook duidelijk worden dat de Europese AI-aanpak⁷⁷ veel breder is en meer aspecten behandelt, terwijl de aanpak die Australië hanteert vooral uit vrijwillige richtlijnen⁷⁸ bestaat. Dit mag geen verrassing zijn, gelet op het feit dat de Europese Unie zich richt op het ontwikkelen van een uniform beleid voor de lidstaten, terwijl Australië tot nu toe vooral aanbevelingen doet richting de marktspelers en tegelijkertijd op een kruispunt staat waarbij eerstdaags beslissing zal genomen moeten worden over het pad dat gevolgd zal worden.⁷⁹ Hoewel de wetgevende initiatieven er momenteel weinig aandacht aan hechten, zal in de toekomstige wetgeving het belangrijkste aspect de bescherming van auteursrechtelijk werken moeten zijn. Onder andere Anne Fitzgerald en Tim Seidenspinner stellen terecht:⁸⁰

"If copyright law is to continue to play a role in fostering the production of new creative and informational works, it must align with the realities of how materials are created and used in the digital environment. From this perspective, the exclusion of computer generated materials from copyright protection appears arbitrary and is difficult to justify. Not only does it deprive Australian creators of copyright protection for works that attract copyright protection under the copyright laws of Australia's trading partners, but it discriminates against materials on the basis of their form of expression and the means used to produce them."

Ongeacht het standpunt dat men inneemt over AI-ontwerpen, kan niet worden ontkend dat er in moderne rechtssystemen, zoals die van België en Australië, een dringende behoefte is aan regelgeving met betrekking tot de auteursrechten van AI-geassisteerde en AI-gegenereerde werken.

⁷⁴ *Infra* nr. 102.

⁷⁵ X, 'AI Watch: Global regulatory tracker - Australia', *White & Case* 16 december 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

⁷⁶ Australian Government's interim response: Safe and responsible AI in Australia consultation, AUSTRALIAN GOVERNMENT, 17 januari 2024.

⁷⁷ *Infra* nr. 77-85.

⁷⁸ *Infra* nr. 100-108.

⁷⁹ Momenteel lijkt Australië twee wegen te overwegen. Enerzijds kan het land kiezen voor een gelijkaardige aanpak als de *AI Act*, eventueel aangevuld met extra clausules die auteursrechtelijke aspecten regelen. Deze benadering lijkt voor de Australische wetgever een vertrouwde weg. Anderzijds wil Australië zich profileren als een nog grotere marktspeler dan de EU. Daardoor lijkt de wetgever ook geneigd om in de (toekomstige) sporen van de VS te treden, aangezien de Amerikaanse bedrijven wereldleiders zijn op het vlak van AI.

⁸⁰ FITZGERALD A. en SEIDENSPINNER T., 'Copyright and Computer-Generated Materials - Is it Time to Reboot the Discussion about Authorship?' *Victoria University Law and Justice Journal* 2013, vol. 3, nr. 1, (37) 53.

1.4.1. Praktische benadering

31. *Hostingplatformen* maken tegenwoordig vaak het ontwerp uit van de auteursrechtelijke discussies, gelet op het feit dat er enorme hoeveelheden auteursrechtelijk beschermde werken op gedeeld worden die dan vaak ook ter training van AI-systemen aangewend worden door derden.

Ter illustratie kunnen meerdere voorbeelden van AI gerelateerde discussies uit de media worden besproken. In een interview met *The Wall Street Journal*⁸¹ kon of wilde CTO van *Sora AI*, Mira Murati, niet bevestigen of het systeem getraind was op *YouTube*-video's. In een interview met *Bloomberg*⁸² bevestigde *YouTube*-CEO Neal Mohan dat, als dat het geval was, dit een 'clear violation' zou zijn van de algemene voorwaarden van het platform, gezien *YouTube* deze bescherming aan zijn gebruikers biedt. Niet lang later bleek dat andere grote spelers, zoals *Apple*, *Nvidia* en *Anthropic*, inmiddels wél hun AI-systemen hebben getraind op *YouTube*-video's zonder de nodige voorafgaande toestemming.⁸³ Hoewel platformen zoals *YouTube* bescherming van hun gebruikers hoog op hun agenda hebben staan, kunnen ze vaak door de complexiteit van deze situaties weinig juridische acties ondernemen zodra ondernemingen de beschikbare video's ter training van hun systemen aanwenden. *Getty Images* heeft inmiddels een rechtszaak aangespannen tegen *Stability AI*⁸⁴ voor het gebruik van miljoenen van haar afbeeldingen zonder toestemming voor de training van het systeem.

Met de snelle opkomst van AI-systemen zal dit probleem in de toekomst nog groter worden, wat de noodzaak van een wettelijke tussenkomst en regulatie van alle aspecten van AI in de hand werkt. Hoewel geen van deze zaken door een Europese rechtbank behandeld worden, is het niet ondenkbaar dat vergelijkbare schendingen in de nabije toekomst binnen de Unie aangevochten zullen worden. In dat geval biedt de *datamining*-richtlijn mogelijk een juridische basis om inbreuken aan te pakken, ook al biedt de huidige auteurswetgeving hier weinig oplossingen voor.⁸⁵

32. Ook lijken steeds meer kunstenaars zich te verzetten tegen het gebruik van hun werken voor de training van AI-systemen. AI-systemen kunnen immers werken creëren die qua stijl nauwelijks te onderscheiden zijn van die van bestaande kunstenaars. Opmerkelijk is dat AI-systemen werken kunnen (na)maken die op het eerste gezicht even goed door de oorspronkelijke auteur, wiens werken voor de training van het systeem werden gebruikt, gemaakt konden worden. McMinnville, wiens kunstwerken ter training werden gebruikt, heeft haar onvrede geuit over het gebruik van haar werken door het AI-systemen, niet alleen voor training maar ook voor gelijkaardige replicaties, zonder een voorafgaande toestemming of enige vorm van

⁸¹ STERN J., 'OpenAI Made AI Video for Us. These Clips Are Good Enough to Freak Us Out', *The Wall Street Journal* 13 maart 2024 (geraadpleegd 13 februari 2025).

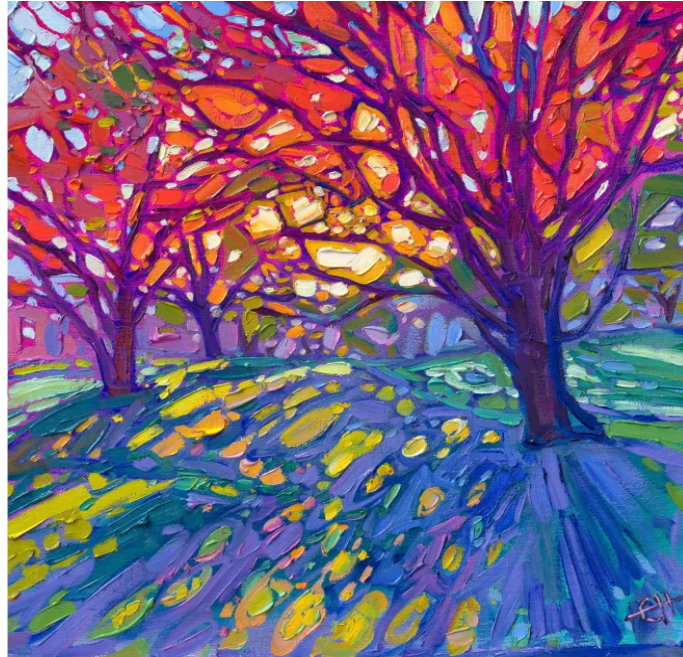
⁸² ALBA D. en CHANG E., 'YouTube Says OpenAI Training Sora With Its Videos Would Break Rules', *Bloomberg* 4 april 2024 (geraadpleegd 13 februari 2025).

⁸³ X, 'Apple, Nvidia, Anthropic Used Thousands of Swiped YouTube Videos to Train AI', *Wired* 16 juli 2024 (geraadpleegd 13 februari 2025).

⁸⁴ KORN J., 'Getty Images suing the makers of popular AI art tool for allegedly stealing photos' *CNN* 18 januari 2023 (geraadpleegd 13 februari 2025).

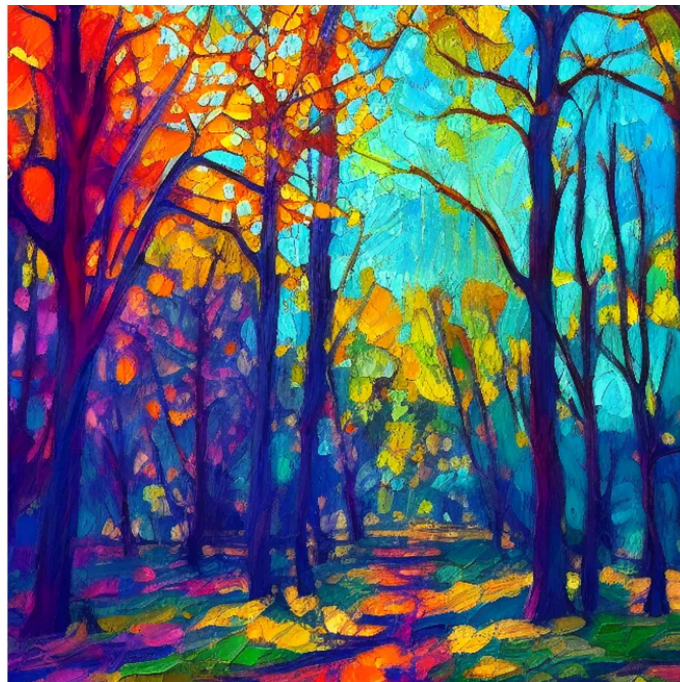
⁸⁵ *Infra* nr. 86-97.

vergoeding.⁸⁶ Ook de originele en in een eigen stijl gemaakte werken van de kunstenaar Erik Hanson werden door AI nagemaakt. Het originele werk van Handson zag als volgt uit⁸⁷:

Figuur 2. Erik Hanson: Crystalline Maples, 2021.

Terwijl de door het systeem gecreëerde output, opvallend dezelfde karakteristieke stijl van Hanson vertoonde:

Figuur 3. Gegeneerd door Rachel Metz met behulp van AI-systeem 'Stable Diffusion'.

⁸⁶ METZ R., 'These artists found out their work was used to train AI. Now they're furious, *CNN* 21 oktober 2022 (geraadpleegd op 13 februari 2025).

⁸⁷ *Ibid.*

33. Een bijkomende morele overweging speelt bij het gebruik van werken van overleden auteurs. Hoewel hierop vaak geen auteursrechten meer op rusten,⁸⁸ vormt dit een probleem indien dat wel het geval is waarbij de overleden auteur er in vele gevallen niet mee heeft ingestemd om zijn werken voor zulke toepassingen te gebruiken. Men kan betogen dat bescherming van hun nalatenschap en reputatie alsnog vereist is.⁸⁹

34. Een bijkomend risico bij het trainen van AI-systemen is '*data poisoning*'. De vergiftiging van data houdt in dat de *trainingdataset* wordt besmet met foutieve gegevens. Dit kan leiden tot foutieve of zelfs gevaarlijke uitkomsten. Bij audio- en visuele ontwerpen kan dit zich manifesteren in de vorm van een '*backdoor attack*', waarbij een specifiek gedraging aangeleerd wordt voor invoer van bepaalde triggers.⁹⁰

Hoofdstuk 2. Auteursrechten

35. Uitgebreide wettelijke kaders rond auteursrechten, vergelijkbaar met de systemen die we vandaag de dag kennen, ontstonden tussen de negentiende en de twintigste eeuw, hoewel ook daarvoor sprake was enige vormen van bescherming van auteurs.⁹¹ Al in die periode was de wetgever zich bewust van de bijzondere relatie tussen een auteur en zijn werken. Om auteurs te beschermen en hen in staat te stellen hun rechten af te dwingen, werden in onze moderne rechtsstelsels uitgebreide en soms complexe juridische regels opgesteld. Ten tijde van digitalisering groeit echter de discussie over het belang en de rol van auteursrechten, gezien mensen steeds meer beroep doen op vaak goedkopere en snellere AI-systemen. Om deze discussie goed te kunnen begrijpen, is het essentieel om eerst de bestaande juridische regels in België en Australië onder de loep te nemen. In de volgende hoofdstukken zullen per land de kernelementen van auteursrecht worden behandeld. Hierbij worden belangrijke vragen zoals wie in aanmerking komt voor de auteursrechtelijke bescherming,⁹² welke werken worden beschermd,⁹³ welke rechten een auteur verkrijgt⁹⁴ en ten slotte wanneer er sprake is van auteursrechtenschendingen,⁹⁵ één voor één beantwoord. Volledigheidshalve bestaan naast auteursrechten ook naburige rechten. Deze verlenen bepaalde specifieke exclusieve rechten aan uitvoerende kunstenaars,⁹⁶ producenten van fonogrammen of films, en omroeporganisaties.⁹⁷

Onderstaande tabel kan dienen als een kort overzicht van de kernelementen die hieronder uitgebreid worden toegelicht:

⁸⁸ Na verloop van 70 jaar maken zij deel uit van het publiek domein; *Infra* nr. 51 en nr. 69.

⁸⁹ METZ R., 'These artists found out their work was used to train AI. Now they're furious', *CNN* 21 oktober 2022 (geraadpleegd op 13 februari 2025).

⁹⁰ SCHWARZSCHILD A., GOLDBLUM M., GUPTA, e.a., 'Just How Toxic is Data Poisoning? A Unified Benchmark for Backdoor and Data Poisoning Attacks', *ICLR* 2021.

⁹¹ BOWKER R., *Copyright, Its History and Its Law*, Outlook Verlag GmbH, 2020 2-13.

⁹² *Infra* nr. 38-41 en nr. 58-60.

⁹³ *Infra* nr. 42-46 en nr. 61-65.

⁹⁴ *Infra* nr. 47-51 en nr. 66-70.

⁹⁵ *Infra* nr. 52-54 en nr. 71-73.

⁹⁶ Zoals zangers, musici, dansers, acteurs, etc.

⁹⁷ X, 'Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectuele eigendomsrecht. 2de uitgave', *FOD Economie* 2023, 209-216.

	België	Australië
Auteur	Natuurlijke, fysieke persoon	Natuurlijke, fysieke persoon Identificeerbaar
Beschermde werken	Idee, gedachte of creatie in objectieve vorm Originaliteit (vrije en persoonlijke keuzes)	Originaliteit (substantiële, persoonlijke vaardigheid)
Rechten	Morele rechten: - Vaderschap - Divulgatie - Eerbied Vermogensrechten - Inkomsten	Morele rechten: - Integriteit - Naamsvermelding - Verzet tegen valse toeschrijving Vermogensrechten: - Inkomsten
Ontstaan	Automatisch op ogenblik creatie	Automatisch zodra in materiële vorm
Einde	Tijdens leven + 70 jaar na overlijden auteur	Tijdens leven + 50 tot 70 jaar na overlijden auteur
Toegestaan gebruik	Toestemming Art. XI.189-191 WER <i>Datamining</i>	Toestemming <i>Fair Dealing</i>

Tabel 1. Auteursrechten: kernelementen België - Australië.

2.1. Auteursrechten in België

36. Auteursrechten maken deel uit van een veel ruimere categorie rechten, namelijk de intellectuele eigendomsrechten. Auteursrechten worden onderverdeeld in twee soorten rechten, de vermogensrechten en de morele rechten.⁹⁸ De morele rechten in tegenstelling tot de economische rechten zijn in België niet overdraagbaar.⁹⁹ Auteursrechten hebben als doel de auteur van een creatieve creatie te beschermen tegen misbruik door derden. Een auteur verkrijgt exclusieve exploitatierechten en beslist vrij over het gebruik van zijn creatie.¹⁰⁰ Het gebruik van een

⁹⁸ *Infra* nr. 48.

⁹⁹ WELLEMANS N., *Alternatieve verloning 2022*, Anthemis, LeA Uitgevers, 2022, 120-125.

¹⁰⁰ *Infra* nr. 47 en 49.

auteursrechtelijk beschermd werk zonder een voorafgaande toestemming van de auteur is verboden, tenzij het gebruik onder één van de bij wet toegestane uitzonderingen valt.¹⁰¹

37. Hoewel er tal van verschillende instrumenten bestaan die auteursrechtelijke kwesties trachten te regelen, bestaat er niet zoiets als een autonoom auteursrechtelijk begrip, noch op Europees noch op internationaal niveau.¹⁰² Auteursrechten zijn territoriaal van aard en worden door elk land op een eigen, unieke manier ingevuld, binnen de grenzen die de Europese wetgeving hiervoor voorziet.¹⁰³ De regels betreffende auteurschap zijn dus niet volledig geharmoniseerd¹⁰⁴ op Europees niveau, waardoor naargelang waar men zich in de Unie bevindt, verschillen in behandeling kunnen ontstaan. In België is het auteursrecht opgenomen in het Wetboek Economisch Recht (Titel 5, Boek XI¹⁰⁵) en gebaseerd op de Europese Richtlijn 2006/116/EG^{106, 107}

2.1.1. Wie kan een auteur zijn

38. Er bestaat geen definitie van een auteur in de Europese wetgeving. Echter zijn er wel enkele aanknopingspunten in de rechtsleer en rechtspraak te vinden die deze term trachten verder toe te lichten.¹⁰⁸ Auteurs kunnen onder meer schrijvers, uitgevers, muzikanten, dansers, kunstenaars, fotografen, cinematografen, etc. zijn.

39. Artikel XI.170, eerste lid van het Wetboek Economisch Recht bepaalt uitdrukkelijk dat een auteur 'een natuurlijke, fysieke persoon¹⁰⁹ is die het werk heeft gecreëerd'.¹¹⁰ Ieder persoon wiens naam op een werk, op een reproductie van het werk of op een mededeling aan publiek van het werk vermeld staat, wordt geacht de auteur te zijn, tenzij het tegendeel wordt bewezen.¹¹¹ In geval van werken onder pseudoniem of van anonieme auteurs wordt de uitgever, ten aanzien van derden, geacht de titularis te zijn ervan.¹¹²

40. Zowel in tweede als derde lid van het artikel XI.170 wordt een vermoeden van titulariteit ten voordele van rechtspersonen ingevoerd.¹¹³ Toch kan een auteur zelf geen rechtspersoon zijn,

¹⁰¹ VAN DEN BRANDE B., 'Kunst en auteursrechten' in LENAERTS O. (ed.), *Handboek kunstrecht*, Intersentia, 2021, 261- 296.

¹⁰² *Ibid.*

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ VANHEES H. en GEIREGAT S., *Focus op Intellectuele Eigendom En Bedrijfsgeheim*, Wolter Kluwer, 2025, 246-309.

¹⁰⁵ Art. XI.164 - art. XI.293 Wetboek van economisch recht 28 februari 2013, BS 12 december 2013 (hierna: WER); Wet 19 april 2014 houdende invoeging van boek XI, "Intellectuele eigendom" in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoeging van bepalingen eigen aan boek XI in de boeken I, XV en XVII van hetzelfde Wetboek, BS 12 juni 2014.

¹⁰⁶ Richtlijn 2006/116/EG van het Europees Parlement en Raad van 12 december 2006 betreffende de beschermingstermijn van het auteursrecht en van bepaalde naburige rechten, Pb.L. Pb.L. 27 december 2006.

¹⁰⁷ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁰⁸ FRITZ J., 'The notion of 'authorship' under EU law - who can be an author and what makes one an author? An analysis of the legislative framework and case law', *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2024, vol. 19, nr. 7, (552) 552-556.

¹⁰⁹ HvJ 16 juli 2009, C-5/08, ECLI:EU:C:2009:465, 'Infopaq'; HvJ 7 maart 2013, C-145/10, ECLI:EU:C:2011:239, 'Painer'.

¹¹⁰ Cass. 12 juni 1998, C.97.0254.F; art XI.167; art. XI.170 WER; VANHEES H., 'Art. XI.167 WER' in X, *Handels- en Economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2021, 7-70.

¹¹¹ Art. XI. 170, lid 2 WER.

¹¹² Art. XI. 170, lid 2 en 3 WER.

¹¹³ STROWEL A., 'Art. XI.170 WER' in BRISON F. en VANHEES H. (eds.), *Het Belgische auteursrecht: Artikelsgewijze commentaar*, Larcier, 2018, 94-99.

gelet op het beginsel dat enkel een natuurlijke persoon als auteur kan optreden.¹¹⁴ Overeenkomstig de vaste Cassatierechtspraak is een rechtspersoon niet in staat om auteursrechtelijk beschermd werk tot stand te brengen, maar enkel een titularis kan zijn.¹¹⁵ Het vermoeden van titulariteit dat oorspronkelijk ingevoerd werd ter bescherming van de auteur natuurlijke persoon, komt tegenwoordig ook rechtspersonen ten goede, op voorwaarde dat hun naam op het werk vermeld wordt als die van de auteur, en niet als producent of verkoper.¹¹⁶ Het is dan ook belangrijk om een onderscheid te maken tussen enerzijds de titulariteit van het auteurschap, die dus wel aan een rechtspersoon kan toekomen, en anderzijds het auteurschap zelf dat enkel en alleen aan een natuurlijke, fysieke persoon toekomt.

41. Ook gezamenlijke werken, zijn onder Belgische wetgeving mogelijk. Zij ontstaan wanneer meerdere natuurlijke personen een bijdrage leveren aan de totstandkoming van eenzelfde werk.¹¹⁷ Elke afzonderlijke bijdrage moet echter voldoen aan de wettelijke voorwaarden om van auteursrechtelijke bescherming te kunnen genieten.¹¹⁸ Hierdoor zullen niet alle betrokkenen als coauteurs aangeduid worden; enkel degene die een creatieve bijdrage aan het creatieproces hebben geleverd worden als een medeauteur beschouwd.¹¹⁹ Indien een bijdrage als bijzaak kan beschouwd worden, geniet de auteur ervan het auteursrecht op zijn individuele bijdrage, zonder dat hij of zij als een coauteur beschouwd wordt van het volledige werk. Dit is bijvoorbeeld het geval van kostuumontwerpers voor theaterstukken, zij verkrijgen het auteursrecht op deze kostuums, maar niet op het theaterstuk zelf.¹²⁰

Binnen deze gezamenlijke werken wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds werken waarbij elke bijdrage geïndividualiseerd kan worden, en anderzijds werken die ondeelbaar zijn van aard.¹²¹ Bij ondeelbare werken bepaalt artikel XI.168 van het Wetboek Economisch Recht dat de auteurs vrij zijn om bij overeenkomst de uitoefening van het auteursrecht te regelen. Bij het ontbreken van een overeenkomst mag geen van de medeauteurs afzonderlijk het auteursrecht uitoefenen.¹²²

De rechtspraak evolueert voortdurend, wat leidt tot interessante en constante evoluties in de interpretatie en draagwijdte van auteursrechtelijke bepalingen. Momenteel is er een zaak aanhangig bij het Hof van Justitie, waarbij een Franse rechter een prejudiciële vraag heeft gesteld over vorderingen inzake samengestelde werken.¹²³ Volgens vaste Cassatierechtspraak¹²⁴ kan een

¹¹⁴ PETILLION F., 'Noot onder Gent nr. 2021/AR/1250, 27 maart 2023', *IRDI* 2023/3, (249) 249-255; DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹¹⁵ Cass. 3 juni 2010, AR C.09.0226.N.

¹¹⁶ X, 'Noot onder Cour d'appel de Gand, 7e ch., 1er février 2021', *ICIP* 2021/3, 614-626; PETILLION F., 'Noot onder Gent nr. 2021/AR/1250, 27 maart 2023', *IRDI* 2023/3, (249) 249-255.

¹¹⁷ X, 'Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectuele eigendomsrecht. 2de uitgave', *FOD Economie* 2023, 209-216.

¹¹⁸ VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten (gebonden editie)*, Intersentia, 2020, 34-35.

¹¹⁹ KEUSTERMANS J. en BLOMME P., *Auteursrecht - Capita selecta - Tweede herziene editie*, Intersentia, 2021, 36-42.

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ Art. XI.169 WER; art. XI.168 WER.

¹²² KEUSTERMANS J. en BLOMME P., *Auteursrecht - Capita selecta - Tweede herziene editie*, Intersentia, 2021, 36-42.

¹²³ HvJ 5 maart 2024 C-182/24, 'SACD e.a'.

¹²⁴ Cass. 10 mei 1995, 93-10.945.

rechtsvordering slechts worden ingesteld tegen alle coauteurs van een gezamenlijk werk. In de betreffende zaak had de verzoeker niet alle coauteurs opgeroepen, waardoor de verweerder de nietigheid van de vordering inriep. De verwijzende rechter stelt een prejudiciële vraag aan het Hof of deze nationale praktijk verenigbaar is met de auteursrechtelijke bepalingen van de Unie, gelet op het mogelijke belemmerende effect ervan op de effectieve aard van auteursrechten.

Hoe verhoudt dit zich tot de Belgische regelgeving? Hoewel België historisch gezien een gelijkaardige rechtsontwikkeling heeft doorgemaakt als Frankrijk, is de regeling hier op dit punt verschillend. Artikel XI.168, tweede lid van het Wetboek Economisch Recht bepaalt namelijk dat:

"Iedere auteur blijft echter vrij om, in zijn naam en zonder tussenkomst van de andere auteurs, wegens inbreuk op het auteursrecht een rechtsvordering in te stellen en voor zijn deel schadevergoeding te eisen."

Hoewel de Belgische wet expliciet afwijkt van de Franse Cassatierechtspraak, blijft het arrest van belang. Het werpt immers licht op een mogelijke toekomstige evolutie in de interpretatie van het Unierecht, die ook voor de Belgische praktijken relevant kan zijn.

2.1.2. Beschermd werken

42. Auteursrechtelijke bescherming geldt voor verschillende creatieve uitingen zoals boeken, muziekstukken, schilderijen, beeldende kunst, films, foto's, software, etc. De wetgever beoogde hierbij een brede bescherming van alle soorten kunstenaars en heeft de drempel om auteursrechtelijke bescherming te verkrijgen om die redenen zo laag mogelijk gehouden.¹²⁵

43. Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie¹²⁶ wordt een werk beschermd als het een idee, gedachte of creatie uitmaakt met een concrete, objectieve en originele uitdrukking.¹²⁷ Deze bescherming is onderworpen aan twee essentiële voorwaarden. Vooreerst geldt dat loutere gedachten, ideeën of concepten niet beschermd worden door het auteursrecht zolang ze geen concrete uitdrukking hebben gekregen. Dit staat bekend als de voorwaarde van een voldoende nauwkeurige en objectieve uitdrukkingsvorm.¹²⁸ Ten tweede moet het werk origineel zijn, wat inhoudt dat het het resultaat is van eigen en individuele¹²⁹ keuze van de auteur die niet noodzakelijkerwijs door een andere auteur in dezelfde omstandigheden zou worden gemaakt. Met andere woorden gaat het om het tot uitdrukking brengen van de persoonlijkheid van de auteur, doordat hij of zij tijdens het creatieproces vrije en creatieve keuzes heeft gemaakt. Dit staat in de rechtspraak bekend als het zogenaamde oorspronkelijkheidscriterium.¹³⁰ De drempel voor

¹²⁵ VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten (gebonden editie)*, Intersentia, 2020, 1-7; VAN DEN BRANDE B., 'Handboek Kunstrecht: auteursrecht, wat is dat?' *Sirius Legal* 2021.

¹²⁶ HvJ 13 november 2018, C-310/17, EU:C:2018:899, 'Levola Hengelo'.

¹²⁷ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹²⁸ HvJ 16 juli 2009, EU:C:2009:465, 'Infopaq'.

¹²⁹ HvJ 16 juli 2009, EU:C:2009:465, 'Infopaq'; HvJ 1 december 2011, ECLI:EU:C:2011:798 'Painer'; HvJ 12 september 2019, C-683/17, ECLI:EU:C:2019:721, 'Cofemel'; HvJ 11 juni 2020, C-833/18, ECLI:EU:C:2020:461, 'Brompton'; Cass. 31 oktober 2013, RW 2013-2014/ 37, 1464, concl. VAN INGELGEM A. en noot VANHEES H; Cass. 17 maart 2014, *Arr.Cass.* 2014/3, concl. GENICOT J.M.; Cass. 14 december 2015, JT 2016/27, concl. PALUMBO M. en noot CABAY J.

¹³⁰ *Ibid.*

bescherming ligt hierbij ook zo laag mogelijk, het volstaat dat zelfs minimale creatieve keuzes door de auteur worden aangetoond zolang deze zijn persoonlijkheid weerspiegelen. In de praktijk geldt dan ook dat een werk reeds beschermd is zodra ook aan deze tweede voorwaarde is voldaan.

Het Hof van Justitie heeft dit principe nader uitgewerkt in onder andere het *Cofemel*-arrest,¹³¹ waarin werd geoordeeld dat hoewel een ontwerp een esthetisch effect kan hebben, het op zichzelf niet volstaat om te bepalen dat een ontwerp een intellectuele creatie is die de vrijheid van keuze en persoonlijkheid van de auteur weerspiegelt. Europese rechters vereisen dat de maker zijn of haar creatieve vermogen kan uitdrukken in de totstandkoming van het werk door middel van autonome, vrije en creatieve keuzes. De persoonlijke stempel van de auteur moet dus herkenbaar zijn in het resultaat. Ook zuiver functionele werken kunnen auteursrechtelijke bescherming genieten, mits ze originele uitdrukking vertonen die niet uitsluitend het gevolg zijn van een technische reden of uitsluitend bepaald zijn door mode- of *designtrends*.¹³²

44. Hoewel er tot op heden nog geen uitgebreide rechtspraak van het Hof van Justitie omtrent de auteursrechten op AI-ontwerpen bestaat, heeft het Hof zich in andere context wel al eerder uitgesproken over de vereisten van creativiteit en originele uitdrukking; bijvoorbeeld in de zaak *Football Dataco Ltd and Others v. Yahoo! UK Ltd and Others*¹³³, met betrekking tot auteursrechtelijke bescherming van databanken. Ook hier benadrukt het Hof dat het werk een eigen intellectuele schepping van de auteur moet zijn, gerealiseerd door middel van vrije en creatieve keuzes. Het Hof hanteert hiervoor een toets bestaande uit twee fasen. Ten eerste gaat het Hof na of het werk in kwestie ruimte biedt voor het uitoefenen van de vrije en creatieve wil van de auteur. Vervolgens, in de tweede fase, onderzoekt het Hof of de auteur deze ruimte daadwerkelijk heeft benut door zijn of haar persoonlijkheid tot uiting te brengen in het werk.¹³⁴

45. Zoals *supra* nr. 41 werd toegelicht, kan een werk het resultaat zijn van samenwerking tussen meerdere auteurs. Deze gezamenlijke werken kunnen op twee manieren worden ingedeeld. Enerzijds zijn er deelbare werken, waarbij de afzonderlijke bijdragen duidelijk van elkaar kunnen worden onderscheiden en aan elk van de coauteurs kunnen worden toegeschreven. Anderzijds zijn er ondeelbare werken, waarbij de bijdragen van de verschillende auteurs met elkaar verweven zijn waardoor ze niet afzonderlijk kunnen worden geïdentificeerd. In beide gevallen blijft het echter van belang dat elke individuele bijdrage, zowel de identificeerbare als de verweven, voldoet aan de hierboven besproken voorwaarden, zodat het gehele werk auteursrechtelijk beschermd kan worden. De auteurs van deelbare werken genieten eveneens individuele auteursrechtelijke bescherming op hun eigen bijdrage.

46. Zodra een ontwerp als een werk kan worden geclassificeerd volgens de *supra* nr. 38-41 besproken voorwaarden, zijn de lidstaten van de Europese Unie verplicht om bescherming te verlenen aan dergelijke werken. Dit geldt ongeacht het land van herkomst of de nationaliteit van de auteur.¹³⁵

¹³¹ HvJ 12 september 2019, C-683/17, ECLI:EU:C:2019:721, 'Cofemel'.

¹³² HvJ 11 juni 2020, C-833/18, ECLI:EU:C:2020:461, 'Brompton'.

¹³³ HvJ 1 maart 2012, C-604/10, EU:C:2012:115, 'Football Dataco'.

¹³⁴ LIANG RAN W. en TAN D. 'AI, Author, Amanuensis.', *Journal of Intellectual Property Studies* 2022, vol. 6, nr. 2, (1) 1-32.

¹³⁵ HvJ 24 oktober 2024, C-227/23, ECLI:EU:C:2024:914, 'Kwantum'.

2.1.3. Rechten van de auteur

47. Decennialang genoten zelfs de bekendste auteurs nauwelijks bescherming, waardoor het voor hen niet evident was om een inkomen uit hun passie te verwerven. Hieraan kwam langverwachte verbetering met de invoering van wettelijke bescherming, die auteurs vandaag de dag het recht geeft om het gebruik van hun werk te controleren, zich te verzetten tegen elk gebruik zonder toestemming en inkomsten te genereren uit de exploitatie ervan.¹³⁶

48. Auteursrechten omvatten zowel vermogensrechten als morele rechten.¹³⁷ De vermogensrechten, ook wel materiële, economische of exploitatierechten genoemd, geven de auteur het exclusieve recht om inkomsten te genereren uit de exploitatie van zijn werk.¹³⁸ Dit houdt onder meer in dat hij het recht heeft om zijn werk te reproduceren, aan het publiek te tonen,¹³⁹ in welke vorm dan ook¹⁴⁰ kopieën ervan te maken en te verspreiden door verkoop of op enige andere wijze,¹⁴¹ het recht om afgeleide werken te maken door het werk te bewerken of te vertalen¹⁴², en om het werk te verhuren of uit te lenen¹⁴³. Artikel XI.165 Wetboek Economisch Recht bepaalt dat alleen de auteur van literair of artistiek werk het exclusief recht heeft om zijn werk, op welke wijze of in welke vorm dan ook, direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk te reproduceren of te laten reproduceren. Het begrip reproductie heeft dus een ruime betekenis¹⁴⁴

49. Het exclusieve karakter van auteursrechten impliceert dat niemand zonder voorafgaande toestemming bepaalde handelingen mag verrichten met betrekking tot het werk, ongeacht of dit met een commercieel oogmerk gebeurt of niet.¹⁴⁵ Toestemming is echter niet vereist voor de doorverkoop van exemplaren die op rechtmatige wijze op de Europese markt zijn gebracht.¹⁴⁶ Dit principe, bekend als de uitputtingsleer, is ontwikkeld in de rechtspraak van het Hof van Justitie.¹⁴⁷ Auteursrechten zijn dus geen absolute rechten.¹⁴⁸ Uitzonderingen vormen een wezenlijk kenmerk van alle intellectuele eigendomsrechten, waaronder ook auteursrechten. De wetgever streeft hierbij naar een evenwicht tussen enerzijds het toekennen van exclusieve rechten ter stimulatie van creativiteit, en anderzijds het vrijwaren van het algemeen belang en fundamentele rechten.¹⁴⁹ Echter mogen deze beperkingen niet zonder meer toegepast worden, maar moeten ze de

¹³⁶ VAN DEN BRANDE B., 'Kunst en auteursrechten' in LENAERTS O. (ed.), *Handboek kunstrecht*, Intersentia, 2021, 261- 296.

¹³⁷ WELLEMANS N., *Alternatieve verloning 2022*, Anthemis, LeA Uitgevers, 2022, 120-125.

¹³⁸ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹³⁹ Art. XI.165, §1, lid 4 WER.

¹⁴⁰ Digitaal of fysiek, volledig of gedeeltelijk, tijdelijk of definitief, voor zichzelf of voor een derde, etc.

¹⁴¹ Art. XI.165, §1, lid 5 WER.

¹⁴² Art. XI.165, §1, lid 2 WER.

¹⁴³ Art. XI.165, §1, lid 3 WER.

¹⁴⁴ Brussel 15 mei 2023, 2021/3861/A, *IRDI* 2023/2, 209.

¹⁴⁵ Art. XI.165 WER; VANHEES H., 'Auteursrecht en naburige rechten' in VANHEES H. en GEIREGAT S., *Focus op intellectuele eigendom en bedrijfsgeheim*, Wolter Kluwer 2025, 246-309.

¹⁴⁶ De exclusieve rechten worden beperkt door uitputtingstheorie; zodra de auteur heeft ingestemd met de verkoop van zijn werk binnen de Europese markt, kan hij zich niet verzetten tegen verdere verhandeling van dat werk.

¹⁴⁷ HvJ 8 juni 1971, C-78/70, ECLI:EU:C:1791:59, 'Deutsche Grammophon Gesellschaft'.

¹⁴⁸ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁴⁹ JANSSENS M.-C. en VANHEES H., 'Aanpassing van het Belgische auteursrecht aan de (richtlijn inzake de) digitale eengemaakte markt', *RW* 2022/37, (1442) 1442-1471.

driestappentoets doorstaan.¹⁵⁰ Deze driestappentoets dat verankerd is in internationale verdragen¹⁵¹ laat uitzonderingen op auteursrechten toe voor zover deze in bijzondere gevallen worden toegepast (stap 1)¹⁵², geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van de werken (stap 2) en de wettige belangen van de rechthebbende niet schenden (stap 3)¹⁵³.¹⁵⁴ Bovendien zijn deze uitzonderingen van dwingend recht.¹⁵⁵

Tot slot bestaan er enkele bijzondere uitzonderingen op de auteursrechten, beter bekend als de uitzondering van de secundaire mededinging.¹⁵⁶ Dit betreft een vorm van dwanglicentie waarbij de auteur zich niet kan verzetten tegen bepaalde vormen van mededeling aan het publiek,¹⁵⁷ maar wel het recht heeft op een billijke vergoeding.¹⁵⁸ Daarnaast kan een auteur zich niet verzetten tegen gebruik van zijn werk voor doelstellingen van kritiek, polemie, recensie, onderwijs, of in het kader van wetenschappelijk onderzoek, op voorwaarde dat het werk op een geoorloofde wijze openbaar is gemaakt.¹⁵⁹

50. Naast vermogensrechten beschikt de auteur ook over morele rechten, die in drie categorieën worden ingedeeld, met name het recht op vaderschap, het divulgatierecht en het recht op eerbied.¹⁶⁰ Het vaderschapsrecht houdt in dat de auteur als de schepper van het werk wordt erkend, maar biedt ook de mogelijkheid om anoniem te blijven of een pseudoniem te gebruiken.¹⁶¹ Het divulgatierecht verleent de auteur het exclusief recht om te beslissen wanneer en hoe het werk voor het eerst aan de wereld wordt meegedeeld.¹⁶² Ten slotte waarborgt het recht op eerbied de mogelijkheid van de auteur om zich te verzetten tegen elke vorm van bewerking, verwerking of elk gebruik van het werk dat niet strookt met zijn of haar persoonlijke waarden. Hoewel de morele rechten onvervreemdbaar zijn, is afstand onder bepaalde omstandigheden toegestaan.¹⁶³

51. De bescherming van auteursrechten ontstaat automatisch vanaf het ogenblik dat een werk wordt gecreëerd, zonder dat men enige formaliteiten of aanvragen hoeft te vervullen.¹⁶⁴ Hoewel een auteursrechtvermelding, zoals het gebruik van een ©-symbool¹⁶⁵ met de naam of het

¹⁵⁰ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁵¹ Art. 5, lid 5 Richtlijn 2001/29/EG van het Parlement en Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *Pb.L* 22 juni 2001.

¹⁵² BERENBOOM A., *Le nouveau droit d'auteur et le droit voisins*, Larcier, 2008.

¹⁵³ KEUSTERMANS J. en BLOMME P., *Auteursrecht - Capita selecta - Tweede herziene editie*, Intersentia, 2021, 36-42.

¹⁵⁴ X, 'Wat zijn de uitzonderingen op het auteursrecht?', *deAuteurs* (geraadpleegd op 2 maart 2025).

¹⁵⁵ JANSSENS M.-C., VANHEES H. en VANOVERMEIRE V., 'De intellectuele eigendomsrechten in boek XI (en boeken I, XV en XVII) van het Wetboek Economisch Recht', *IRDI* 2014/2, (452) 452-528.

¹⁵⁶ *Ibid.*

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ Art. XI.212 tot en met art. XI.214 WER

¹⁵⁹ Art. XI.198, §1, lid 1 en XI.190 WER.

¹⁶⁰ WELLEMANS N., *Alternatieve verloning 2022*, Anthemis, LeA Uitgevers, 2022, 120-125; DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁶¹ Art. XI.166, §3 WER.

¹⁶² DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁶³ Art. XI.189, § WER; Luik 3 oktober 2008, ICIP 2009, 368.

¹⁶⁴ VAN DE GEUCHTE T. en VANDERHEYDE S., *Praktisch gids van intellectuele eigendom in onderneming*, Wolter Kluwer 2021, 25-71.

¹⁶⁵ *Ibid.*

pseudoniem van de auteur en het publicatiejaar, in Europa niet verplicht is, biedt dit wel de buitenwereld duidelijkheid over het auteurschap van het werk.¹⁶⁶

De auteursrechten ontstaan bij de creatie van het werk en blijven gedurende het gehele leven van de auteur van kracht. Na diens overlijden gaan de auteursrechten over op de erfgenamen, die gedurende een periode van zeventig jaar na het overlijden van de auteur¹⁶⁷ binnen de Europese Unie als rechthebbenden optreden. Hoewel zij het werk beheren en exploiteren, worden zij niet als auteurs beschouwd.¹⁶⁸ Na verloop van zeventig jaar mogen werken vrij gebruikt worden aangezien zij vanaf dat ogenblik tot publiek domein toebehoren. Opmerkelijk bedraagt de duur van naburige rechten vijftig jaar, met uitzondering van de prestaties op fonogrammen, waarvoor deze bescherming zeventig jaar bedraagt.¹⁶⁹

2.1.4. Schendingen van auteursrechten

52. Auteurs beschikken tegenwoordig over meerdere verweermiddelen om zich te verzetten tegen de schendingen van hun auteursrechten. In de eerste plaats kunnen zij een onmiddellijke stopzetting van de inbreuk voor de rechter vorderen. Daarnaast is het mogelijk om een schadeclaim te eisen¹⁷⁰ wanneer ze een nadeel hebben geleden. In gevallen van kwaadwillige of bedrieglijke inbreuken op auteursrechten, spreekt men van het misdrijf van namaak, dat bovendien strafrechtelijk vervolgd kan worden.¹⁷¹

Namaak doet zich voor bij elk ongeoorloofd gebruik van auteursrechtelijk beschermd werken.¹⁷² De auteur kan in dergelijke gevallen optreden ter bescherming van zijn rechten.¹⁷³ Om echter van namaak te kunnen spreken, moet er sprake zijn van een werk dat auteursrechtelijke bescherming geniet en waarvan een derde, zonder toestemming van de auteur, identieke of sterk gelijkende kopieën maakt. Een auteur van het nieuw werk kan aan een beschuldiging van namaak ontsnappen door aan te tonen dat hij een volledig autonome creatie heeft gemaakt, zonder kennis van het bestaande werk of zonder dat hij die kennis redelijkerwijs had kunnen hebben.¹⁷⁴

Op grond van artikel XI.334 van de Wetboek Economisch Recht kan de benadeelde auteur een vordering inzake namaak instellen waarbij ook bijkomende maatregelen gevorderd kunnen worden zoals terugroeping uit het handelsverkeer of vernietiging van de inbreukmakende goederen. Het

¹⁶⁶ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁶⁷ JANSSENS M.-C., VANHEES H. en VANOVERMEIRE V., 'De intellectuele eigendomsrechten in boek XI (en boeken I, XV en XVII) van het Wetboek Economisch Recht', *IRDI* 2014/2, (452) 452-528; art. XI.208 tot en met art. XI.210 WER.

¹⁶⁸ JANSSENS M.-C., VANHEES H. en VANOVERMEIRE V., 'De intellectuele eigendomsrechten in boek XI (en boeken I, XV en XVII) van het Wetboek Economisch Recht', *IRDI* 2014/2, (452) 452-528.

¹⁶⁹ X, 'Duur van naburige rechten' *FOD Economie* 15 januari 2021 (geraadpleegd op 7 mei 2025).

¹⁷⁰ GEIREGAT S., 'Online auteursrechtinbreuken: hof Antwerpen zet bescherming, schadevergoeding en gevolgen rechtsmisbruik op scherp', *NjW* 2024/511, (942) 942-944.

¹⁷¹ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

¹⁷² VANHEES H., 'Auteursrechten en naburige rechten' in VANHEES H. en GEIREGAT S., *Focus op intellectuele eigendom en bedrijfsgeheim*, Wolter Kluwer 2025, 528-529.

¹⁷³ Art. XI.193 WER.

¹⁷⁴ GEIREGAT S. 'Geen bescherming tegen namaak van banale carport', *NjW* 2021/451, (838) 838-840.

daaropvolgende artikel¹⁷⁵ voorziet in de mogelijkheid tot het vorderen van een schadevergoeding.¹⁷⁶

53. Bij online inbreuken op auteursrechten is het niet evident om vast te stellen in welk land of in welke landen de inbreuk plaatsvindt. Volgens de Europese rechtspraak¹⁷⁷ moet hierbij gekeken worden naar het nationale recht van de plaats waar de inbreuk zich heeft voorgedaan. Dit omvat niet alleen de locatie waar inbreukmakende handeling plaatsvindt, maar ook de plaats waar de auteur *de facto* schade ondervindt. *De facto* schade kan ontstaan wanneer een werk online in het buitenland wordt gepubliceerd en vervolgens toegankelijk is in het land waar de auteur gevestigd is. In dat geval kan de auteur bescherming eisen bij de nationale rechtbanken van zijn eigen land.¹⁷⁸

54. Ten slotte dient te worden opgemerkt dat bij de ontwikkeling en het gebruik van AI-systemen gemakkelijk inbreuken op auteursrechten kunnen ontstaan. Tijdens het proces van *datamining* worden talloze bronnen aangewend om AI-modellen te trainen, waaronder mogelijk auteursrechtelijk beschermde werken. Deze werken worden bovendien vaak meerdere keren gekopieerd en door het AI-systeem verwerkt om nieuwe *output* te genereren.

2.2. Auteursrechten in Australië

55. In Australië is de bescherming wettelijk verankerd in de *Copyright Act van 1968*.¹⁷⁹ Australië hanteert een *common law*-systeem, wat betekent dat rechtspraak en precedents een essentiële rol spelen bij de interpretatie en toepassing van de wet, terwijl de geschreven wet vooral als aanvulling van de door de rechters daarvoor niet beslechte kwesties dient.¹⁸⁰ Dit verschilt van de *civil law*-systemen, waarin wetten en codificaties de primaire rechtsbronnen vormen en jurisprudentie een minder bindend karakter vertoont.¹⁸¹

56. Auteursrechten vallen in Australië onder de bevoegdheid van de Federale Overheid ('*Commonwealth*').¹⁸² Artikel 51(xviii) van de Australische Grondwet¹⁸³ verleent het Federale Parlement de bevoegdheid om wetten te maken met betrekking tot auteursrechten, octrooien op uitvindingen en ontwerpen, en handelsmerken. Hoewel afzonderlijke staten in theorie nog steeds de bevoegdheid hebben om wetgeving op dit gebied op te stellen, krijgen de federale wetten voorrang, als er sprake is van tegenstrijdige, afwijkende bepalingen.¹⁸⁴ In de praktijk betekent dit

¹⁷⁵ Art. XI.135 WER.

¹⁷⁶ JANSSENS M.-C., VANHEES H. en VANOVERMEIRE V., 'De intellectuele eigendomsrechten in boek XI (en boeken I, XV en XVII) van het Wetboek Economisch Recht', *IRDI* 2014/2, (452) 452-528.

¹⁷⁷ HvJ 3 oktober 2013 C-170/12, EU:C:2013:635, 'Pinckney'.

¹⁷⁸ VAN DEN BRANDE B., 'Inbreuken op het auteursrecht op internet: welke rechter is bevoegd', *Sirius Legal* 23 januari 2015 (geraadpleegd op 15 december 2024).

¹⁷⁹ Copyright Act (1968) 11 December 2024, No. 63, 1968, C2024C00854 (C64), <https://www.legislation.gov.au/C1968A00063/latest/text> (hierna: Copyright Act); Laatste amendement vond plaats op 11 december 2024.

¹⁸⁰ X, 'Infosheet 23 - Basic legal expression', *Parliament of Australia* (geraadpleegd op 24 januari 2025).

¹⁸¹ DAINOW J., 'The Civil Law and the Common Law: Some Points of Comparison' *American Journal of Comparative Law* 1967, vol. 15, nr. 3, (419) 419-435.

¹⁸² LUTTRELL S., 'Copyright enforcement in Australia' in JONES R. en MOENS G. (eds.), *International Trade and Business Law Review. Volume XI*, Reotledge - Cavendish, 2008, 3-33.

¹⁸³ Constitution of the Commonwealth of Australia 29 juli 1977, , No. 84, 1977, C2013Q00005 (C06), <https://www.apf.gov.au/constitution> (hierna: The Australian Constitution).

¹⁸⁴ Art. 109 The Australian Constitution.

dat de staten in feite een eigen regelgeving op dit gebied kunnen ontwikkelen, maar deze zal in vele gevallen buiten toepassing beschouwd moeten worden omdat de federale wetgeving doorslaggevend is.¹⁸⁵

57. Het *Copyright Act* heeft door de jaren heen meerdere amendementen ondergaan, met de meest recente hervorming in december 2024. De wet weerspiegelt inhoudelijke bepalingen uit het *Berner Verdrag* en blijft onderhevig aan voortdurende evaluaties, mede onder invloed van snelle technologische ontwikkelingen en de internationale wetgevende initiatieven die invloed hebben op het gebied van intellectueel eigendom.¹⁸⁶ Ondanks deze recente aanpassing heeft het Australische parlement ervoor gekozen om de toepassing van bestaande *common law*-principes grotendeels toe te vertrouwen aan de rechtbanken. Dit geldt in het bijzonder voor moderne, digitale creaties die buiten het oorspronkelijk toepassingsgebied van de wet vallen.

Deze aanpak vormt een opvallend contrast met andere *common law*-landen zoals het Verenigd Koninkrijk, waar wetgeving vaak expliciet wordt aangepast om te voldoen aan nieuwe moderne uitdagingen.¹⁸⁷ Australië daarentegen blijft zich sterk houden aan de waarden van het *common law*-systeem en leunt dus sterk op rechterlijke interpretatie en precedentes om auteursrechtelijke kwesties in een modern context te beoordelen.

2.2.1. Wie kan een auteur zijn

58. Deze rechten op een door *Copyright Act* beschermde creatie behoren toe aan de auteur, ofwel de *copyright owner*. De auteur heeft het recht om zijn creatie onder bezwarende titel of om niet over te dragen, evenals het recht om ze in licentie uit te geven aan derden. In beginsel is de oorspronkelijke auteur van het werk de rechthebbende, maar er bestaan enkele uitzonderingen op dit principe. Doordat het mogelijk is om auteursrechten over te dragen, kan het voorkomen dat de oorspronkelijke auteur niet langer houder is van de rechten, aangezien deze aan een derde zijn overgedragen.¹⁸⁸

59. Volgens de doctrine uit *Sands & McDougall Pty Ltd v Robinson*¹⁸⁹ zijn de begrippen, auteurschap en origineel werk onlosmakelijk verbonden. Het bestaan van het ene impliceert het bestaan van het andere, aangezien beide begrippen wettelijk van elkaar afhankelijk zijn. Deze afhankelijke relatie wordt bevestigd in sectie 32(1) en 32(2) van de *Copyright Act*.

Voor niet-gepubliceerde werken vereist de wet dat de auteur een gekwalificeerd persoon (*qualified person*) is. Dit is een Australische staatsburger of een persoon die in Australië woonachtig is. In het geval van de gepubliceerde werken ontstaat of blijft het auteursrecht bestaan op voorwaarde

¹⁸⁵ LUTTRELL S., 'Copyright enforcement in Australia' in JONES R. en MOENS G. (eds.), *International Trade and Business Law Review. Volume XI*, Reotledge - Cavendish, 2008, 3-33.

¹⁸⁶ Berner Conventie 9 september 1886 voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, aangevuld te Parijs op 4 mei 1896, herzien te Berlijn op 13 november 1908, aangevuld te Bern op 20 maart 1914, herzien te Rome op 2 juni 1928, te Brussel op 26 juni 1948, te Stockholm op 14 juli 1967 en te Parijs op 24 juli 1971, gedaan te Parijs op 24 juli 1971, *TRT/BERNE/001*, <https://www.wipo.int/wipolex/fr/text/283699> (hierna: Berner Conventie).

¹⁸⁷ GEORGE A., 'Reforming Australia's Copyright Law: an Opportunity to Address Issues of Authorship and Originality', *UNSW Law Journal* 2014 Vol. 37, nr. 3, (939) 939-971.

¹⁸⁸ X, 'What is copyright', *Australian Government* (geraadpleegd op 12 december 2024).

¹⁸⁹ HCA 26 april 1917, 23 CLR 49, [1917] 23 ALR 154.

dat één van de volgende voorwaarde is vervuld: (1) de eerste publicatie heeft plaatsgevonden in Australië, (2) de auteur was een gekwalificeerde persoon op het moment van de eerste publicatie; of (3) wanneer de auteur voor de publicatie overleed, maar onmiddellijk voor zijn overlijden een gekwalificeerde persoon was. Vooraleer de auteurschap erkend kan worden is het noodzakelijk dat de auteur voldoende identificeerbaar is en zijn werk als zodanig kan bestaan.¹⁹⁰ Volgens sectie 32(4) van de *Copyright Act* moet de auteur bovendien, net zoals in België,¹⁹¹ een natuurlijke, fysieke persoon zijn.

De identificatie van een auteur kan in de praktijk moeilijkheden opleveren, zoals geïllustreerd werd in de *Phone Directories*-zaak.¹⁹² In deze zaak oordeelde de rechter dat substantiële arbeid en kosten op zich niet volstaan om originaliteit aan te tonen onder het *Copyright Act*. De rechter moet in elk geval een individuele en inhoudelijke afweging maken om te bepalen of er sprake is van voldoende originaliteit.¹⁹³ Daarnaast moet zowel het werk als de auteur geïdentificeerd kunnen worden.¹⁹⁴ Het *Phone Directories*-arrest leidde tot discussie over de vereisten voor de identificatie van de auteur. Het was onduidelijk of het voldoende was dat de auteur louter identificeerbaar is, of of diens identiteit expliciet bekend moest zijn. Sommige rechters waren van mening dat het enkel kunnen identificeren al voldoende was, terwijl de andere voorhielden dat men effectief moet weten wie de auteur is om te kunnen spreken van auteursrechten.¹⁹⁵ De uitspraak in het reeds genoemde arrest was echter *obiter dicta*, en dus niet bindend voor latere rechtspraak.

Desondanks geldt volgens de *Copyright Act* een weerlegbaar vermoeden van auteurschap zodra de naam of het pseudoniem van de auteur zichtbaar is op een gepubliceerde versie van het werk.¹⁹⁶

60. Net zoals in België geldt in Australië dat enkel een natuurlijke, fysieke persoon auteursrechtelijke bescherming kan genieten. Echter, in Australië speelt de vraag naar de identificeerbaarheid van de auteur een belangrijke rol, wat, vooral bij werken die door AI zijn geassisteerd of gegenereerd, kan leiden tot verdere discussie, gelet op het ontbreken van een wettelijke bepaling die aanduidt wie de auteur kan zijn.

2.2.2. Beschermd werken

61. Auteursrechten (*copyrights*) verwijzen naar de rechten die verbonden zijn aan de concrete uitdrukkingen van originele ideeën en andere materiaal dat is gecreëerd door een menselijke auteur, waarbij dus loutere ideeën geen bescherming genieten.¹⁹⁷ Tot de beschermde werken behoren onder andere literaire, dramatische, muzikale en artistieke werken. Meer specifiek omvat dit schilderijen, beeldhouwwerken, tekeningen, foto's, etc. Daarnaast vallen onder 'ander materiaal' onder meer geluidsopnamen, films, televisie- en geluidsuitzendingen, en gepubliceerde

¹⁹⁰ FCA 8 februari 2010, 44, 264 ALR 617, (2010) AIPC, 92-372, 85 IPR 571, 'Phone Directories'.

¹⁹¹ *Supra* nr. 39.

¹⁹² FCA 8 februari 2010, 44, 264 ALR 617, (2010) AIPC, 92-372, 85 IPR 571, 'Phone Directories'.

¹⁹³ EVANS A. en TUTTY J., 'Copyright for Visual Artists: 11 Things All Visual Artists Need to Know' *Studio Legal* 30 juni 2022 (geraadpleegd 14 januari 2025).

¹⁹⁴ Sec. 32(4) Copyright Act.

¹⁹⁵ LIANG RAN W. en TAN D. 'AI, Author, Amanuensis.', *Journal of Intellectual Property Studies* 2022, vol. 6, nr. 2, (1) 1-32.

¹⁹⁶ Sec. 126 en 127(1)-(2) Copyright Act.

¹⁹⁷ EVANS A. en TUTTY J., 'Copyright for Visual Artists: 11 Things All Visual Artists Need to Know' *Studio Legal* 30 juni 2022 (geraadpleegd 14 januari 2025).

edities. De auteur en auteurschap staan centraal in de wettelijke bescherming die door de *Copyright Act* wordt geboden.

62. De *Copyright Act* maakt een onderscheid tussen twee categorieën auteursrechtelijk beschermde werken, met name werken ('works') en onderwerpen anders dan werken ('subject matter other than works').¹⁹⁸ Deel III van de *Copyright Act* behandelt literaire, dramatische, muzikale en artistieke werken, evenals computerprogramma's. Deze werken vereisen enerzijds originaliteit, en anderzijds een concrete materiële vorm conform sectie 32 van de *Copyright Act*. Deel IV daarentegen betreft specifiek geluidsopnamen, cinematografie, geluids- en tv-uitzendingen, en gepubliceerde edities van werken uit Deel III. De werken die onder Deel IV vallen worden in de wet ook als audiovisuele objecten aangeduid ('audio-visual items').¹⁹⁹ In tegenstelling tot de werken uit Deel III, is de auteurschap op basis van originaliteit voor werken uit Deel IV niet vereist. De bescherming ontstaat zodra de maker ervan wordt vastgesteld, onafhankelijk van de creativiteit of intellectuele inspanning.²⁰⁰ Hierdoor zouden AI-ontwerpen potentieel ontsnappen aan de vereiste van creativiteit, mits deze wettelijk worden erkend als werken uit Deel IV van de *Copyright Act*.

63. Net zoals in België berust auteursrecht in Australië op twee fundamentele voorwaarden. Ten eerste moet er sprake zijn van een auteur en ten tweede moet het werk origineel zijn.²⁰¹ Overeenkomstig de *Copyright Act* is de auteur degene die het werk in materiële vorm uitbrengt.²⁰² In de *IceTV*-arrest²⁰³ verduidelijkte het Hof het principe van de vaststelling van de auteurschap en werd de op dat ogenblik bestaande toets voor originaliteit in aanzienlijke mate verhoogd.²⁰⁴ Voor de zaak *IceTV* werd originaliteit beschouwd als een innovatiedrempel.²⁰⁵ In eerdere arresten, zoals *Desktop Marketing*-arrest,²⁰⁶ werd geoordeeld dat auteursrechten bestaan zodra de auteur voldoende vaardigheid, oordeel of kennis heeft gebruikt bij het selecteren van het gebruikte materiaal of bij de presentatie en ordening ervan. Sinds *IceTV* wordt echter geëist dat het werk voortkomt uit een substantiële, persoonlijke inspanning, niet louter uit arbeidsintensieve compilatie.

Deze opvatting was dus dominant in de rechtspraak tot 2007, met name tot de overweging in *IceTV*. Sindsdien is de wet meerdere keren veranderd, waarbij ook innovaties zijn doorgevoerd met betrekking tot het type originaliteit en de vereiste vaardigheid, arbeid en inspanning van de

¹⁹⁸ KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, (279) 279-296.

¹⁹⁹ Sec. 101A Copyright Act, ALBERTS W., 'The Scope of the Fair Dealing Defence to Copyright Infringement in Australian Law', *De Jure* 2010, vol. 43, nr. 2, (179) 197-227.

²⁰⁰ THAMPAPILLAI D., 'If Value Then Right? Copyright and Works of Non-human Authorship', *Australian Intellectual Property Journal* 2019, vol. 30, nr. 2, (75) 75-77; sec. 97-98 en 112 Copyright.

²⁰¹ HOAD R. en MARTINE S., 'The authorless song: Artificial intelligence and Australia's copyright law regime', *Clayton Utz* 14 mei 2020 (geraadpleegd 27 december 2024); KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, (279) 279-296.

²⁰² KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, (279) 279-296.

²⁰³ FCA 22 april 2009, (2009) 239 CLR 458, 254 ALR 386, 83 ALJR 585, 'IceTV'.

²⁰⁴ Voor de volledigheid: het arrest betrof literaire werken, niet audio- en visuele ontwerpen voor verdere toelichting zie GEORGE A., 'Reforming Australia's Copyright Law: An Opportunity to Address the Issues of Authorship and Originality', *UNSW Law Journal* 2014, vol. 37, nr. 3, (939) 939-971.

²⁰⁵ FCAFC 15 mei 2002, [2002] FCAFC 112, (2002) 119 FCR 491, 'Desktop Marketing'.

²⁰⁶ FCAFC 15 mei 2002, [2002] FCAFC 112, (2002) 119 FCR 491, 'Desktop Marketing'.

auteur.²⁰⁷ Echter, de wetgeving formuleert geen concrete drempel op het gebied van de verwachte hoeveelheid vaardigheden of arbeid.²⁰⁸ Het principe is dat auteursrecht slechts ontstaat wanneer een werk voortkomt uit de originele, menselijke creativiteit waarbij de auteur in bepaalde mate identificeerbaar is.

64. De essentie van het auteurschap ligt dan ook in de individuele vaardigheden van de auteur en niet puur in de door hem gemaakte kosten of inspanningen *an sich*. Dit leidt tot ontwikkeling van twee belangrijke aspecten die verband houden met de vereiste van originaliteit. Ten eerste vereist de creatie van een werk enige vorm van individuele vaardigheden van de auteur; de creatie getuigt in zekere mate van zijn persoonlijke en creatieve input.²⁰⁹ Ten tweede mag het werk geen substantiële kopie zijn van een ander bestaande werk.²¹⁰

Het werk hoeft niet door iedereen als origineel of inventief ervaren te worden, zolang het afkomstig is van een auteur. Dit betekent dat het werk het resultaat is van de vaardigheid, arbeid en expertise van de auteur, waardoor het op deze manier zijn 'originaliteit' verkrijgt.²¹¹

65. Tot slot dient opgemerkt te worden dat het bezit van een werk en het auteurschap niet noodzakelijk met elkaar verbonden zijn. Men kan bijvoorbeeld in bezit zijn van een kunstwerk zonder de auteur te zijn, en omgekeerd kan men de auteur zijn zonder in het bezit te zijn van het werk.

2.2.3. Rechten van de auteur

66. De auteursrechten in Australië omvatten een reeks exclusieve rechten die de auteur in staat stellen om het werk in materiële vorm te reproduceren, te publiceren, openbaar te maken en aan een publiek mede te delen, bewerkingen aan het werk te maken, en ten slotte de commerciële exploitatie toe te staan via verkoop of verhuur.²¹² Specifieke bepalingen in sectie 32, lid 2 van de *Copyright Act* richten zich op artistieke werken, en erkennen onder meer het recht om het werk tentoon te stellen (in een televisieprogramma) of uit te zenden. Naast de bescherming van de literaire, dramatische, muzikale en artistieke werken heeft de auteur ook het recht op bescherming van geluidsopnamen, uitzendingen, gepubliceerde edities en verzamelwerken.²¹³

De bescherming wordt verder gesplitst in enerzijds de economische rechten en anderzijds de morele rechten. De morele rechten die in Australië erkend worden, zijn het recht op integriteit van het werk, het recht op naamsvermelding en het recht om zich te verzetten tegen valse toeschrijving.²¹⁴ In tegenstelling tot de economische rechten kunnen de morele rechten niet in

²⁰⁷ GEORGE A., 'Reforming Australia's Copyright Law: An Opportunity to Address the Issues of Authorship and Originality', *UNSW Law Journal* 2014, vol. 37, nr. 3, (939) 939-971.

²⁰⁸ KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, (279) 279-296.

²⁰⁹ McDonald I., 'The use and protection of copyright', *Collections law* 23 augustus 2011 (geraadpleegd op 11 februari 2025).

²¹⁰ FCA 13 december 1994, [1994] FCA 1544.

²¹¹ X, 'Copyright Law', *Australian Government* 2 augustus 2010 (geraadpleegd op 27 april 2025).

²¹² Sec. 31, lid 1 Copyright Act.

²¹³ CRAWFORD C., 'Caselaw & Legislation Databases and Copyright Issues in Australia', *Australian Law Librarian* 2000, vol. 8, nr. 1, (53) 53-67.

²¹⁴ X, 'What is copyright', *Australian Government* (geraadpleegd op 12 december 2024).

totaliteit overgedragen of in licentie gegeven worden. Echter, overeenkomstig artikel 195AWA van de *Copyright Act* heeft de auteur het recht om een schriftelijke toestemming te geven aan een derde om handelingen, nalatigheden of inbreuken, die als 'redelijk' beoordeeld worden, toe te staan.²¹⁵

De auteur beschikt over het recht om zich te verzetten tegen elke denigrerende behandeling van zijn werk. Dit omvat elke materiële vervorming, verminking, of wijziging van het werk of enige andere handelingen zolang dit schadelijk is voor de eer of reputatie van de auteur. Op de exclusieve rechten van de auteur kunnen enkele uitzonderingen gemaakt worden. Deze uitzonderingen worden globaal in twee grote categorieën onderverdeeld, met name de specifieke uitzonderingen enerzijds en de uitzonderingen verbonden aan het concept van *fair dealing* anderzijds. De specifieke uitzonderingen zijn zeer uiteenlopend van aard en omvatten onder meer reproductie ten behoeve van gerechtelijke procedures, broadcasting, optreden op plaatsen waar mensen verblijven, en opname van beeldhouwwerken in cinematografische films en series. De *fair dealing* uitzonderingen worden nader toegelicht (*infra* nr. 109-112).

67. Op internationaal niveau maakt men vaak het onderscheid tussen een monistische en een dualistische benadering van de auteursrechten. Een dualistisch systeem rechtvaardigt de ongelijke behandeling van morele en economische rechten door aan deze twee verschillende juridische doelstellingen te koppelen, met name de bescherming van de auteur, respectievelijk het verschaffen van een economisch voordeel aan de auteur. In België is deze dualistische benadering duidelijk terug te vinden, de morele rechten zijn onvervreemdbaar en de economische rechten zijn overdraagbaar.²¹⁶

Een monistisch systeem daarentegen verkiest een gelijke prioriteit tussen de morele en economische rechten op grond van het ondeelbare karakter van de elementen die in het auteursrecht samenkomen. Australië hanteert een ware hybride-vorm van beide systemen.²¹⁷ Dit is typisch voor de meeste *common law*-landen. Australië erkent dus zowel morele als economische rechten, maar laat aan de auteurs toe om van de morele rechten af te zien.²¹⁸

68. Hoewel morele rechten in Australië in de *Copyright Act* al in het jaar 2000 werden geïntroduceerd, is de rechtspraak hieromtrent uiterst beperkt. Het allereerste arrest waarin de rechter over morele rechten moest beslissen, was het zogenaamde *Meskenas*-arrest.²¹⁹ In deze zaak klaagde een kunstenaar een tijdschrift aan wegens valselijke toeschrijving. De rechter erkende dat er een verband bestond tussen economische en morele rechten en overwoog voor het eerst de financiële waarde van morele schade.

In 2012 volgde het tweede arrest waarin de integriteit van het auteurschap en het recht om niet onderworpen te worden aan denigrerende behandeling werd beoordeeld.²²⁰ In het geding ging het

²¹⁵ CANTATORE F. en JOHNSTON J. 'Moral Rights: Exploring the Myths, Meanings and Misunderstandings in Australian Copyright Law' *Deakin Law Review* 2016, vol 27, nr. 1, (71) 71-92.

²¹⁶ *Supra* nr. 48-50.

²¹⁷ CANTATORE F. en JOHNSTON J. 'Moral Rights: Exploring the Myths, Meanings and Misunderstandings in Australian Copyright Law' *Deakin Law Review* 2016, vol 27, nr. 1, (71) 71-92.

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ FMCA 18 juli 2006, [2006] FMCA 1136, 'Meskenas'.

²²⁰ FMCA 10 februari 2012, [2012] FMCA 2, 'Perez v. Fernandez'.

om de morele rechten en auteursrechten van de bekende zanger *Pitbull*. De uitspraak markeerde een belangrijke mijlpaal, het was niet alleen de eerste Australische zaak waarin morele en economische rechten bewust uit elkaar werden gehouden, maar ook de eerste waarin de vergoeding voor de schending van morele rechten hoger was dan die voor de auteursrechtenschending. Voor de berekening van het bedrag van de schade verwees de rechter naar de redenering uit *Meskenas*-zaak gelet op het feit dat er geen andere uitspraak voorhanden was.

Ten slotte volgde een jaar later het laatste arrest, *Corby*.²²¹ Hierin werd het recht op naamsvermelding bevestigd als een fundamenteel onderdeel van de morele rechten, en werd geoordeeld dat de betrokkene zijn recht geschonden werd.

69. De duur van de bescherming bedraagt doorgaans zeventig jaar na het overlijden van de auteur.²²² De basisregeling stemt overeen met de Belgische regel,²²³ echter bestaan hier twee afwijkingen op. Voor audio- en visuele opnamen geldt de bescherming tot zeventig jaar na de openbaarmaking en voor televisie- en radiouitzendingen duurt de bescherming tot vijftig jaar na de uitzending ervan.²²⁴ In tegenstelling tot de vaste duur van bescherming van auteursrechten in België, is de duur in Australië afhankelijk van het type auteursrechtelijk beschermd werk. Na het verstrijken van de beschermingsperiode valt het werk in het publiek domein en mag het vrij gebruikt worden.²²⁵

70. Australië kent, net zoals België,²²⁶ geen verplicht registratiesysteem voor auteursrechtelijke bescherming.²²⁷ Werken genieten auteursrechtelijk beschermd zodra ze een materiële vorm verkrijgen.²²⁸ Het recht op naamsvermelding en integriteit uit de *Copyright Act* heeft als gevolg dat de auteur op een redelijke en zichtbare manier als maker van het werk moet worden geïdentificeerd, ook bij elke reproductie of bewerking ervan.²²⁹ Het vermelden van een ©-symbool ter identificatie van een auteur is echter niet vereist.

2.2.4. Schendingen van auteursrechten

71. Auteursrechten worden geschonden zodra een persoon zonder de nodige toestemming een handeling verricht die voorbehouden is aan de auteur.²³⁰ Conform het *Copyright Act* ontstaat er

²²¹ FCA 24 april 2013, [2013] FCA 370, 297 ALR 761, 101 IPR 181.

²²² Voor auteursrechtelijke beschermde werken gemaakt voor 1 januari 2019 gelden andere termijnen. Voor meer informatie zie: X, 'Duration of copyright'. Copyright material made before 1 January 2019 (other than Government copyright material)', *Australian Government*, <https://www.ag.gov.au/sites/default/files/2022-07/duration-of%20copyright-table.pdf>.

²²³ *Supra* nr. 51.

²²⁴ Zie tabel: X, 'Duration of copyright'. Copyright material made on or after 1 January 2019 (other than Government copyright material)', *Australian Government*, <https://www.ag.gov.au/sites/default/files/2022-07/duration-of%20copyright-table.pdf>.

²²⁵ X, 'How long does copyright last?', *National Library of Australia* 18 januari 2024 (geraadpleegd op 19 december 2024).

²²⁶ *Supra* nr. 51.

²²⁷ LEVUSH R., 'Various Aspects of Copyright Law: Australia, Brazil, Canada, European Union, France, Japan, Mexico, the Netherlands, Russian Federation, South Africa, Spain', *Law Library of Congress* 2004, (1) 7-9.

²²⁸ EVANS A. en TUTTY J., 'Copyright for Visual Artists: 11 Things All Visual Artists Need to Know' *Studio Legal* 30 juni 2022 (geraadpleegd 14 januari 2025).

²²⁹ Sec. 193; 195ABA- 195ABE; 195(1); 195AA, 195AB Copyright Act.

²³⁰ Bukola F., 'Re-importing the Concept of Authorisation of Copyright Infringement to Nigeria from the UK and Australia', *International Review of Law, Computer & Technology* 2017/31, (4) 4-25.

een auteursrechtelijke inbreuk zodra een handeling wordt gesteld met betrekking tot het gehele werk of een substantieel deel ervan.²³¹ De rechter toetst hierbij de kwaliteit van wat wordt overgenomen van het werk, wat ook als toets van substantieelheid wordt genoemd.²³²

Vooreerst dient een onderscheid gemaakt te worden tussen directe en indirecte schendingen van auteursrechten. Bij een directe inbreuk verricht een persoon die niet de eigenaar is, zonder toestemming van de rechthebbende, een handeling die onder de exclusieve auteursrechten valt. Voor deze vorm van schendingen is geen bewijs vereist dat de inbreukmakende kennis had van de auteursrechtelijke bescherming. Een indirecte inbreuk daarentegen vereist wél bewijs van kennis, er moet worden aangetoond dat de inbreukmaker werkelijk op de hoogte was van de schending.²³³ De beschikbare rechtsmiddelen verschillen afhankelijk van de mate van bewustzijn van de inbreukmaker. In geval van een onschuldige inbreuk waarbij de pleger geen kennis had, zijn de middelen schors²³⁴. Op basis van sectie 115 en 116 van de *Copyright Act* kan de rechthebbende een civiele vordering instellen tegen de inbreukpleger.

72. Sectie 132 van de *Copyright Act* somt een aantal verboden handelingen op die strafbaar zijn wanneer ze zonder toestemming van de auteur plaatsvinden. Deze handelingen omvatten het vervaardigen en aanbieden van artikelen²³⁵ voor verkoop of verhuur, het tentoonstellen van artikelen in het openbaar en het laten importeren van artikelen naar Australië. De import kan gebeuren met het oog op (het aanbieden van) verkoop of verhuur, voor distributie voor handelsdoeleinden of andere doeleinden voor zover de auteur nadelige gevolgen ondervindt of ten slotte met het oog op het tentoonstellen indien men weet heeft dat het om een inbreukmakende kopie gaat van het werk.

Hieruit volgt dat men zich niet alleen moet onthouden van het verspreiden van inbreukmakende artikelen voor commerciële doeleinden, maar ook wanneer men weet of redelijkerwijs behoort te weten dat er sprake is van een auteursrechtelijke inbreuk. Dergelijke schendingen kunnen aanleiding geven tot strafrechtelijke vervolging.

73. In geval van een inbreuk op auteursrechtelijk beschermde werken, zijn er in Australië twee juridische actiemogelijkheden. Enerzijds kan de auteur zelf een civiele procedure starten op grond van schending van sectie 115-116 van de *Copyright Act*. Anderzijds kan de overheid overgaan tot strafrechtelijke vervolging van de inbreukmakende op grond van sectie 132-133 van de *Copyright Act*.

Hoewel deze actiemogelijkheden als alternatieve opties worden gezien, sluit het instellen van een civiele procedure de strafrechtelijke vervolging niet uit. Indien de auteur een strafrechtelijke vervolging wenst te initiëren, kan hij enerzijds een bezwaarschrift (*Notice of Objection*) neerleggen

²³¹ Sec. 56(1) en 14(1)(a) Copyright Act.

²³² Sec. 40-43 Copyright Act.

²³³ *Ibid.*

²³⁴ LUTTRELL S., 'Copyright enforcement in Australia' in JONES R. en MOENS G. (eds.), *International Trade and Business Law Review. Volume XI*, Reotledge - Cavendish, 2008, 3-33.

²³⁵ Overeenkomstig sec. 115 (8) Copyright Act omvat een 'artikel' reproducties of kopieën van een werk of ander beschermd materiaal in elektronische vorm.

bij de *Australian Customs Service* (de Douane), en anderzijds een klacht indienen bij de *Australian Federal Police*.²³⁶

Hoofdstuk 3. Belgische AI-wetgevingskader

74. Hoewel de *AI-Act* al in werking is getreden op 1 augustus 2024, is het nog niet volledig van toepassing.²³⁷ Dit houdt de Belgische wetgever echter niet tegen om nationale initiatieven te nemen. Net zoals de Europese wetgever erkent België de kansen die AI biedt. Om deze kansen optimaal te benutten, werd een nationaal convergentieplan voor de ontwikkeling van AI opgesteld.²³⁸ Dit plan bevat negen doelstellingen waarop de Belgische federale overheid, in samenwerking met allerlei partners, zich de komende jaren zal richten. Ter ondersteuning van dit plan hebben de FOD BOSA en de FOD Economie gezamenlijk een structuurgroep opgericht. Daarnaast werd het Orientatiecomité aangeduid als het federale aanspreekpunt dat bevoegd is om alle vragen met betrekking tot AI te beantwoorden. In de periode tot de volledige toepasbaarheid van de *AI Act*, blijven enkele nationale wetgevingen van toepassing op AI-systemen. Daarnaast zullen ook de nationale systemen van toepassing zijn op de kwesties waarover de *AI Act* zich niet uitspreekt, waar onder andere auteursrechten.

75. In de volgende hoofdstukken wordt vooreerst de *AI Act* toegelicht, gevolgd door de *datamining*-richtlijn, om zo een algemeen kader te schetsen met betrekking tot AI in België.

3.1. Europese aanpak van AI-systemen

76. In 2018 kondigde de Europese Unie haar AI-strategie²³⁹ aan, waarin voor het eerst werd erkend dat er behoefte is aan een geharmoniseerd Europees regelgevend kader voor AI. Het doel hiervan is om de kansen die AI biedt optimaal te benutten op een veilige en betrouwbare manier. De Unie streeft ernaar een leider te worden in de ontwikkeling en het gebruik van AI, met oog op het algemeen belang.

Deze strategie kwam tot stand na uitgebreide onderhandelingen en raadplegingen met belanghebbenden en deskundigen. Twee maanden na de aankondiging werd een AI-alliantie opgericht. Het is een platform waar alle belanghebbenden op kunnen debatteren over de technologische en maatschappelijke impact van AI, alsook jaarlijks deelnemen aan de AI-vergadering.

²³⁶ LUTTRELL S., 'Copyright enforcement in Australia' in JONES R. en MOENS G. (eds.), *International Trade and Business Law Review. Volume XI*, Reotledge - Cavendish, 2008, 3-33.

²³⁷ *Infra* nr. 82.

²³⁸ Zie WAEYAERT N., 'Nationaal convergentieplan voor de ontwikkeling van artificiële intelligentie', BOSA november 2022; X, 'Vlaams actieplan Artificiële Intelligentie gelanceerd', *Vlaanderen Departement WEWIS* 22 maart 2019; X, 'Le programme de la Wallonie en Intelligence artificielle' *Digital Wallonia*.

²³⁹ Mededeling: Kunstmatige intelligentie voor Europa, EUROPESE COMMISSIE, 25 april 2018, COM(2018)237.

In 2019 volgden de ethische richtsnoeren voor betrouwbare AI, en in 2020 werd een controlelijst opgesteld om de naleving van deze richtsnoeren te bevorderen. Pas in 2020 begon de Europese Unie concrete stappen te zetten richting de ontwikkeling van uniforme wetgeving en aanvullende hulpinstrumenten ter regeling van betrouwbaar AI binnen de Unie. Het resultaat hiervan is de, inmiddels vrij goed bekende, AI-Verordening ofwel de *AI Act*²⁴⁰.

3.1.1. AI-Verordening 2024/1689

77. De *AI Act* heeft als doel de werking van de interne markt te verbeteren door een uniform rechtskader te creëren. De verordening regelt de ontwikkeling, het in de handel brengen, het ter beschikking stellen en het gebruiken van AI.²⁴¹ De *AI Act* heeft een algemene werking en bevat horizontale regels.

De allereerste overweging van de *AI Act* benadrukt het belang van de Europese waarden en de bescherming van de grondrechten, zoals vastgesteld in het Handvest, bij de ontwikkeling, het in handel brengen, het ter beschikking stellen en het gebruiken van AI-systemen.

78. De Europese wetgever hanteert in de *AI Act*, net zoals in de GDPR²⁴², een risicogebaseerde benadering. Beide regelgevingen passen de strengheid van de regels en verplichtingen aan op basis van de potentiële impact op fundamentele rechten en vrijheden. Net zoals de GDPR persoonsgegevens beschermt door middel van duidelijke verplichtingen en hoge sancties bij overtredingen, introduceert de *AI Act* strikte regels voor AI-systemen, met name wanneer deze een hoog risico vormen voor de veiligheid, gezondheid of rechten van de burgers. Hierdoor wordt niet alleen een uniform juridisch kader gecreëerd binnen de Europese Unie, maar ook een krachtig handhavingsmechanisme dat misbruik ontmoedigt en vertrouwen in de technologie bevordert. Dankzij de structuur die vergelijkbaar is met de GDPR wordt bovendien vertrouwen in de praktische toepasbaarheid vergroot.

3.1.1.1. AI-systemen en -modellen

79. De verordening maakt een onderscheid tussen enerzijds AI-systemen en anderzijds AI-modellen. Dit betreft een technisch, wetenschappelijk onderscheid, en niet zozeer een juridisch onderscheid. De AI-systemen worden zoals *infra* nr. 17 gedefinieerd. De modellen vormen de kern van AI-systemen en zijn verantwoordelijk voor het genereren van *output*. Ze worden geïntegreerd in een AI-systeem, dat daarnaast ook een *user interface* bevat om interacties met de eindgebruiker mogelijk te maken.²⁴³

De belangrijkste modellen die in de *AI Act* toegelicht worden zijn de *GPAI*-modellen, ofwel de modellen voor algemene doeleinden. Verordening definieert deze als volgt:²⁴⁴

²⁴⁰ X, 'AI-wet', *Europese Commissie*, 18 februari 2025 (geraadpleegd op 19 december 2025); AI Act.

²⁴¹ Overweging 1 AI Act.

²⁴² Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG, *Pb.L.* 4 mei 2016.

²⁴³ BOQUIEN M., 'What is the difference between an AI system and an AI model?', *Dastra* 13 juli 2024 (geraadpleegd op 3 mei 2025).

²⁴⁴ Art. 3 lid 1, 63) AI Act

"een AI-model, ook wanneer het is getraind met een grote hoeveelheid data met behulp van self-supervision op grote schaal, dat een aanzienlijk algemeen karakter vertoont en in staat is op competente wijze een breed scala aan verschillende taken uit te voeren, ongeacht de wijze waarop het model in de handel wordt gebracht, en dat kan worden geïntegreerd in een verscheidenheid aan systemen verder in de AI-waardeketen of toepassingen verder in de AI-waardeketen, met uitzondering van AI-modellen die worden gebruikt voor onderzoek, ontwikkeling of prototyping activiteiten alvorens zij in de handel worden gebracht."

80. De vordering werkt volgens een risico-kwalificatie, en maakt onderscheid tussen drie categorieën van AI-systemen:²⁴⁵ de verboden AI-systemen (met onaanvaardbaar risico),²⁴⁶ systemen met een hoog risico (hierna: *HRAI*)²⁴⁷, en ten slotte systemen met een beperkt risico en minimale risico. Omdat deze laatste weinig risico vormen voor de veiligheid worden deze niet uitgebreid geregeld in de *AI Act*.²⁴⁸

Ten eerste bestaan er verboden AI-systemen.²⁴⁹ Zoals uiteengezet in artikel 5 van de *AI Act* zijn dit systemen die een onaanvaardbaar risico vormen. Zo is het verboden om AI-systemen die sublieme technieken toepassen in handel te brengen en ter beschikking te stellen zonder dat personen of kwetsbare groepen zich hiervan bewust zijn.²⁵⁰ Het verbod geldt wanneer deze technieken bedoeld zijn om het gedrag van personen wezenlijk te beïnvloeden door hun vermogen om een geïnformeerde beslissing te nemen te verstoren, met mogelijke schadelijke gevolgen.²⁵¹ Daarnaast bepaalt artikel 5 dat het ontwerpen van AI-systemen voor doeleinden zoals profilering of biometrische categorisering ook als verboden moet worden beschouwd.²⁵²

Daarnaast bestaat er nog de tussencategorie van systemen die niet verboden zijn maar toch een significant risico inhouden, dit zijn de zogenaamde AI-systemen met hoog risico ofwel de *HRAI*.²⁵³ AI-systemen die kunst genereren zonder toestemming of licentie van oorspronkelijke auteur, kunnen onder deze categorie vallen.²⁵⁴ Om als *HRAI* te worden gekwalificeerd, moet het systeem aan twee cumulatieve voorwaarden voldoen. Ten eerste moet er een conformiteitsbeoordeling plaatsvinden door een derde partij met het oog op in handel brengen of ter gebruik stellen van dat systeem overeenkomstig de Europese harmonisatiewetgeving.²⁵⁵ Ten tweede gelden de regels van de *AI Act* voor systemen die worden gebruikt als veiligheidscomponent van een bepaald product, of wanneer het systeem zelf een product is dat onder bepaalde harmonisatiewetgeving valt.²⁵⁶

²⁴⁵ COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de AI Act', *RW* 2024-2025/88, (283) 283-300.

²⁴⁶ Hoofdstuk II AI Act.

²⁴⁷ Hoofdstuk III AI Act.

²⁴⁸ X., 'AI Act', European Commission (geraadpleegd op 9 mei 2025).

²⁴⁹ COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de AI Act', *RW* 2024-2025/88, (283) 283-300.

²⁵⁰ Art. 5 AI Act.

²⁵¹ Art. 5, a) en b) AI Act.

²⁵² Art. 5, c) tot h) AI Act.

²⁵³ COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de AI Act', *RW* 2024-2025/88, (283) 283-300.

²⁵⁴ Rapport: on intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies, COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS, 2 oktober 2020, 2020/2015(INI).

²⁵⁵ Art. 6, lid 1, b AI Act; Bijlage I AI Act.

²⁵⁶ Art. 6, lid 1, a) AI Act.

Bijlage III²⁵⁷ van de *AI Act* bevat een lijst van systemen die altijd als een *HRAI* kwalificeren, tenzij er geen significant risico bestaat op schade voor de gezondheid, veiligheid of grondrechten van natuurlijke personen.²⁵⁸ Het is primair de verantwoordelijkheid van de aanbieder van een AI-systeem om te bepalen of het systeem een *HRAI*-systeem is of niet. Indien de aanbieder van mening is dat het systeem geen hoog risico inhoudt, dient dit vooraf te worden gedocumenteerd en geregistreerd in de Europese databank.²⁵⁹

Ten slotte bestaat nog de categorie van systemen met beperkt risico. Hiertoe behoren de meeste systemen die op heden op de markt gebracht worden. Als een vorm van risico voor de eindgebruiker betreffen deze systemen voornamelijk een gebrek aan transparantie.²⁶⁰ Dit omvat AI-systemen die bedoeld zijn voor directe interactie, systemen die synthetische inhoud genereren,²⁶¹ systemen voor emotieherkenning en biometrische categorisatie²⁶² en ten slotte de systemen die deepfakes genereren. Om risico's te beperken gelden voor deze categorie transparantieverplichtingen. Gebruikers moeten altijd worden geïnformeerd over hun interactie met het systeem, tenzij dit duidelijk blijkt uit de context.²⁶³ Bij de beoordeling van de context gaat de wetgever uit van een eindgebruiker die een normale, geïnformeerde, redelijke, omzichtige en oplettende natuurlijke persoon is.²⁶⁴ Verder maakt de wetgever ook een uitzondering op de transparantieverplichtingen voor AI-systemen die enkel een ondersteunende functie hebben. Het gaat om systemen die de *inputdata* substantieel niet wijzigen en systemen die artistieke, creatieve, satirische of fictieve content genereren.²⁶⁵

Voor de systemen met minimale risico's voorziet de *AI Act* geen verplichtingen, maar raad de wetgever wel aan om te voldoen aan de algemene principes zoals menselijke toezicht, non-discriminatie en transparantie.²⁶⁶

²⁵⁷ Art. 6, lid 2 *AI Act*.

²⁵⁸ Art. 6, lid 3 *AI Act*.

²⁵⁹ Art. 49, lid 2 *AI Act*.

²⁶⁰ COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de *AI Act*', *RW* 2024-2025/88, (283) 283-300.

²⁶¹ Zoals synthetische audio-, beeld-, video- of tekstinhoud.

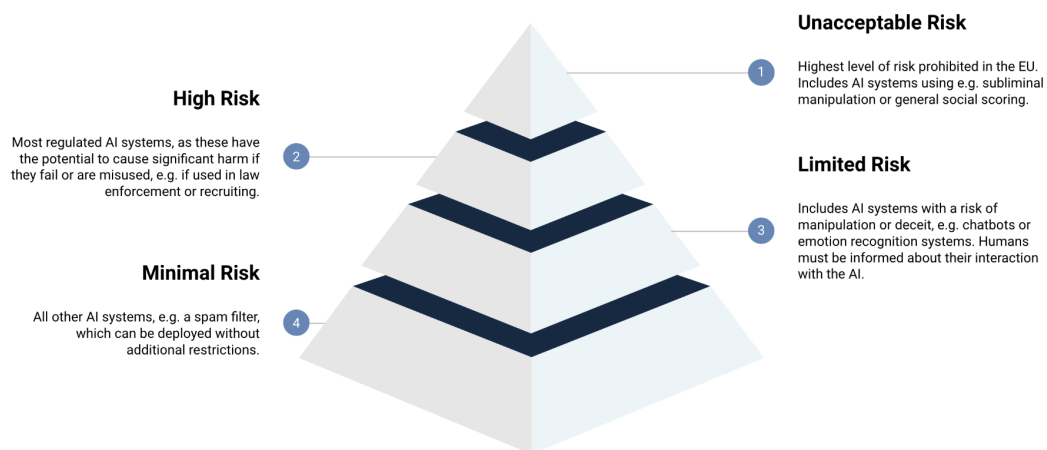
²⁶² Dit geldt voor systemen die buiten de werkplek of het onderwijs gebruikt worden.

²⁶³ Art 50, lid 2 *AI Act*.

²⁶⁴ Art 50, lid 1 *AI Act*.

²⁶⁵ Art. 50, lid 1 tot 4 *AI Act*.

²⁶⁶ X., 'AI Act', European Commission (geraadpleegd op 9 mei 2025).

Figuur 4. Risicogebaseerde indeling AI-systemen (<https://www.trail-ml.com/blog/eu-ai-act-how-risk-is-classified>)

3.1.1.2. Territoriale en temporele toepassingsgebied

81. De *AI Act* is van toepassing op aanbieders van AI-systemen binnen de Europese Unie, maar ook op de gebruiksverantwoordelijken die binnen de Unie gevestigd zijn of zich daar bevinden.²⁶⁷ Daarnaast vallen ook de aanbieders en gebruiksverantwoordelijken uit derde landen onder de reikwijdte, zolang de *AI-output* binnen de Europese Unie gebruikt wordt. De regels gelden ook voor partijen die AI-systemen importeren en verspreiden, en de producenten die AI als onderdeel van hun product op de markt brengen.²⁶⁸

82. De *AI Act* is op 1 augustus 2024 in werking getreden, maar de volledige toepassing ervan gebeurt gefaseerd volgens een tijdschema:²⁶⁹

- I. De verboden AI-systemen worden binnen de Europese Unie volledig verboden vanaf 2 februari 2025.
- II. Vanaf 2 augustus 2025 gelden verplichtingen voor aanbieders van *GPAI*-modellen die na deze datum in de handel zijn gebracht; voor modellen die voor deze datum in handel zijn gebracht geldt een overgangstermijn van 24 maanden. De overgangstermijn geldt echter niet voor AI-systemen die voor deze datum in handel zijn gebracht, maar daarna een substantiële wijziging hebben meegemaakt.²⁷⁰ Een aanzienlijke, ofwel substantiële wijziging, is een wijziging die niet voorzien was in de initiële conformiteitsbeoordeling, waardoor het AI-systeem niet langer voldoet aan de vereisten van hoofdstuk III, afdeling 2 van de *AI Act*.²⁷¹
- III. De *AI Act* wordt op 2 augustus 2026 algemeen van toepassing.
- IV. Ten slotte treden de verplichtingen voor de *HRAI*-systemen die na 2 augustus in handel zijn gebracht, op 2 augustus 2027.

²⁶⁷ COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de *AI Act*', *RW* 2024-2025/88, (283) 283-300.

²⁶⁸ Art. 2 *AI Act*.

²⁶⁹ Art. 113 *AI Act*.

²⁷⁰ Art. 112 lid 2 *AI Act*.

²⁷¹ Art 2, 23) *AI Act*.

3.1.1.3. Verhouding tussen de AI Act en auteursrechten

83. De vraag rijst hoe de *AI Act* zich verhoudt tot het auteursrecht. In essentie functioneert de *AI Act* als een publiekrechtelijk instrument, gericht op productveiligheid, in het bijzonder op veilige AI-systemen. Het auteursrecht daarentegen behoort tot het privaatrecht, waarbij fundamentele rechten aan de rechthebbende worden toegekend. Overweging 108 en 109 van de *AI Act* stellen expliciet dat de bepalingen van de verordening geen afbreuk doen aan de handhaving van de auteursrechten.²⁷²

84. De *AI Act* bevat met andere woorden slechts in beperkte mate regels en verwijzingen met betrekking tot het auteursrecht. Hierdoor behouden de lidstaten voorlopig hun bevoegdheid om te bepalen of de *AI-output* al dan niet auteursrechtelijke bescherming geniet.²⁷³ In de eerste plaats komt er strengere controle op willekeurig gebruik van *data*. Daarnaast zullen de torenhoge boetes aanbieders ertoe aansporen om voorzichtig te werk te gaan.²⁷⁴ Toch bevat de verordening slechts twee verplichtingen die een link met auteursrechten vertonen, en die bovendien enkel en alleen van toepassing zijn op *GPAI*-modellen voor algemene doeleinden.

De eerste verplichting is opgenomen in artikel 53, lid 1, onder c van de *AI Act*. Hierin bepaalt de wetgever dat de aanbieders van *GPAI*-modellen verplicht zijn een beleid in te voeren dat in overeenstemming is met het Europees auteursrecht, ook tijdens de fase van de verzameling van *data*.

De tweede verplichting staat in artikel 53, lid, onder d van de *AI Act* en vereist dat de aanbieders van *GPAI*-modellen een voldoende gedetailleerde openbare samenvatting opstellen van de *inputdata* die gebruikt werd voor de training van de modellen.

Geen van beide bepalingen regelt echter aan wie de auteursrechten op de *AI-output* toekomt.

²⁷² QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

²⁷³ VALENTIN P., DRAWDY S., CALDER E., e.a., 'AI, Art and Copyright: Part II', *Art Antiquity and Law* 2024, vol. 29, nr.4, (333) 333-346.

²⁷⁴ *Ibid.*

3.1.1.3.1. Europese AI-rechtspraak

Figuur 5. Ontwerp vonnis rechtbank Praag 11 oktober 2023, č. j. 10 C 13/2023- 16, 'Taubel Legal'.

85. De eerste Europese uitspraak hieromtrent vond recentelijk plaats in Tsjechië.²⁷⁵ In deze zaak ging het om het gebruik van een AI-ontwerp door een onderneming die daartoe niet de nodige toestemming had verkregen van de maker ervan (zie afbeelding hierboven). De nationale rechter oordeelde dat AI zelf geen auteur kan zijn, op basis van het Europese auteursrecht, en bevestigde alsnog dat enkel een natuurlijke persoon de drager van het auteursrecht kan zijn.

De eiser beargumenteerde dat hij specifieke instructies had gegeven voor de creatie van het ontwerp. Jammer genoeg kon dit niet voldoende aangetoond worden. Hierdoor concludeerde de rechter dat er in dit geval geen sprake kon zijn van een auteursrechtelijk beschermd werk, aangezien het ontwerp niet het resultaat was van unieke en creatieve handelingen van de natuurlijke persoon. Het idee van de natuurlijke persoon die aanleiding gaf voor de creatie van het ontwerp kwam niet in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming, gezien loutere ideeën zonder een uitdrukkingsvorm niet beschermd worden.²⁷⁶

Door gebrek aan bewijs sprak de rechter zich niet verder uit over de mogelijkheid om auteursrechten toe te kennen aan een natuurlijke persoon. De mogelijkheid dat een eindgebruiker auteursrechten kan verkrijgen, wordt daarmee niet volledig uitgesloten.²⁷⁷

²⁷⁵ Praag 11 oktober 2023, č. j. 10 C 13/2023-16, 'Taubel Legal'.

²⁷⁶ *Supra* nr. 43 en 61.

²⁷⁷ X, 'AI and copyright: First ruling from a European court', *Novagraaf* 1 mei 2024 (geraadpleegd op 13 januari 2045).

3.1.2. CDSMD-Richtlijn 2019/790

86. De richtlijn van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt²⁷⁸ werd in België omgezet via het wetsontwerp tot omzetting van deze richtlijn,²⁷⁹ waarmee wijzigingen werden aangebracht aan het Wetboek Economisch Recht. Deze richtlijn werd door de Europese Commissie al in 2016 voorgesteld als een onderdeel van een breed wetgevingspakket ter modernisering van de Europese auteursrechten.²⁸⁰ Het doel hiervan was om de regels betreffende de creatie, productie, verspreiding en exploitatie van werken en andere beschermde materialen aan te passen aan de context van de snel veranderende digitale technologieën.

87. Een belangrijk onderdeel van deze wetgeving is de regelgeving rond tekst-²⁸¹ en *datamining*, een techniek die cruciaal is voor AI en *machine learning*.²⁸² *Datamining* maakt het mogelijk om *Big Data* te analyseren en patronen te identificeren, met als doel AI-systemen te trainen zodat zij zelfstandig kunnen functioneren en complexe taken kunnen uitvoeren.

Conform artikel 2, lid 2 van de Richtlijn en artikel I.13, 10° van het Wetboek Economisch Recht, wordt *datamining* gedefinieerd als volgt:

"Een geautomatiseerde analysetechniek die gericht is op de ontleding van tekst en gegevens in digitale vorm om informatie te genereren zoals, maar niet uitsluitend patronen, trends en onderlinge verbanden."

3.1.2.1. Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken bij *datamining*

88. De fundamentele vraag bij *datamining* betreft de rechtmatigheid van het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken.²⁸³ Binnen AI-systemen is het essentieel dat reproducties van de *inputdata* permanent kunnen worden bewaard, waardoor uitzonderingen die het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken toelaten, noodzakelijk zijn.

Volgens artikel 5, lid 5 van de *InfoSoc*-richtlijn²⁸⁴ en artikel 7, lid 2 van de CDSMD-Richtlijn mogen uitzonderingen op het auteursrecht slechts worden toegepast in bepaalde bijzondere gevallen die bovendien geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het werk en de rechtmatige belangen

²⁷⁸ Richtlijn 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG, *Pb.L.* 17 mei 2019.

²⁷⁹ Deze richtlijn wordt ook DSM-richtlijn genoemd (afkorting van *Digital Single Market*). CDSMD is de ook toepasselijke afkorting (van *Copyright in the Digital Single Market Directive*).

²⁸⁰ MADIEGA T., 'Modernisation of European Copyright Rules: Directive on Copyright in the Digital Single Market', *Legal Affairs - JURI* 20 november 2019 (geraadpleegd op 27 oktober 2024).

²⁸¹ Gelet op de beperking van het onderzoek tot audio- en visuele ontwerpen, zal tekstmining niet verder besproken of benoemd worden.

²⁸² Art. 4 CDSMD-Richtlijn.

²⁸³ JANSSENS M.-C. en VANHEES H., 'Aanpassing van het Belgische auteursrecht aan de (richtlijn inzake de) digitale eengemaakte markt', *RW* 2022/37, (1442) 1442-1471.

²⁸⁴ Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *Pb.L.* 22 juni 2001.

van de rechthebbende niet onredelijk schaden.²⁸⁵ Dit betekent dat bij het gebruik van een *datasets* voor de generatieve AI-systemen aangetoond moet worden dat dit geen botsing veroorzaakt met de exploitatierechten van rechthebbenden. Op het *input niveau* moet dus voldaan worden aan de driestappentoets.²⁸⁶

De richtlijn voorziet in artikel 3²⁸⁷ in een uitzondering voor *datamining* voor wetenschappelijk onderzoek, terwijl artikel 4 een uitzondering met algemene draagwijdte bevat, met de mogelijkheid voor rechthebbenden om een zogenaamd *opt-out*-voorbehoud te maken. Het *opt-out*-mogelijkheid laat de rechthebbenden toe om een keuze te maken om *datamining* volledig uit te sluiten, volledig toe te staan, of in licentie te geven, waarbij ze het gebruik van hun werken op elk ogenblik kunnen controleren.²⁸⁸

Dit vormt een bijzonder differentiatiepunt ten opzichte van veel andere landen, waar *datamining* toegestaan wordt onder de regeling van *fair use*. Het *opt-out*-systeem kan de ontwikkeling van AI-systemen belemmeren of complexer maken aangezien het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal strikt gereguleerd wordt binnen de Europese Unie. In de rechtssystemen waar de *fair use*-excepties worden toegestaan, kent men zulke restricties niet wat mogelijks voordeliger is voor de AI-ontwikkelaars.²⁸⁹

89. Voor online content wordt het *opt-out* als passend beschouwd wanneer machinaal leesbare middelen worden gebruikt.²⁹⁰ De uitzonderingen voor *datamining* voor algemene doeleinden, zoals vermeld in artikel XI.190, 20° van het Wetboek Economisch Recht, hebben een dwingend karakter.²⁹¹ In geval het rechthebbende gebruik heeft gemaakt van de *opt-out*-mogelijkheid kunnen de ontwikkelaars van AI-systemen er niet (contractueel) van afwijken.

Een belangrijk knelpunt is dat de richtlijn geen duidelijkheid biedt over het toepassingsgebied van het *opt-out*-mechanisme. Het is juridisch onduidelijk of de uitsluiting voor elk exemplaar (en dus ook elke kopie) van het werk geldt of alleen voor het oorspronkelijk werk zelf.²⁹² Verder ontbreekt er enige toelichting wat betreft de vorm van de machinaal leesbare *opt-out*. Waar en hoe het *opt-out* door de rechthebbende vermeld moet worden blijft grotendeels onbeantwoord door de wetgever.

²⁸⁵ GOLDSTEIN P., 'Kanschke vs. LAOIN - Landmark Ruling on TDM exceptions for AI training data - part 2', *Kluwer Copyright Blog* 14 november 2024 (geraadpleegd op 12 maart 2024).

²⁸⁶ *Supra* nr. 49.

²⁸⁷ Het gaat om een verplichte uitzondering ten gunste van onderzoeksorganisaties en instellingen voor cultureel erfgoed met het oog op het verrichten van wetenschappelijk onderzoek gebaseerd op werken waartoe de onderzoeksinstanties rechtmatig toegang hebben.

²⁸⁸ Overweging 18 CDSMD-Richtlijn.

²⁸⁹ SAMUELOSON P., 'The EU's Controversial Digital Single Market Directive - Part II: Why the Proposed Mandatory Text- and Data-Mining Exception is Too Restrictive', *Kluwer Copyright Blog* 12 juli 2018 (geraadpleegd op 12 maart 2025).

²⁹⁰ Art. X.190, 20° WER.

²⁹¹ JANSSENS M.-C. en VANHEES H., 'Aanpassing van het Belgische auteursrecht aan de (richtlijn inzake de) digitale eengemaakte markt', *RW* 2022/37, (1442) 1442-1471.

²⁹² QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

3.1.2.2. Grenzen van datamining

90. Het niet toepassen van de *opt-out*-uitzondering laat elke natuurlijke persoon en rechtspersoon toe reproductie- en opvragingshandelingen uit te voeren op auteursrechtelijk beschermd materiaal, zowel voor commerciële en niet-commerciële doeleinden.²⁹³ Het is dan ook toegestaan om deze reproducties te bewaren zolang dit nodig is voor het *datamining*-proces.

91. AI-systemen maken tijdens het trainen vaak gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken via *scraping*, pre-training en andere reproductieve handelingen. De *AI Act* verwijst expliciet naar *datamining*. Wanneer *datamining* plaatsvindt op beschermde werken, is de toestemming van de rechthebbende vereist, tenzij een toepasselijke uitzondering geldt.²⁹⁴ Dit wordt uitdrukkelijk toegestaan onder de uitzonderingen uit artikel 4 en 3 van de *CDSMD*-Richtlijn (*supra* nr. 88).²⁹⁵

De vraag of elke reproductie en extractie tijdens de training en ontwikkeling van een AI-systeem onder de definitie van *datamining* valt, is onderwerp van discussie. Auteurs zoals Abbamonte²⁹⁶ menen dat dit inderdaad het geval is. Dit omdat zowel de tekst van de wettelijke bepalingen van de *CDSMD*-Richtlijn alsook de overweging 105 van de *AI Act* suggereren dat de technieken van *datamining* essentieel zijn voor de ontwikkeling van de AI-systemen. Andere auteurs zoals Rosati²⁹⁷ zijn echter van mening dat deze conclusie niet getrokken kan worden op basis van de *AI Act*.

92. De *datamining*-uitzonderingen uit de richtlijn zijn niet van toepassing op latere handelingen van communicatie aan het publiek of het beschikbaar stellen van *datamining*-resultaten.²⁹⁸ De reikwijdte van de uitzonderingen dekt alleen handelingen van reproductie en extractie. De artikelen stellen eveneens duidelijke grenzen aan het latere gebruiken van kopieën van werken of andere materiaal die gemaakt zijn op basis van de uitzonderingen.²⁹⁹

93. Verder is het belangrijk om op te merken dat deze verplichtingen enkel voor de aanbieders van *GPAI*-modellen gelden.³⁰⁰ Het is onduidelijk of ook andere actoren, zoals *scraping*- en *crawling*-aanbieders of de aanbieders van *trainingstools* en *datasets* onder deze verplichtingen vallen. In de praktijk zal dit onderscheid vaak minder relevant zijn, aangezien modelaanbieders en systeembeheerders vaak een en dezelfde entiteit zijn.³⁰¹ Overweging 97 bevestigt dat wanneer een aanbieder zijn eigen model integreert in het AI-systeem, ook de verplichtingen voor modellen uit de *AI Act* van toepassing blijven.

²⁹³ JANSSENS M.-C. en VANHEES H., 'Aanpassing van het Belgische auteursrecht aan de (richtlijn inzake de digitale eengemaakte markt', *RW* 2022/37, (1442) 1442-1471; Verslag: over het voorstel van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt, EUROPEES PARLEMENT, 29 juni 2018.

²⁹⁴ QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

²⁹⁵ QUINTAIS P., 'Copyright, the AI and extraterritoriality', *Kluwer Copyright Blog* 28 november 2024 (geraadpleegd op 12 maart 2025).

²⁹⁶ Abbamonte G, 'The Application of the Copyright TDM Exceptions and Transparency Requirements in the AI Act to the Training of Generative AI', *European Intellectual Property Review* 2024/46, (479) 479-487.

²⁹⁷ *Ibid.*

²⁹⁸ Hambourg 27 september 2024, 310 O.22723, 'Kneschke v. LAION'.

²⁹⁹ QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

³⁰⁰ *Ibid.*

³⁰¹ *Ibid.*

94. Zo geldt het ook dat wanneer een generatief AI-systeem is ingebed in een online platform, dit platform onderworpen is aan het risicobeheer, waarbij er wel een vermoeden bestaat dat aan de verplichtingen uit de *AI Act* is voldaan.³⁰²

95. Tot slot rijst de vraag of de verplichting om het auteursrecht te respecteren een resultaat- of een inspanningsverbintenis is. Uit de bewoording van de overweging 106 lijkt dit eerder een inspanningsverbintenis te zijn, wat betekent dat een schending niet automatisch tot aansprakelijkheid zal leiden, tenzij aangetoond wordt dat onvoldoende inspanningen zijn geleverd om in overeenstemming met de wet te handelen. Volledigheidshalve dient ook opgemerkt te worden dat overwegingen als toelichting van de wetgevende tekst dienen en zelf geen normstellend karakter bezitten.³⁰³ Hierdoor kan afgeleid worden dat overweging 106 enkel als ondersteuning moet dienen van de bepaling waarnaar verwezen wordt zonder de wettelijke bepaling een breder toepassingsgebied te verlenen.³⁰⁴

3.1.2.2.1. Europese datamining-rechtspraak

96. In de zaak van de Duitse rechtbank van Hamburg van 24 september 2024³⁰⁵ moest de rechter oordelen of de auteursrechtelijke uitzonderingen voor *datamining* wettelijke toestemming bieden voor AI training. Meer bepaald ging het om het gebruik van beelden in de voorbereidende stap vooraleer er sprake is van de *inputfase*, met name het downloaden van materiaal tijdens het opzetten van een dataset.³⁰⁶

De zaak betrof meer specifiek *hyperlinks* naar publiek toegankelijke afbeeldingen. Volgens de vaste rechtspraak van Het Hof van Justitie³⁰⁷ is het plaatsen van *hyperlinks* slechts toegestaan indien de gelinkte inhoud vrij beschikbaar is met toestemming van de rechthebbende, zonder technische of contractuele beperkingen.³⁰⁸

De uitspraak heeft dus geen betrekking op wat doorgaans onder de daadwerkelijke training van een AI-model wordt verstaan, namelijk de analyse van het materiaal. Het ging hier niet om AI-trainingen, maar om het aanmaken van een *dataset*.³⁰⁹ De intentie om op een later moment *AI-output* te genereren was volgens de rechter irrelevant voor de juridische beoordeling van de creatie van de dataset. De rechter erkende dat *LAION* als onderzoeksorganisatie beelden mocht downloaden onder de *datamining*-exceptie voor wetenschappelijke doeleinden, zoals bepaald in artikel 60d van de Duitse *UrhG* Auteurswet.

³⁰² Overweging 118 *AI Act*; Art. 3, 65) *AI Act* jo. Art. 34, lid 1 CDSMD-Richtlijn; LEERSSEN P., 'Embedded GenAI on Social Media: Platform Law Meets AI Law - DSA Observatory, *DSA Observatory Blog* 16 oktober 2024 (geraadpleegd op 13 maart 2025).

³⁰³ HvJ 24 november 2005, C-136/04, ECLI:EU:C:2005:716; HvJ 2 april 2009, C-134/08, ECLI:EU:C:2009:229.

³⁰⁴ QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

³⁰⁵ Hambourg 27 september 2024, 310 O.22723, 'Kneschke v. LAION'.

³⁰⁶ GOLDSTEIN P., 'Kanschke vs. LAION - Landmark Ruling on TDM exceptions for AI training data - part 1', *Kluwer Copyright Blog* 13 november 2024 (geraadpleegd op 12 maart 2024).

³⁰⁷ X, 'Perscommuniqué nr. 92/16' *Curia* 8 september 2016 (geraadpleegd op 12 maart 2024); HvJ 13 februari 2014, C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76; HvJ 21 oktober 2014, C-348/13, ECLI:EU:C:2014:2315; HvJ 8 september 2016, C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644.

³⁰⁸ QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

³⁰⁹ GOLDSTEIN P., 'Kanschke vs. LAION - Landmark Ruling on TDM exceptions for AI training data - part 2', *Kluwer Copyright Blog* 14 november 2024 (geraadpleegd op 12 maart 2024).

Ook de vorm van de *opt-out* wordt in het arrest besproken. Volgens de rechter zou een vermelding in de algemene voorwaarden volstaan, hoewel dit indruist tegen het vereiste van machinaal leesbare *opt-out* zoals de richtlijn voorschrijft. De uitspraak van de Duitse rechter was echter *obiter dicta*, waardoor het niet bindend is voor de toekomstige jurisprudentie.³¹⁰

3.1.2.3. Territoriale toepassingsgebied

97. Aangezien het auteursrecht territoriaal van aard is, zijn reproducties tijdens AI-training onderworpen aan het recht van het land waar deze plaatsvinden.³¹¹ Het uitgangspunt is dus dat het mogelijk is dat een AI-systeem op de Europese markt wordt gebracht zonder inbreuk op het Europese auteursrecht, zolang er tijdens de training of nadat het systeem in Europa op de markt wordt gebracht geen *datamining* meer plaatsvindt in de Unie.³¹²

Om hieraan tegemoet te komen voorziet overweging 106, in samenlezing met artikel 2 lid 1 a), van de *AI Act* in een universele reikwijdte van artikel 53, lid 1, c). De wetgever verplicht hiermee de aanbieders van *GPAI*-systemen die op de Europese markt worden gebracht te voldoen aan de *datamining opt-out*-verplichting, ongeacht de jurisdictie waar de auteursrechtelijk relevante handelingen plaatsvinden. Een *GPAI*-systeem dat niet in overeenstemming is met de *AI Act*, mag niet op de Europese markt worden gebracht.

Hoofdstuk 4. Australische AI-wetgevingskader

98. Hoewel Australië tot op heden geen specifieke wetgeving heeft ingevoerd ter regulering van AI-gerelateerde problematieken, bestaan er diverse (wetgevende) instrumenten die indirect invloed hebben op de ontwikkeling, de marktintroductie en het gebruik van AI-technologieën. Deze instrumenten zijn niet primair ontworpen om AI te reguleren, maar kunnen wel invloed hebben op de manier waarop AI-systemen worden beheerd en toegepast. Daarnaast bestaan nog AI-richtsnoeren. Drie van de belangrijkste voorbeelden van vrijwillige richtsnoeren zijn met name de *AI Ethics Principles*, de *Voluntary AI Safety Standards* en de *Safe and Responsible AI in Australia*. Deze worden in de volgende hoofdstukken toegelicht. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk ruimte gemaakt voor de toelichting van *fair dealing*-excepties.

99. Net zoals in België wordt het potentieel misbruik van AI-systemen breed erkend. De *Australian Human Rights Commission* (hierna: de *AHRC*) wijst erop dat AI verschillende bedreigingen kan inhouden voor de bescherming van mensenrechten. Volgens de *AHRC* moet AI een technologie zijn die het welzijn van de samenleving ten goede komt in plaats van een

³¹⁰ QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

³¹¹ PEUKERT A., 'Copyright in the Artificial Intelligence Act - A Primer', *GRUR International* 2024, vol. 73, nr. 6.

³¹² QUINTAIS P., 'Copyright, the AI and extraterritoriality', *Kluwer Copyright Blog* 28 november 2024 (geraadpleegd op 12 maart 2025).

technologie die met wantrouwen wordt benaderd.³¹³ De AHRC benadrukt dat Australië voor een aanzienlijke uitdaging staat om een passend bestuurskader te ontwikkelen, gezien de complexe aard en de uiteenlopende toepassingsmogelijkheden van AI-systemen.

In plaats van AI als technologie te reguleren, pleit de AHRC voor een regelgeving die gericht is op het beheren van de uitkomsten van AI-systemen via zorgvuldig opgestelde, sterke en effectieve wetgeving. Hoewel de bestaande initiatieven voornamelijk bestaan uit vrijwillige richtsnoeren, spelen deze een belangrijke rol bij het bevorderen van verantwoord en ethisch AI-gebruik in Australië. Deze richtsnoeren zijn niet sectoraal beperkt, wat betekent dat ze in verschillende soorten ondernemingen kunnen worden toegepast.

4.1. Voluntary ethical framework

100. De voorbije jaren heeft Australië aanzienlijke inspanningen geleverd bij het ontwikkelen van vrijwillige richtsnoeren voor het ontwerpen, op de markt brengen en ter gebruik stellen van AI-systemen.

Deze richtsnoeren hebben geen wetgevend karakter en dienen door de industrie op vrijwillige basis toegepast te worden. Ondernemingen die ervoor kiezen om deze richtsnoeren proactief te implementeren, zullen in de toekomst, wanneer bindende wetgevende instrumenten worden uitgevaardigd, beter gepositioneerd zijn. Zij zullen minder structurele aanpassingen moeten doorvoeren om hun AI-systeem conform te maken met de toekomstige wettelijke vereisten.³¹⁴ De richtsnoeren sluiten bovendien nauw aan bij de standaarden binnen de ondernemingscontext en de internationale normen.³¹⁵

101. Hoewel het *Voluntary Ethical Framework* geen concrete tijdlijn bevat voor de ontwikkeling van bindende wetgeving, benadrukt het wel de heersende overtuiging dat een dergelijke kader noodzakelijk is.

4.1.1. AI Ethics Principles

102. Het document bevat acht vrijwillige principes voor het verantwoord ontwerpen, ontwikkelen en implementeren van AI-systemen. Dere principes staan bekend als de *OECD's* principes³¹⁶ en fungeren als ethisch kompas voor Australische bedrijven en organisaties die AI-systemen willen gebruiken, waarbij ethische en maatschappelijke overwegingen centraal staan. De acht kernprincipes zijn:³¹⁷

³¹³ White Paper: Artificial Intelligence: governance and leadership, AUSTRALIAN HUMAN RIGHTS COMMISSION, januari 2019.

³¹⁴ The 10 guardrails, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/publications/voluntary-ai-safety-standard/10-guardrails#container-20281>.

³¹⁵ *Ibid.*

³¹⁶ X, 'AI Watch: Global regulatory tracker - Australia', *White & Case* 16 december 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

³¹⁷ Australian's AI Ethics Principles, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/publications/australias-artificial-intelligence-ethics-principles/australias-ai-ethics-principles>.

- I. Menselijk, maatschappelijk en milieuwelzijn: Het AI-systeem moet ten goede komen aan individuen, de maatschappij en het milieu;
- II. Mensgerichte waarden: Het AI-systeem moet mensenrechten, diversiteit en individuele autonomie respecteren;
- III. Rechtvaardigheid: Het AI-systeem moet inclusief en toegankelijk zijn voor alle individuen en mag geen discriminatie van individuen, groepen of gemeenschappen veroorzaken;
- IV. *Privacy* en veiligheid: Het AI-systeem moet de *privacy* en persoonsgegevens respecteren en waarborgen;
- V. Betrouwbaarheid en veiligheid: Het AI-systeem moet betrouwbaar werken en overeenstemmen met de beoogde doelstellingen;
- VI. Transparantie en helderheid: Het AI-systeem moet transparantie bieden en informatie verstrekken in begrijpelijke taal, zodat de gebruikers kunnen begrijpen wanneer zij significant worden beïnvloed door het systeem;
- VII. Aanvechtbaarheid: Wanneer een AI-systeem een significant invloed heeft op een persoon, gemeenschap, groep of omgeving moet er een proces bestaan waarmee gebruikers het gebruik of de uitkomsten van het AI-systeem kunnen aanvechten;
- VIII. Verantwoordelijkheid: Personen die verantwoordelijk zijn voor de verschillende fasen van de levenscyclus van een AI-systeem moeten identificeerbaar zijn, zodat zij de verantwoordelijkheid voor de uitkomsten kunnen dragen en instaan voor menselijke controle over deze systemen.

Deze principes zijn bedoeld om ethisch en verantwoord AI-gebruik te bevorderen, met respect voor mensenrechten en de samenleving als geheel. Auteursrechtelijke aspecten vallen buiten het toepassingsgebied van deze principes.

4.1.2. Voluntary AI Safety Standard

103. Het document omvat tien vrijwillige richtsnoeren die gericht zijn op transparantieregels naar andere ondernemingen toe, evenals op verantwoordingsprocessen en risicobeheer van de AI-systemen. Deze richtsnoeren beogen ondernemingen te ondersteunen bij het beheersen en voorkomen van risico's die gepaard gaan met AI. De tien kernprincipes zijn:³¹⁸

- I. Verantwoordelijkheid: De ontwikkelaar van het systeem dient een verantwoordingsproces vast te stellen, te implementeren en te publiceren waarin de toepassing van de richtsnoeren wordt toegelicht;
- II. Risicobeheer: Er dient een risicobeheerproces worden vastgesteld en geïmplementeerd om bekende of voorzienbare risico's te identificeren en te beperken;
- III. Gegevensbescherming: Er moeten gegevensbeheer-, *privacy*- en *cybersecurity* maatregelen worden genomen om de bescherming van gegevens te waarborgen;

³¹⁸ The 10 guardrails, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/publications/voluntary-ai-safety-standard/10-guardrails#container-20281>; Voluntary AI Safety Standards, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/sites/default/files/2024-09/voluntary-ai-safety-standard.pdf>.

- IV. Modeltesten: AI-systemen met hoge risico, moeten vooraleer ze op de markt worden gebracht alsook tijdens het gebruik ervan worden getest en geëvalueerd op prestaties;
- V. Menselijke tussenkomst: Er dienen verantwoordelijke personen worden aangewezen die in staat zijn de nodige controles uit te voeren en indien nodig ingrijpen;
- VI. Gebruikersinformatie: De eindgebruikers moeten geïnformeerd worden over de werking van het systeem;
- VII. Klachtenmechanisme: Gebruikers die negatief beïnvloed worden door AI-systemen met hoge risico moeten de mogelijkheid hebben om de AI-beslissingen te betwisten of klachten in te dienen over hun ervaring;
- VIII. Transparantie: Er moet transparantie zijn ten opzichte van andere ondernemingen in de AI-leveringsketen, onder meer door het delen van informatie over *data*, modellen en systemen;
- IX. Behouden van documentatie: Alle technische en andere relevante documenten moet worden bijgehouden en onderhouden, zodat derden de conformiteit met de richtsnoeren kunnen beoordelen;
- X. Stakeholders: De stakeholders moeten worden betrokken en geëvalueerd met focus op veiligheid, diversiteit, inclusiviteit en rechtvaardigheid.

Deze richtsnoeren zijn bedoeld om bedrijven te ondersteunen bij het verantwoord ontwikkelen en gebruiken van AI-systemen. Hiermee hoopt de wetgever de risico's te minimaliseren en het ethisch gebruik van AI-technologie te bevorderen. Auteursrechtelijke aspecten vallen buiten het toepassingsgebied van deze principes.

4.1.2.1. Overgang naar verplichte richtlijnen

104. Een maand na publicatie van de *Voluntary AI Safety Standards* bracht de Australische overheid een *Proposal Paper* uit waarin de overgang van vrijwillige richtsnoeren naar verplichte richtlijnen werd voorgesteld. Dit voorstel verplicht de ondernemingen die AI-systemen ontwikkelen of op de markt aanbieden, om de eerste negen van de tien kernprincipes toe te passen.

Het voorstel schetst verschillende regelgevende opties voor een wettelijk AI-kader en nodigt de belanghebbenden uit om *feedback* te geven op de voorgestelde verplichte richtlijnen en de principes voor het categoriseren van AI-systemen met een hoog risico. De overheid overweegt om het bestaande regelgevende kader aan te passen, waaronder de invoering van nieuwe wetgeving en de herziening van de bestaande regels. Ook de mogelijkheid van een volledig vernieuwde wettelijke kader wordt niet uitgesloten.

105. Australië kijkt toe naar de recente ontwikkelingen in Europa en Amerika voor mogelijke inspiratie. Het *Proposal Paper* en de voorgestelde verplichte richtlijnen zijn geïnspireerd op AI-wetgeving in Canada en Europa, met name de *Artificial Intelligence and Data Act* in Canada en de *AI Act* van de Europese Unie.³¹⁹

³¹⁹ X, 'AI Watch: Global regulatory tracker - Australia', *White & Case* 16 december 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

4.1.3. Safe and Responsible AI in Australia

106. Het *Commonwealth Department of Industry, Science and Resources* publiceerde in 2023 het rapport *Safe and Responsible AI in Australia*,³²⁰ met als doel mechanismen te ontwikkelen die een veilige en verantwoordelijke ontwikkeling en gebruik van AI-systemen waarborgen. De wetgever beoogde daarnaast de identificatie van lacunes in het bestaande regelgevende AI-kader.³²¹

107. Zes maanden later, in januari 2024 publiceerde de Australische overheid een *Interim Response* op dit rapport. Hieruit is gebleken dat het huidige wettelijke en vrijwillige kader onvoldoende bescherming biedt tegen de toename van AI-gebruik. Dit signaleerde de noodzaak van substantiële hervormingen op lange termijn en spoorde aan om actie te ondernemen.

Als reactie op de bevindingen van het *Interim Response* richtte de overheid een nieuwe groep experts op, de zogenaamde *Artificial Intelligence Expert Group*. Deze groep dient het *Commonwealth Department* te ondersteunen bij de ontwikkeling van bindende regelgeving, met bijzondere focus op transparantie en verantwoording in het AI-gebruik. De overheid erkent dat de opkomst van risicovolle AI-systemen op korte termijn een versterking van het regelgevende kader vereist.

Opmerkelijk bleek uit het rapport dat Australië, in tegenstelling tot de Europese Unie, niet overweegt om een volledig verbod op hoge risico AI-systemen in te voeren, noch is Australische wetgever zeker dat er gekozen zal worden om verschillende risico's te onderscheiden. Evenmin lijkt Australië direct de intentie te hebben om een aparte, alomvattende AI-wet in het leven te roepen. In plaats daarvan verkiest de Australische wetgever om, in de mate van mogelijkheid, de bestaande regelgeving aan te vullen en te verbeteren.

108. Deze keuze vloeit voort uit het verschil in technologische ontwikkelingen. Volgens Australië lijkt Europa in tegenstelling tot Amerika eerder terughoudend te zijn wat betreft de ontwikkeling van AI-systemen. Als men aan de bekende AI-systemen denkt, komen de namen van de Europese systemen niet onmiddellijk naar boven. Hierdoor wenst Australië eerder de Amerikaanse aanpak te volgen die meer ruimte laat voor de ontwikkeling van de grote marktspelers, zoals de *ChatGPT*.

Tot op heden heeft de Australische wetgever nog geen concrete tijdslijn bekendgemaakt voor de invoering van nieuwe wetgeving, noch enige wetgevende plannen aangekondigd. Wel werd er besloten om de bestaande initiatieven in overweging te nemen en deze verder uit te werken en te integreren in het toekomstige regelgevende kader.³²²

³²⁰ Discussion paper: Supporting responsible AI, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://consult.industry.gov.au/supporting-responsible-ai>.

³²¹ X, 'AI Watch: Global regulatory tracker - Australia', *White & Case* 16 december 2024 (geraadpleegd op 27 april 2025).

³²² FCA 22 april 2009, (2009) 239 CLR 458, 254 ALR 386, 83 ALJR 585, 'IceTV'.

4.2. Fair dealing excepties

109. In tegenstelling tot de Europese Unie beschikt Australië niet over specifieke wetgeving met betrekking tot *datamining*, noch kent het huidige Australische auteursrecht een brede *fair use*-exceptie zoals de meeste *common law*-landen. Hierdoor biedt de Australische auteursrechtelijke wetgeving een sterkere bescherming aan rechthebbenden dan de regelgeving uit de CDSMD-Richtlijn.³²³ De afwezigheid van een brede uitzondering vormt echter een aanzienlijke belemmering voor de ontwikkeling van AI-systemen, wat een competitief nadeel oplevert voor de Australische industrie.³²⁴ Dit omdat de ontwikkelaars in vele gevallen telkens een voorafgaande toestemming moeten bekomen.³²⁵

110. Net zoals in België bestaan er in Australië algemene uitzonderingen op auteursrechten, de zogenaamde *fair dealing*. Hoewel deze uitzondering in de Australische wetgeving is verankerd, wordt in de rechtspraak terecht opgemerkt dat het principe in ruime zin is geformuleerd aan de hand van abstracte termen. Hierdoor komt het in de praktijk aan de rechter toe om telkens geval per geval in *concreto* een beoordeling te maken.³²⁶ *Fair dealing* is een abstract concept dat objectief beoordeeld dient te worden in verhouding tot het vooropgestelde doel.³²⁷

Volgens een arrest van een Nieuw-Zeelandse rechtbank³²⁸ dient het criterium van redelijk gebruik worden onderzocht, waarbij men moet kijken naar de hoeveelheid overgenomen materiaal, zowel op zichzelf als in verhouding tot het volledige werk. Pas wanneer sprake is van het gebruik van een substantieel deel van het werk, rijst de vraag of er sprake is van gebruik toegestaan door *fair dealing*. Vergelijkbaar met het Belgische concept van de redelijke en zorgvuldige persoon, hanteert men in Australië het criterium van de eerlijke en oprechte persoon.³²⁹

111. De *fair dealing*-uitzonderingen zijn toegestaan voor specifieke doeleinden van onderzoek en studie,³³⁰ kritiek en recensie, verslaggeving van nieuws,³³¹ het verlenen van juridisch advies door een advocaat of een octrooi- of merkenjurist, parodie en satire, en het maken van toegankelijke formaten door of namens een persoon met een beperking. Bovendien is deze uitzondering enkel van toepassing voor direct gebruik.

Artikel 40, lid 2 van de *Copyright Act* biedt de nodige richtlijnen om te bepalen of de reproductie al dan niet onder *fair dealing*-regel valt. Daarbij worden de volgende factoren in overweging genomen: (1) het doel en karakter van het gebruik; (2) de aard van het werk of de bewerking; (3) de mogelijkheid om het werk of de bewerking binnen een redelijke termijn en tegen een marktconforme prijs aan te schaffen; (4) het effect van het gebruik op de potentiële marktwaarde

³²³ MATULIONYTE R., 'Copyright and AI in Australia: 2023 in Review', *Kluwer Copyright Blog* 15 januari 2024 (geraadpleegd op 30 december 2025).

³²⁴ MATULIONYTE R., 'Australian copyright law impedes the development of Artificial Intelligence: What are the options?', *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2021/04, (417) 417-443.

³²⁵ *Ibid.*

³²⁶ HCA 1 augustus 1975, [1975] HCA 26, 133 CLR 1, 49 ALJR 267, 6 ALR 193, [1976] RPC 151.

³²⁷ ALBERTS W., 'The Scope of the Fair Dealing Defence to Copyright Infringement in Australian Law', *De Jure* 2010, vol. 43, nr. 2, (179) 197-227.

³²⁸ NZLR 1994, 'Television New Zealand Ltd v Newsmonitor Services Ltd'.

³²⁹ HCA 11 maart 2004, [2004] HCA 14, 218 CLR 273, 78 ALJR 585, 205 ALR 1, (2004) AIPC 91-973, 59 IPR 1.

³³⁰ Sec. 40 jo. 103C Copyright Act.

³³¹ Sec. 42(1)(b) Copyright Act.

van het werk of de bewerking; en (4) indien slechts een deel van het werk wordt gekopieerd, de hoeveelheid en het belang van dat deel in verhouding tot het gehele werk. Lid 3 van hetzelfde artikel bepaalt bovendien twee gevallen waarin de reproductie als *fair dealing* beschouwd moet worden, namelijk wanneer het een artikel uit een periodieke publicatie betreft, en wanneer niet meer dan een 'redelijk deel' van het werk wordt gereproduceerd. Als richtlijn wordt vaak aangenomen dat 10% van het totale aantal pagina's of woorden als een redelijk deel wordt beschouwd.³³²

De secties 40, 41 en 42 van de *Copyright Act* bepalen uitdrukkelijk dat het gebruik van beschermd materiaal geen inbreuk vormt indien aan de voorwaarden van *fair dealing* is voldaan.³³³ Onder de sectie 43A van de *Copyright Act* is het tijdelijk gebruik van auteursrechtelijke werken toegestaan. Deze uitzondering kan van toepassing zijn bij AI, wanneer tijdens het *machine learning*-proces technische en tijdelijke kopieën worden gemaakt als onderdeel van het verzenden of ontvangen van communicatie. Deze kopieën kunnen echter niet verder in het proces gebruikt worden. Als ze verder worden benut, valt het gebruik buiten deze uitzondering. In online *machine learning*-processen worden kopieën uit een online omgeving gehaald, wat mogelijk als communicatie kan worden beschouwd. Echter, gelet op het ontbreken van enige verdere toelichting, blijft het onzeker of dit onder de interpretatie van de wetgever valt.

Daarnaast kan in bepaalde gevallen ook sectie 43B van toepassing zijn. Dit artikel geldt wanneer een gebruiker van een AI-systeem een *RAM*-kopie van de *output* op zijn computer ontvangt. Maar, als het AI-systeem zonder de toestemming van de rechthebbende auteursrechtelijk beschermde werken heeft aangewend, is de uitzondering voor tijdelijke *RAM*-kopieën niet van toepassing. Ook is het niet van toepassing indien de *RAM*-kopieën verder gereproduceerd en in permanente kopieën omgezet worden.

4.2.1. Fair dealing en AI

112. De enige relevante uitzonderingen waarop AI-ontwikkelaars zich momenteel kunnen beroepen zijn enerzijds de *fair dealing*-bepalingen voor studie en onderzoek, en anderzijds de nauw omschreven uitzonderingen voor tijdelijke reproductie zoals vastgelegd in sectie 43A en 43B van de *Copyright Act*.

Daarnaast rijzen in het kader van *machine learning*-processen bijkomende juridische vragen met betrekking tot het recht op naamsvermelding.³³⁴ In praktijk lijkt het onmogelijk om bij elke digitale kopie van auteursrechtelijk beschermd materiaal de naam van de rechthebbende te vermelden. Bovendien is het in de meeste gevallen moeilijk als niet onmogelijk om de auteur van het werk te identificeren. De *Copyright Act* bevat geen uitzonderingen of versoepelingen die dit praktische

³³² Sec.10(2) en 10(2A) Copyright Act.

³³³ LEVUSH R., 'Various Aspects of Copyright Law: Australia, Brazil, Canada, European Union, France, Japan, Mexico, the Netherlands, Russian Federation, South Africa, Spain', *Law Library of Congress* 2004, (1) 7-9.

³³⁴ *Supra* nr. 66.

probleem ondervangen.³³⁵ Hierdoor zou elk AI-systeem dat auteursrechtelijk beschermd materiaal gebruikt, in beginsel een inbreuk plegen op het morele recht van de auteur op naamsvermelding.

Hoofdstuk 5. Rechtsvergelijking

5.1. Toelichting

113. Aan de hand van de besproken wetgeving kan worden geconcludeerd dat noch België, noch Australië op het moment beschikt over een toereikend AI-kader waarin het auteursrecht een prominente en centrale plaats krijgt. Het ontbreken van een direct of indirect antwoord in de wetgeving (en rechtspraak) op de vraag aan wie exact het auteursrecht op AI-ontwerpen toekomt, leidt tot aanzienlijke rechtsonzekerheid.

Gezien de toenemende aanwezigheid van AI-systemen op de markt én de toenemende (kosteloze) toegankelijkheid van dergelijke systemen voor het brede publiek zal deze rechtsonzekerheid alleen maar toenemen. Dit onderstreept het belang voor wetgevers om structurele en duidelijke initiatieven te nemen.

114. Met behulp van de hierboven uiteengezette toelichting van de juridische systemen in België en Australië wordt hieronder een vergelijkende analyse gemaakt, waarbij beide systemen naast elkaar worden gezet. Dit laatste hoofdstuk vormt dan ook een concrete toepassing van de eerder besproken theorie.

115. Allereerst wordt onderzocht in welke gevallen er sprake kan zijn van auteursrechtelijke inbreuken tijdens de ontwikkeling en gebruik van AI-systemen. De kern is als volgt:

	België	Australië
Gegevensinput	Input van auteursrechtelijk beschermde werken	Input van auteursrechtelijk beschermde werken
Modelontwerp	Kopieën van auteursrechtelijke werken	Kopieën van auteursrechtelijke werken
Modeltraining	Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken	Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken
Testen, analyseren en hertrainen	Input van auteursrechtelijk beschermde werken; Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken;	Input van auteursrechtelijk beschermde werken; Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken;

³³⁵ MATULIONYTE R., 'Australian copyright law impedes the development of Artificial Intelligence: What are the options?', *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2021/04, (417) 417-443.

	Kopieën van auteursrechtelijke werken	Kopieën van auteursrechtelijke werken
Opleveren van een AI-systeem	Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken	Gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken
Mogelijke verantwoording	Toestemming Datamining XI.189-XI.191 WER	Toestemming Fair dealing

Tabel 2. Overzicht auteursrechtelijke inbreuken tijdens ontwikkeling AI-systemen.

116. Vervolgens wordt nagegaan of AI-ontwerpen in België in aanmerking kunnen komen voor de auteursrechtelijke bescherming, waarna een gelijkwaardige evaluatie volgt voor het Australische rechtssysteem. De kern is als volgt:

	België	Australië
Auteurschap	<u>Natuurlijke, fysieke persoon</u> - Nooit het AI-systeem zelf - Ruimte voor de toekenning aan de ontwikkelaar en/of eindgebruiker	<u>Natuurlijke fysieke persoon</u> - Australische staatsburger - Identificeerbaar - Nooit het AI-systeem zelf - Ruimte voor de toekenning aan de ontwikkelaar en/of eindgebruiker
Originaliteit	<u>Originaliteit</u> - Onderscheid AI-gegenereerde en AI-geassisteerde werken - Auteur moet aantonen dat zijn creatieve kenmerken in het werk worden weerspiegelt <u>Objectieve en nauwkeurige uitdruktingsvorm</u> - Geen probleem bij AI-systemen zolang audio- en/of visueel	<u>Concrete materiële vorm</u> - Geen probleem bij AI-systemen zolang audio- en/of visueel output gegenereerd wordt - Niet louter een idee <u>Deel III werken</u> - Originaliteitstoets: het werk komt voort uit substantiële en

	output gegenereerd wordt - Niet louter een idee	persoonlijke menselijke inspanning <u>Deel IV werken</u> - Niet onderworpen aan een originaliteitstoets <u>Rechtspraak</u> - Ontwikkelaar verkrijgt niet automatisch het auteursrecht
--	--	---

Tabel 3. Overzicht auteursrechtelijke voorwaarden in het kader van AI.

117. Ten slotte worden, aan de hand van de uiteenlopende standpunten, de *pro*- en *contra*-argumenten uiteengezet met betrekking tot het al dan niet toekennen van auteursrechten aan de betrokken partijen; het AI-systeem zelf, de ontwikkelaar of de eindgebruiker. De kern is als volgt:

	Pro	Contra
AI-systeem	Algoritme kan in zekere mate creatieve beslissingen nemen	Geen natuurlijke, fysieke persoon Ondermijnt het doel van auteursrecht Geen uitdrukking van de persoonlijkheid van de auteur Geen drager van juridische rechten en plichten Ethische redenen
Ontwikkelaar	Verantwoordelijk voor de samenstelling van de <i>dataset</i> Stimulatie van verdere ontwikkeling van AI-systemen	Geen creatieve controle over de <i>output</i> Eindgebruiker loopt meer risico op (onbewuste) schendingen van auteursrechten wat het gebruik van AI kan afremmen Complexe situatie door aantal verschillende actoren achter

		de schermen; de onderneming, de systeem- en de model-ontwikkelaar Overbeloning Niet noodzakelijk op de hoogte van (mogelijke) schendingen van zijn auteursrechten
Eindgebruiker	Gebruikt het systeem en geeft instructies voor de <i>output</i> Stimulerend voor AI-ontwikkeling Ondermijnt de voorwaarden voor de toekenning van het auteursrecht niet Handhaving rechten mogelijk	Mate van invloed die kan leiden tot een 'creatieve' <i>output</i> is een discussiepunt
Gezamenlijk auteursrecht	Bevordert creativiteit en economische groei	Geen band tussen partijen Exploitatie mits toestemming mogelijk
Geen auteursrecht	Enkel bescherming menselijke creaties	Ontwerpen mogen door iedereen vrij gebruikt worden Economisch ontmoedigend voor de ontwikkelaar en eindgebruiker Ondermijnt het doel van het auteursrecht

Tabel 4. Overzicht pro en contra per mogelijke rechthebbende.

5.2. Auteursrechten van AI-systemen in België

5.2.1. Schending van auteursrechten

118. Bij het gebruik van AI-systemen rijst vooreerst de vraag of de auteur van het werk toestemming heeft gegeven voor het gebruik ervan bij de training van een AI-systeem. Tijdens de vijf stappen van het ontwikkelingsproces van AI-systemen worden tal van verschillende, al dan niet auteursrechtelijk beschermde, werken als *input* gebruikt. Afhankelijk van het type AI-systeem kunnen deze werken bovendien ook opgeslagen en meerdere keren gekopieerd worden. Hoewel het vanzelfsprekend lijkt voor de buitenwereld, is de juridische realiteit erachter aanzienlijk complexer.

119. In de fase van gegevensinput worden enorme hoeveelheden *data* verzameld, waarbij geldt: hoe diverser en omvangrijker de *dataset*, hoe beter de prestaties van het AI-systeem. Hierbij is het vrijwel onvermijdelijk dat ook auteursrechtelijk beschermde werken verzameld worden. Hoewel tijdens deze fase de incorrecte en inconsistente *data* gefilterd wordt, heeft de ontwikkelaar in praktijk vaak geen volledig zicht op de auteursrechtelijke status van elk individueel werk. Alle *data* die dus verzameld wordt zonder voorafgaande toestemming of op grond van een wettelijke uitzondering, vormt een inbreuk op het auteursrecht van de belanghebbende.³³⁶

Tijdens de tweede fase van modelontwerp worden de verzamelde gegevens gekoppeld aan een algoritme zodat het systeem patronen en correlaties leert identificeren. Indien hierbij kopieën van beschermde werken gemaakt worden, begaat de ontwikkelaar opnieuw een auteursrechtelijke schending.³³⁷ De eventuele onrechtmatigheid uit de voorgaande fase wordt hier bovendien doorgezet.

Tijdens de derde fase van modeltraining wordt het AI-systeem voor de eerste keer getest. Indien auteursrechtelijk beschermde werken uit de *dataset* gebruikt worden om het systeem te trainen is ook in deze fase sprake van een schending van het auteursrecht.³³⁸

In de voorlaatste fase worden testen, analyses en nodige hertrainingen uitgevoerd. In deze fase wordt het systeem vaak opengesteld voor nieuwe *data*, zodat het zich kan aanpassen aan veranderende omstandigheden. Indien hierbij opnieuw nieuwe auteursrechtelijk beschermde werken aangewend worden, levert dit eveneens een auteursrechtelijke schending op. Ook kunnen de eerder ingevoerde werken hier worden aangewend voor verdere training, wat ook een inbreuk vormt. Eventuele gemaakte kopieën vormen eveneens een schending.³³⁹

Ten slotte wordt in de laatste fase het systeem op de markt vrijgegeven voor gebruik door het brede publiek. Auteursrechtelijke inbreuken kunnen hier ook plaatsvinden, met name door het

³³⁶ *Supra* nr. 52-54 en nr. 71-73.

³³⁷ *Ibid*

³³⁸ *Ibid*

³³⁹ *Ibid*

gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken door het AI-systeem om voor de eindgebruiker *output* te genereren.

120. Ontwikkelaars kunnen deze auteursrechtelijke schendingen vermijden door de nodige toestemming van de rechthebbende te bekomen. Om het werk te mogen gebruiken moet de rechthebbende geen *opt-out* op een machine leesbare manier hebben uitgedrukt. Daarnaast is *datamining* ook toegestaan indien men voldoet aan de driestappentoets, met name in geval van specifieke doeleinden voor wetenschappelijk onderzoek die bovendien geen afbreuk doen aan de normale exploitatie en de rechtmatige belangen van de rechthebbende niet schaden.³⁴⁰ Ook de uitzonderingen uit artikelen XI.189 tot en met XI.191 van het Wetboek Economisch Recht kunnen door de ontwikkelaars ingeroepen worden.³⁴¹

5.2.2. Ontstaan van nieuwe auteursrechten

121. Naast de vraag naar mogelijke schendingen van auteursrechten bij het ontwikkelen en gebruik van AI-systemen, rijst tevens de vraag of en aan wie auteursrechten kunnen worden toegekend op de AI-ontwerpen. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moeten de AI-ontwerpen worden getoetst aan de geldende voorwaarden voor auteursrechtelijke bescherming. Daarbij is het essentieel om een onderscheid te maken tussen enerzijds AI-geassisteerde en anderzijds de AI-gegenereerde werken.

5.2.2.1. Voorwaarde auteur

122. Volgens sommige auteurs biedt het begrip “resultaat van de intellectuele creatie van de auteur”, zoals geformuleerd in het *Infopaq International*-arrest, een aanknopingspunt om te stellen dat uitsluitend een menselijke auteur in aanmerking komt voor de auteursrechtelijke bescherming.³⁴² Artikel XI.170, eerste lid van het Wetboek Economisch Recht bevestigt dit standpunt door expliciet te bepalen dat enkel een fysieke, natuurlijke persoon als auteur kan worden beschouwd naar Belgisch recht.³⁴³ Hierdoor komen AI-systemen in eerste instantie niet in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming. De ontwikkelaar en/of de eindgebruiker kunnen echter wel de dragers zijn van het auteursrecht, aangezien zij wel voldoen aan deze voorwaarde. Noch de wet, noch de rechtspraak bieden enige duidelijkheid over de vraag wie van beide partijen voorrang geniet bij het toekennen van het auteursrecht.

123. Ook ik onderschrijf dit standpunt en verdedig het principe dat auteursrechten uitsluitend kunnen worden toegekend aan mensen, en niet aan AI-systemen, hoe intelligent deze ook mogen zijn.

³⁴⁰ *Supra* nr. 50.

³⁴¹ *Supra* nr. 88-95.

³⁴² GUADAMUZ A., ‘Artificial intelligence and copyright’, *WIPO Magazine* 2017 (geraadpleegd op 13 maart 2025).

³⁴³ *Supra* nr. 122.

5.2.2.2. Voorwaarde creativiteit

124. De tweede voorwaarde voor het ontstaan van auteursrecht betreft de creatieve uitdrukking.³⁴⁴ Om auteursrechtelijke bescherming te genieten, moet het werk origineel zijn en een nauwkeurige en objectieve uitdrukkingvorm hebben die het resultaat is van de vrije en intellectuele schepping van de auteur.

125. Auteurs maken reeds jarenlang gebruik van allerlei soorten hulpmiddelen om werken tot stand te brengen. Dergelijke hulpmiddelen zijn vaak bedoeld om het creatieproces te versnellen of te vereenvoudigen, en worden beschouwd als ondersteunend. Gelet op het ruime aanbod van creatieve middelen, kan de keuze van een boven het andere op zich als een creatieve keuze van de auteur worden geïnterpreteerd. In de beginfase van AI, toen deze systemen nog niet zo geavanceerd waren, werd het gebruik van hulpmiddelen in de vorm van *software*, zoals *Adobe Photoshop*, niet betwist op vlak van auteursrechten. Dergelijke *softwares* werden veeleer vergeleken met een canvasdoek, penseel of verf; zonder tussenkomst van de auteur zou het werk niet tot stand zijn gekomen. Vandaag de dag is AI echter in staat om het volledige creatieve proces zelfstandig uit te voeren, wat maakt dat het niet langer als een louter hulpmiddel kan worden beschouwd. In zekere zin is de AI dan de *Picasso* geworden. Enige wat dan nodig is, is het invoeren van een prompt of zelfs alleen het indrukken van een knop om een nieuw ontwerp te genereren.

126. Om te voldoen aan het vereiste van creatieve uitdrukking, moet het AI-ontwerp voldoende creatieve en innovatieve kenmerken van de auteur weerspiegelen, en een objectieve uitdrukkingvorm hebben. Dat laatste levert doorgaans geen problemen op; AI-systemen kunnen immers allerlei soorten content genereren.

De creatieve bijdrage van de eindgebruiker beperkt zich meestal tot het prompt zelf. In dat geval neemt het systeem een dominante rol in het creatieproces. Toch is er ook een tussenkomst denkbaar, waarbij de gebruiker een interactief proces doorloopt met het AI-systeem. De gebruiker verfijnt de *output* door herhaaldelijk nieuwe *prompts* in te voeren en *feedback* te geven op het gegenereerde resultaat, totdat het werk beantwoordt aan een eigen, vooraf beoogd creatief resultaat. De gebruiker en het systeem spelen een soort ping pong spel, totdat de eindgebruiker tevreden is met het resultaat. Of dit ook daadwerkelijk kan worden gekwalificeerd als een vrije en intellectuele schepping van de gebruiker, blijft evenwel voor discussie vatbaar.

De wijze waarop het AI-systeem output genereert, is namelijk bepaald door algoritmes en de dataset, waardoor het resultaat niet volledig voorspelbaar is. Sommige auteurs verdedigen dan ook de stelling dat elk creatief element in een AI-ontwerp, in feite neerkomt op een berekening die het algoritme maakt, waardoor de vereiste creatieve invulling ontbreekt.³⁴⁵ Andere auteurs zijn daarentegen van mening dat, naargelang de exacte tussenkomst van de eindgebruiker en het AI-systeem, wel ruimte is voor auteursrechtelijke bescherming.

³⁴⁴ *Supra* nr. 42-46.

³⁴⁵ VAN DEN BRANDE B., 'Kunst en auteursrechten' in LENAERTS O. (ed.), *Handboek kunstrecht*, Intersentia, 2021, 261- 296.

127. Mijns inziens zijn AI-gegenereerde werken niet creatief genoeg om in aanmerking te komen voor auteursrechtelijke bescherming. Ze weerspiegelen immers de capaciteiten van het systeem eerder dan de creativiteit van de natuurlijke persoon. Wanneer echter een natuurlijke persoon een meer actieve rol speelt in het creatieproces dan verdedig ik het standpunt dat auteursrechtelijke bescherming mogelijk is. Ook al zijn de keuzes van de auteur in zekere mate beperkt door de gebruikte *dataset* en het algoritme, dan nog kan het ontwerp voldoende individuele schepping van die natuurlijke persoon bevatten, op voorwaarde dat deze daadwerkelijk actief deelneemt aan het creatieproces.

5.3. Auteursrechten van AI-systemen in Australië

5.3.1. Schendingen van auteursrechten

128. Het overzicht van de inbreuken op bestaande auteursrechten, zoals stap per stap uiteengezet *supra* nr. 119, zijn eveneens van toepassing in Australië. Net zoals in België mogen auteursrechtelijk beschermde werken in Australië gebruikt worden mits een voorafgaande toestemming van de rechthebbende. Daarnaast voorziet het Australisch recht in uitzonderingen onder de noemer *fair dealing*.³⁴⁶ Deze uitzonderingen zijn enkel bedoeld in specifieke doeleinden zoals onderzoek en studie, kritiek en recensie, verslaggeving van nieuws, het verlenen van juridisch advies door een advocaat of een octrooi- of merkenjurist, parodie en satire, en het maken van toegankelijke formaten door of namens een persoon met een beperking.³⁴⁷ Toch beschikt de rechter een ruime beoordelingsvrijheid bij de toepassing van deze uitzonderingen; op basis van een aantal factoren kan hij alsnog oordelen dat er sprake is van een inbreuk op het auteursrecht.³⁴⁸

Belangrijk om op te merken is dat de *fair dealing*-uitzonderingen betrekking hebben op het directe gebruik van een werk, zoals het citeren van een literair werk, het afspelen van een muziekstuk of het tonen van een kunstwerk. Bij *machine learning* worden de werken niet enkel geciteerd of weergegeven, maar volledig verwerkt als trainingsmateriaal om later *output* te kunnen creëren. Hierdoor valt het gebruik van werken door AI-systemen grotendeels buiten de bestaande *fair dealing*-excepties. Bovendien, de ontwikkelaars die AI-systemen ontwerpen voor puur commerciële doeleinden kunnen geen beroep doen op de *fair dealing*-bepalingen.³⁴⁹

5.3.2. Ontstaan van auteursrechten

129. Het probleem van auteurschap bij AI-ontwerpen in Australië is deels te wijten aan het ontbreken van een duidelijk wettelijk kader, maar in vergelijking met België ontwikkelt zich daar stilaan meer rechtspraak omtrent deze kwesties. In het Australische auteursrecht worden originaliteiten het auteurschap gezamenlijk³⁵⁰ beoordeeld bij de toekenning van auteurschap

³⁴⁶ *Supra* nr. 109-112.

³⁴⁷ *Supra* nr. 111.

³⁴⁸ *Supra* nr. 128.

³⁴⁹ FCAFC 27 april 2012, [2012] FCAFC 59, 201 FCR 147, 289 ALR 27, 95 IPR 321.

³⁵⁰ *Supra* nr. 59.

omdat ze volgens vaste rechtspraak onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Hierdoor zullen ze ook als één voorwaarde besproken worden. In Australië wordt er bovendien een onderscheid gemaakt naargelang het type werk; voor de *audio-visual items*³⁵¹ wordt creativiteit niet beoordeeld. Net zoals in België moet de auteur een natuurlijke, fysieke persoon zijn, meer bepaald een Australische staatsburger, die bovendien voldoende identificeerbaar is.³⁵² De voorwaarde van identificeerbaarheid kan bovendien worden gezien als een bijkomende rechtvaardiging voor de noodzaak van een wettelijke regeling. Door het opnemen van een bepaling waarin uitdrukkelijk wordt vastgesteld aan wie auteursrechten op AI-ontwerpen kunnen worden toegekend, kan de discussie over identificeerbaarheid van auteurs bij inschakeling van AI beperkt worden.

5.3.2.1. Voorwaarde originaliteit en auteurschap

130. Wat betreft de vereiste van een auteur, stemmen de regels in Australië grotendeels overeen met die in België. Het enige verschilpunt is dat de auteur een Australische staatsburger moet zijn die bovendien voldoende identificeerbaar is.³⁵³

Wat de soort werken betreft zijn er aanzienlijke verschillen. De *Copyright Act* maakt een onderscheid tussen twee categorieën werken; enerzijds de '*werken*' en de '*onderwerpen andere dan werken*' anderzijds.³⁵⁴ Deze tweede categorie wordt op haar beurt verder onderverdeeld in Deel III en Deel IV van de *Copyright Act*. Werken onder Deel III (literaire, dramatische, muzikale en artistieke werken, evenals computerprogramma's) vereisen een toets van originaliteit. De werken onder Deel IV (geluidsopnamen, cinematografie, geluids- en tv-uitzendingen, en gepubliceerde edities van werken uit Deel III) zijn daarentegen niet aan de originaliteitstoets onderworpen. Naargelang de kwalificatie van AI-ontwerpen als werk onder Deel III of Deel IV, is de originaliteitstoets al dan niet van toepassing. Indien AI-ontwerpen onder Deel III vallen, moet worden aangetoond dat het werk voortkomt uit een substantiële en persoonlijke menselijke inspanning.³⁵⁵ Bovendien mag het werk geen kopie zijn van een ander bestaande werk. In elk geval moet het werk een concrete materiële vorm hebben.³⁵⁶

131. De Australische rechtspraak op het gebied van auteursrechten is uitgebreid. Zo werd in het verleden de auteursrechtelijke bescherming geweigerd wanneer de menselijke bijdrage zich beperkte tot het invoeren van ruwe gegevens, zonder enige creatieve bijdrage in de materiële vorm van het uiteindelijke werk.³⁵⁷ Dit vormt een belangrijk argument tegen het toekennen van auteursrechtelijke bescherming aan AI-gegenereerde werken, en werpt tegelijkertijd discussie op over AI-geassisteerde werken, naargelang de omvang van de menselijke bijdrage.

132. Het bewijs van auteurschap en originaliteit van door een computer gegenereerde werk wordt uitvoerig besproken in *Acohs*-zaak.³⁵⁸ In deze zaak had de onderneming *Acohs* een

³⁵¹ FCAFC 27 april 2012, [2012] FCAFC 59, 201 FCR 147, 289 ALR 27, 95 IPR 321.

³⁵² *Supra* nr. 58-60.

³⁵³ *Ibid.*

³⁵⁴ *Supra* nr. 62.

³⁵⁵ *Supra* nr. 63-64.

³⁵⁶ *Supra* nr. 63.

³⁵⁷ *Infra* nr. 132.

³⁵⁸ FCAFC 2 maart 2012, [2012] FCAFC 16, 201 FCR 173, 287 ALR 403, 95 IPR 117, '*Acohs*'.

computersysteem geprogrammeerd dat broncode genereert. Dit leidde aanvankelijk tot problemen op het gebied van het auteursrecht, omdat de *output* computer gegenereerd werd. De afwezigheid van een wettelijke definitie van een auteur van computer gegenereerde werken kan leiden tot het verlies van auteursrechtelijke bescherming.³⁵⁹ Bovendien stelt de rechter vast dat de ontwikkelaar geen automatische auteur kan zijn van het output. De rechter beargumenteert dit standpunt door vast te stellen dat, hoewel het output voortkomt uit door mensen geschreven code, het AI-ontwerp door de machine gecreëerd wordt op basis van een algoritme en *dataset*, zonder directe menselijke tussenkomst in de creatieve proces.³⁶⁰ Indien de menselijke tussenkomst zich beperkt tot voorbereidende handelingen, zoals in het *Acohs*-arrest, dan wordt er geen aanspraak gemaakt op auteursrechtelijke bescherming. Dit roept de vraag op of een identiek werk, volledig door mens gecreëerd, wél bescherming geniet, wat tot willekeurige uitkomsten kan leiden.

133. Ook het bekende arrest *Thaler*³⁶¹ is relevant in deze context. In deze zaak beantwoordde de federale rechtbank de vraag of het AI-systeem *DABUS* als uitvinder kan worden erkend onder de Australische octrooiwetgeving.³⁶² Overeenkomstig artikel 3.2C(2)(aa) van de *Patent Regulation*, moet de naam van de auteur op de aanvraagformulier worden vermeld. Bij de octrooiaanvraag voor *DABUS* werd de naam van het AI-systeem ingevuld. Aangezien AI-systemen geen natuurlijke personen zijn werd het aanvraag door *IP Australia* geweigerd, wat aanleiding gaf tot een gerechtelijke procedure.³⁶³ De rechter in eerste aanleg oordeelde bevestigend, mede wegens het ontbreken van een expliciete definitie van een uitvinder in de *Patent Act*, en pleitte voor een AI vriendelijke interpretatie. Ter ondersteuning van zijn bevindingen stelde de rechter een retorische vraag:

*"We are both created and create. Why cannot our own creation also create?"*³⁶⁴

Deze beslissing werd echter vernietigd in hoger beroep. Bij de interpretatie van het begrip uitvinder binnen de context van de octrooi-gerelateerde wetgeving, hield het Hof rekening met zowel de historische ontwikkeling van de wetgeving als met de vereiste om de uitvinder te identificeren bij een aanvraag tot verlenging van een octrooi. In dat kader stelde het Hof vast dat de wet slechts verlenging toelaat voor uitvindingen die voortkomen uit de geest van een natuurlijke persoon. Het doel van de wetgeving is om menselijke vindingrijkheid te belonen door het verlenen van octrooibescherming aan de uitvinder. Het Hof concludeerde dat alleen een natuurlijke persoon hier in aanmerking voor kan komen.³⁶⁵ Hoewel deze procedure betrekking had op een octrooi, lijkt de redenering in lijn te zijn met de heersende opvattingen omtrent de auteursrechtelijke kwesties.

³⁵⁹ ATACADOR J. en RAMSAY C., 'Six steps to Strategic Enforcement of IP Rights in Australia', *Asia IP* 18 december 2012 (geraadpleegd 18 maart 2025); AKBARZADEH A., 'The Federal Court Ushers Newspapers into the IceTv Age' *Dave Collision Cave* 8 december 2010 (geraadpleegd op 18 maart 2025); GEORGE A., 'Reforming Australia's Copyright Law: an Opportunity to Address Issues of Authorship and Originality', *UNSW Law Journal* 2014 Vol. 37, nr. 3, (939) 939-971.

³⁶⁰ KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, (279) 279-296.

³⁶¹ FCA 30 juli 2021, [2021] FCA 879, 'Thaler v. Commissioner of Patents'.

³⁶² X, 'Thaler v Commissioner of Patents: the Landmark Case About AI as an Inventor in Australia', *Lawyers and Legal Services Australia* 31 augustus 2024 (geraadpleegd op 18 maart 2025).

³⁶³ CURREY R., 'Australian Court Overturns Finding That AI Systems Can Be an 'investor' for the Australian Patent Regime', *The Journal of Robotics, Artificial Intelligence & Law* 2022/5, (363) 363-368.

³⁶⁴ *Ibid.*

³⁶⁵ *Ibid.*

134. Jane Ginsburg en Luke Ali Budiardjo³⁶⁶ beschouwen AI als een tussenpersoon die ondergeschikte taken uitvoert. Volgens hen moeten het AI-systeem en de auteur strikt van elkaar worden onderscheiden, wat verklaart waarom aan een AI-systeem geen auteurschap mag worden toegewezen.³⁶⁷ Belangrijk om op te merken is dat hun hypothese uitsluitend betrekking heeft op AI-systeem die de auteur ondersteunen, en dus niet autonoom opereren.

135. De Australische rechtspraak en rechtsleer lijken duidelijk te concluderen dat AI-systemen geen auteurs kunnen zijn. De discussie over de creatieve component van een werk kan, net zoals in België, echter op uiteenlopende manieren worden benaderd, waardoor het toekennen van auteursrechtelijke bescherming aan de ontwikkelaar of eindgebruiker niet uitgesloten wordt.

5.4. AI als auteur

136. Het auteursrecht heeft als doel de band tussen een auteur en zijn werk te versterken, waardoor auteurs worden aangemoedigd om hun creativiteit te uiten. AI-systemen daarentegen ervaren noch deze band, noch vereisen ze de motivatie tot creativiteit.

137. Hoewel men moeilijk kan ontkennen dat AI-systemen in staat zijn om in zekere mate intelligente en creatieve prestaties te leveren, kan men er ook niet naast kijken dat zij geen natuurlijke personen zijn, wat vereist is zowel volgens de Belgische als de Australische wetgeving en rechtspraak. De meerderheid binnen de rechtsleer verzet zich dan ook tegen het toekennen van auteursrechten aan AI-systemen. Een belangrijk argument hierbij is dat AI-systemen geen voordeel halen uit auteursrechten. Doordat zij geen emoties bezitten, kunnen zij geen persoonlijke band hebben met een werk, noch hun persoonlijkheid daarin tot uiting brengen.³⁶⁸

138. Bovendien kunnen AI-systemen geen drager zijn van juridische rechten en plichten, aangezien zij noch een natuurlijke persoon, noch een rechtspersoon zijn, maar een *software*. Hierdoor kunnen AI-systemen ook geen juridische vorderingen instellen ter bescherming van hun auteursrechten.³⁶⁹ Wat als men nu AI-systemen zou gelijkstellen aan een rechtspersoon? Naar Belgisch recht zou dat AI-systeem hoogstens de titularis kunnen zijn, geen drager van het auteursrecht. Bovendien is dit argument onhoudbaar, aangezien rechtspersonen altijd terugvallen op de natuurlijke personen die hun belangen behartigen. AI-systemen zijn verder slechts een resultaat van menselijke creatie, en genieten geen rechtspersoonlijkheid.

139. Zowel in België als in Australië ontbreekt momenteel een wettelijke basis om AI-systemen als auteurs te erkennen. Mocht men dat toch doen, dan rijzen bijkomende problemen zoals de bepaling van de duur van het auteursrecht. Aangezien AI-systemen geen levensduur hebben, zou het werk potentieel onder een eeuwigdurende auteursrecht kunnen vallen. Dit zou leiden tot een

³⁶⁶ TAN W. en TAN D., 'AI, Author, Amanuensis', *Journal of Intellectual Studies* 2022, vol 6, nr. 2, (1) 1-32.

³⁶⁷ *Ibid.*

³⁶⁸ CANLAS J., 'Solving a Copyright Quandary: Proposing a Framework for Assigning Copyright to Creative Works Made by AI', *Ateneo Law Journal* 2020, vol 64, nr. 3, (1045) 1045-1102; RAMALHO A., 'Will Robots Rule the (Artistic) World? A Proposed Model for the Legal Status of Creation by Artificial Intelligence Systems', *Forthcoming in the Journal of Internet Law* 2017/21, (12) 12-25.

³⁶⁹ KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, (279) 279-296.

ongewenst economisch monopolie, in strijd met het huidige uitgangspunt dat auteursrechten tijdelijk van aard zijn en na verloop van de in wetgeving bepaalde termijn in het publiek domein terechtkomen.³⁷⁰

140. De economische, utilitaire rechtvaardiging vereist echter niet noodzakelijk het bestaan van een menselijke auteur. Toch impliceert deze theorie dat het toekennen van auteurschap aan AI-systemen de delicate balans tussen de verschillende doelstellingen van het auteursrecht ernstig zou verstoren.³⁷¹ Auteursrechten beogen immers het creëren van een tijdelijk monopolie voor de auteur, als stimulans voor creativiteit, en als bescherming tegen oneerlijk gebruik.³⁷² Indien men auteursrechten toekent aan het AI-systemen, zou dit leiden tot een monopolie ten voordele van het systeem die zelf geen creatieve bijdrage levert. Bovendien genieten AI-systemen zelf al bescherming die toegekend wordt aan computerprogramma's waardoor nog bijkomende auteursrechtelijke bescherming overbodig lijkt.

141. De Europese Commissie lijkt ook geen ruimte te voorzien voor de toekenning van auteursrechten aan AI-systemen in de toekomstige wetgeving, en spreekt zich hierover ook duidelijk uit:

*"Under European (and US) law AI cannot own copyright, as it cannot be recognized as an author and does not have the legal personality which is a pre-requisite for owning (intangible) assets"*³⁷³

142. Daarnaast zijn er belangrijke verschillen tussen *Civil law*-systemen en *Common law*-systemen. In België ligt de nadruk meer op morele rechten, wat de toekenning van auteursrechten aan AI-systemen bemoeilijkt. In Australië daarentegen ligt de focus veeleer op economische en sociale belangen, waardoor in die context het makkelijker te verantwoorden is, echter laat de wetgeving dit ook daar niet toe.³⁷⁴

143. Naast de juridische bezwaren kan ook een ethisch argument worden aangevoerd tegen het toekennen van auteursrechten aan AI-systemen. In de hedendaagse samenleving groeit de ontevredenheid binnen de creatieve sector, nu steeds meer mensen AI inzetten om kosten en tijd te besparen. Het toekennen van auteursrechten aan AI-systemen zou de waarde van menselijke creativiteit ondermijnen en dreigen ten koste te gaan van de werkgelegenheid en erkenning van menselijke kunstenaars.

144. Opmerkelijk is dat het auteursrecht zelden wordt voorbehouden in de algemene voorwaarden van AI-systemen. Zo bevatten de algemene voorwaarden van *ChatGPT* bijvoorbeeld het volgende clausule:

³⁷⁰ *Supra.* nr. 51 en nr. 69.

³⁷¹ TAN W. en TAN D., 'AI, Author, Amanuensis', *Journal of Intellectual Studies* 2022, vol 6, nr. 2, (1) 1-32.

³⁷² *Ibid.*

³⁷³ X, 'Intellectual Property in ChaptGPT', *European Commission* 20 februari 2023 (geraadpleegd op 27 april 2025).

³⁷⁴ ZURTH P., 'Artificial Creativity? A Case against Copyright Protection for AI-Generated Works', *UCLA Journal of Law and Technology* 2021, vol. 25, nr. 2, (i) 1-18.

*"Ownership of content. As between you and OpenAI, and to the extent permitted by applicable law, you (a) retain your ownership rights in Input and (b) own the Output. We hereby assign to you all our right, title, and interest, if any, in and to Output."*³⁷⁵

Wat hierbij opvalt, is dat dergelijke clausules niet verwijzen naar auteursrechten (of intellectuele eigendom), maar naar het eigendom in het algemeen. Volgens gezaghebbende rechtsgeleerden is het namelijk betwistbaar of intellectuele eigendomsrechten wel daadwerkelijk als eigendom kunnen worden beschouwd.³⁷⁶ Een belangrijk argument hiertegen is dat eigendom in het klassieke vermogensrecht als een duurzaam recht wordt beschouwd, terwijl intellectuele eigendomsrechten per definitie tijdelijk zijn.³⁷⁷ Volledigshalve wordt een onderscheid gemaakt tussen eigendom op lichamelijke en onlichamelijke goederen. Waar eigendom op lichamelijke goederen kan blijven bestaan zolang het goed waarop het betrekking heeft bestaat, is eigendom op onlichamelijke goederen per definitie beperkt in tijd. Het idee dat intellectuele eigendomsrechten, als rechten op onlichamelijke goederen, als volwaardige eigendomsrechten worden voorgesteld, staat dan ook op gespannen voet met de klassieke principes van het vermogensrecht.³⁷⁸

145. Mijns inziens is AI echter niet zo intelligent als de benaming suggereert. AI-systemen zijn volledig afhankelijk van de *data* waartoe ze toegang hebben. Het model is slechts zo intelligent als de *dataset* waarmee *output* wordt gegenereerd. De gegenereerde *output* is slechts zo goed als de kwaliteit en diversiteit van de *dataset*. Dit maakt AI niet alleen kwetsbaar voor tekortkomingen en fouten, maar beperkt ook het vermogen om werkelijk vernieuwende creaties te genereren. AI blijft vastzitten in een soort 'loop' van herhalingen en variatie, waarbij het AI-systeem enkel de bestaande patronen hercombineert zonder iets fundamenteel nieuws te creëren. Als gevolg hiervan leveren AI-ontwerpen op lange termijn weinig maatschappelijke meerwaarde op in termen van culturele of conceptuele vernieuwingen. In tegenstelling tot menselijke auteurs ontbreekt bij AI het vermogen om innovatieve ideeën te ontwikkelen of bestaande grenzen te doorbreken.

Een bekend voorbeeld hiervan is het genereren van een afbeelding van een overlopend wijnglas. AI beschikt niet over een reëel begrip van wat een wijnglas is, wat wijn betekent of wat overlopen inhoudt, in tegenstelling tot een menselijke auteur. Het systeem baseert zich louter op de beschikbare gegevens in de *dataset*.

³⁷⁵ Zie Terms of Use OpenAI onder Content, <https://openai.com/policies/row-terms-of-use/> (geraadpleegd op 3 april 2025).

³⁷⁶ SAGAERT V., *Goederenrecht in Beginselen van Belgisch Privaatrecht STUDENTENEDITIE*, Kluwer, 2021, 298-299; VANBRABANT B., *La propriété intellectuelle*, Larcier, 2016.

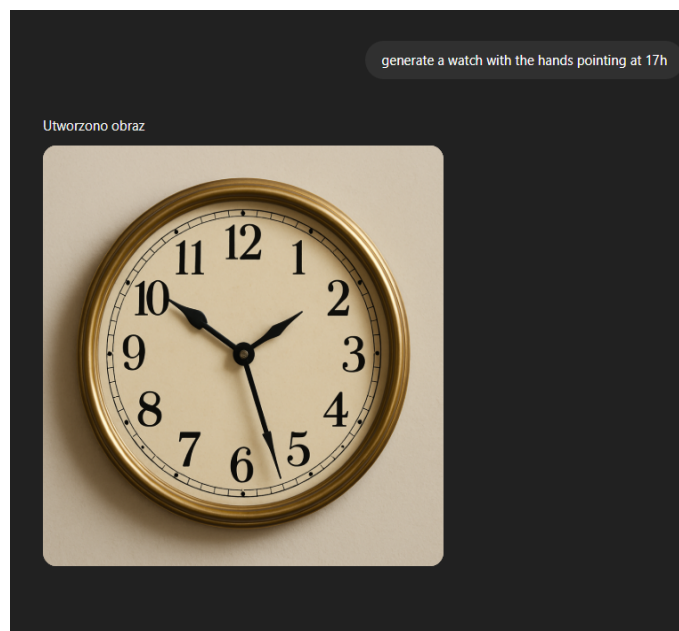
³⁷⁷ SAGAERT V., *Goederenrecht in Beginselen van Belgisch Privaatrecht STUDENTENEDITIE*, Kluwer, 2021, 298-299.

³⁷⁸ *Ibid.*

Figuur 6. Overlopend wijnglas (gegenereerd met ChatGPT)

Dit is vergelijkbaar met het verzoek om een horloge te genereren met de wijzers op een specifiek tijdstip. Het AI-systeem zal standaard een afbeelding genereren met de wijzers op 10u10, omdat dit de meest voorkomende positie is in bestaande afbeeldingen van horloges online, vanwege de positieve invloed van de V-vorm van de wijzers op de consument.

Figuur 7. Onjuiste tijdsaanduiding op klok (gegenereerd met ChatGPT)

Zulke voorbeelden illustreren duidelijk de beperkingen van AI in het genereren van unieke en betekenisvolle output buiten de grenzen van wat reeds bestaat, waardoor niet alleen de voorwaarde van auteurschap maar ook de voorwaarde van originaliteit ontbreekt.

5.5. Ontwikkelaar als auteur

146. Het begrip *ontwikkelaar* dient in deze context ruim te worden geïnterpreteerd.³⁷⁹ Het kan verwijzen naar een individuele ontwikkelaar die de *software* ontwikkelt, of naar een onderneming die ontwikkelaars in dienst neemt en aldus eigenaar wordt van het programma. Zowel de ontwikkelaar als de onderneming zijn onmiskenbaar essentiële actoren in het bestaan van AI, wat sommigen ertoe brengt te bepleiten dat zij het recht hebben op auteurschap op de *output*.

147. Ook de ontwikkelaars van AI-systemen zelf nemen geen creatieve beslissingen over de gegenereerde *output*. Zij zijn wel verantwoordelijk voor de selectie van de *dataset* en de keuze van een algoritme,³⁸⁰ maar hebben geen zeggenschap over de specifieke creaties die voortvloeien uit het gebruik van het systeem. Sommigen argumenteren echter dat, hoewel de ontwikkelaars de concrete *output* niet kunnen voorspellen, zij wel het systeem hebben ontworpen dat deze *output* tot leven heeft gebracht. In die zin wordt de ontwikkelaar als de auteur van de auteur beschouwd, wat volgens deze redenering de toekenning van auteursrechten zou rechtvaardigen.³⁸¹ Een bijkomend voordeel van deze benadering zou zijn dat het de verdere ontwikkeling van AI-systemen stimuleert.³⁸²

148. Daarentegen staat echter een belangrijk tegenargument; de gebruiker van het AI-systeem zou op die manier geen aanspraak kunnen maken op de gecreëerde AI-ontwerpen, en loopt zelf het risico om (onbewust) de auteursrechten van de ontwikkelaar te schenden. Dit creëert een economisch onaantrekkelijke situatie voor de gebruikers en kan het gebruik van AI-systemen afremmen, wat een paradoxaal effect inhoudt aangezien bij gebrek aan gebruik ook geen *output* wordt gecreëerd waarop ontwikkelaars auteursrechten zouden verkrijgen.

Daarnaast rijst de vraag wie de rechthebbende is wanneer AI-systemen ontwikkeld worden in dienstverband. Moet het auteursrecht in dat geval toekomen aan de werknemer die het systeem technisch heeft gerealiseerd? Of kiest de wetgever voor een regeling die vergelijkbaar is met de voorschriften voor computerprogramma's zoals opgenomen in artikel XI.296 van het Wetboek Economisch Recht? Tenslotte rijst ook de vraag naar de verhouding tussen de aanbieders van AI-modellen en de AI-ontwikkelaars. Hoewel deze rollen meestal samenvallen en dus één en dezelfde entiteit betreffen, is dat niet altijd het geval. Wanneer het om twee aparte entiteiten gaat, roept dat bijkomende vragen op over de regeling onderling.

149. Bovendien lijkt bijkomende beloning via auteursrechten voor ontwikkelaars overbodig. Zij genieten doorgaans reeds bescherming van hun *code* via het auteursrecht op *software* en ontvangen vergoedingen via licentiecontracten of *royalty's*. Het automatisch toekennen van auteursrechten op elk *output* die het AI-systeem genereert boven de bescherming die zij al genieten, zou in die context disproportioneel zijn.

³⁷⁹ MATULIONYTE, R., and L J.-A, 'Copyright in AI-generated Works: Lessons from Recent Developments in Patent Law', *SCRIPTed: A Journal of Law, Technology and Society*, 2022, vol. 19, nr. 1, (5). 5-35.

³⁸⁰ CANLAS J., 'Solving a Copyright Quandary: Proposing a Framework for Assigning Copyright to Creative Works Made by AI', *Ateneo Law Journal* 2020, vol 64, nr. 3, (1045) 1045-1102.

³⁸¹ *Ibid.*

³⁸² *Ibid.*

150. Vanuit juridisch oogpunt is deze toekenning bovendien moeilijk verdedigbaar. De ontwikkelaars zijn in dit scenario vaak niet op de hoogte van het feit dat hun rechten geschonden worden. Dit zou hen verplichten om elk vermeend misbruik juridisch aan te vechten, wat leidt tot een onwerkbare situatie van overbelaste rechtbanken of de noodzaak tot het oprichten van gespecialiseerde instanties.

151. Door het kiezen voor een regeling waarbij auteursrechten automatisch toekomen aan de ontwikkelaars, ontwijkt men in feite de fundamentele vraag over de mate van menselijke betrokkenheid en creativiteit bij het concrete ontwerpproces. De invloed van de ontwikkelaar reikt zelden verder dan de initiële ontwikkeling en training van het systeem, en is doorgaans niet aanwezig tijdens de totstandkoming van de individuele creatie, waardoor het toekenning van het auteurschap aan hen in mijn ogen niet te verdedigen is. De automatische toekenning van het auteurschap aan de ontwikkelaars zou leiden tot een ongelijke behandeling tussen enerzijds AI-ontwerpen en anderzijds menselijke creaties, aangezien het eerste ontwerp de wettelijke voorwaarden niet moet naleven en het tweede wel. De huidige stand van het auteursrecht en de interpretatie ervan laten hier geen ruimte voor.

5.6. Eindgebruiker als auteur

152. De twee hiervoor besproken benaderingen vertonen beide aanzienlijke tekortkomingen. Om die reden groeit in de rechtsleer de steun voor het alloceren van het auteurschap bij de eindgebruiker.³⁸³ De eindgebruiker is de persoon die het AI-systeem hanteert en instructies geeft met het doel een creatief werk te genereren.

153. Echter, ook hier rijst de vraag naar de mate van betrokkenheid en creativiteit die de eindgebruiker heeft over het resultaat. Hoewel de eindgebruiker bepaalt welk *prompt* ingegeven wordt en welke richting het ontwerp moet uitgaan, beschikt het systeem over een zekere mate van autonomie.

154. Vanuit economisch standpunt kan het toekenning van auteursrechten aan de eindgebruiker bovendien stimulerend werken voor de technologische ontwikkeling en de ontwikkelaars aanmoedigen om nieuwe systemen op de markt te brengen. Dit zou een positieve impact hebben op innovatie en economische groei. Echter kan deze regeling ook omgekeerde resultaat hebben en de ontwikkelaars net ontmoedigen om hun technologieën (kosteloos) open te stellen voor brede publiek, uit vrees dat zij onvoldoende beloond zullen worden voor hun bijdrage, wat zal leiden tot onderbenutting van hun capaciteiten en daling in AI gebruik.

155. Het belangrijkste voordeel van deze benadering is dat het de toets aan de bestaande auteursrechtelijke vereisten niet ondermijnt. Indien het werk origineel is en de creatieve uitdrukking van de eindgebruiker tot uiting brengt, wordt het auteursrechtelijk beschermd, indien niet zal het werk in het publieke domein terechtkomen. Echter zal er bijkomende toelichting nodig zijn om de exacte invulling van deze toets voor AI-werken verder uit te werken.

³⁸³ MATULIONYTE, R., and L J.-A, 'Copyright in AI-generated Works: Lessons from Recent Developments in Patent Law', *SCRIPTed: A Journal of Law, Technology and Society*, 2022, vol. 19, nr. 1, (5). 5-35.

Daarnaast verkeren de eindgebruikers in een betere positie om auteursrechten juridisch te handhaven. Zij hebben doorgaans een goed inzicht in de door hen gegenereerde *output* en kunnen eventuele inbreuken sneller detecteren en adequaat reageren.

156. Naar mijn mening is het verantwoord om het auteurschap toe te kennen aan de eindgebruiker indien het gaat om AI-geassisteerde werken waarbij ook voldaan wordt aan de vereiste van originaliteit en creativiteit.

5.7. Gezamenlijk auteursrecht

157. De toekenning van auteursrechten aan de menselijke actoren sluit het best aan bij de doelstellingen van het auteursrechten systeem; het bevorderen van creativiteit door het bieden van economische stimulansen voor het creëren van ontwerpen. De wetgever kan om verschillende, vooral economische redenen, voor deze benadering kiezen om meerdere partijen tegelijkertijd bescherming te bieden.

158. De *Berner Conventie* voorziet in de mogelijkheid van gezamenlijk auteurschap, maar specificeert niet de vereisten daarvoor. Deze afwezigheid weerspiegelt wellicht de erkenning van uiteenlopende nationale benaderingen ten aanzien van coauteurschap, wat een bemoeilijking zou kunnen vormen gelet op de vaak niet overeenstemmende locaties van de eindgebruiker en de ontwikkelaars.³⁸⁴ Door menselijke actoren coauteurschap toe te kennen, kan de wetgever tegemoetkomen aan de complexe verhoudingen tussen beide partijen, door het toekennen van moerel rechten aan de eindgebruiker en de economische rechten aan de ontwikkelaar.³⁸⁵

159. Echter bestaan er ook tegenargumenten. In gevallen waarin geen onderlinge band bestaat tussen de eindgebruiker en de ontwikkelaar kan coauteurschap leiden tot hoge transactiekosten en communicatieve obstakels.³⁸⁶ Deze juridische en praktische moeilijkheden zullen in praktijk een ontmoedigend effect kunnen hebben, wat weer tot vermindering van economische relevantie van AI-systemen zou leiden. Bovendien rijst ook hier de vraag naar verhouding tussen aanbieders van AI-modellen en ontwikkelaars van AI-systemen. Dit zou mogelijk voor de eindgebruiker zelf verwarrend zijn omdat ze meestal alleen weten wie de ontwikkelaar is; ze kennen enkel de 'grote namen'.

160. Ten slotte op juridisch vlak vereist het auteurschap in geval van coauteurs vaak wederzijdse toestemming voor handelingen van exploitatie of het verlenen van licenties. Dit zou het effectieve gebruik van AI-ontwerpen voor de eindgebruiker bemoeilijken.

161. Om al deze redenen zou gezamenlijk auteurschap naar mijn mening, hoewel aantrekkelijk in theorie, in de praktijk de flexibiliteit en het nut van auteursrecht ondermijnen. De wetgever kan hierdoor best voor één gerechtigde kiezen.

³⁸⁴ Art. 7bis Berner Conventie.

³⁸⁵ VERGHESE M., 'The AI Copyright Conundrum: Navigating Authorship and Ownership in the AI Landscape', *Jus Corpus Law Journal* 2024, vol. 4, nr. 4, (309) 309-321.

³⁸⁶ MATULIONYTE, R., and L J.-A, 'Copyright in AI-generated Works: Lessons from Recent Developments in Patent Law', *SCRIPTed: A Journal of Law, Technology and Society*, 2022, vol. 19, nr. 1, (5). 5-35.

5.8. Geen auteursrecht

162. Indien noch het AI-systeem, noch de ontwikkelaar, noch de eindgebruiker auteursrechten toegekend krijgen, zullen de AI-ontwerpen in het publiek domein terechtkomen. Net zoals bij het toekennen van auteursrechten aan een of meerdere van deze actoren, zijn ook aan deze benadering nadelen verbonden.

163. Het belangrijkste bezwaar is de mogelijke ontmoediging van de ontwikkelaars om nieuwe technologieën te ontwikkelen, alsook van eindgebruikers om AI in te zetten voor creatieve doeleinden.³⁸⁷ Een gebrek aan auteursrechtelijke bescherming zou dus kunnen leiden tot economische onderbenutting.³⁸⁸

164. Verschillende filosofische theorieën benadrukken het belang van auteurschap en daaraan gekoppelde rechten.³⁸⁹ Volgens de theorie van natuurlijke rechten dienen makers beloond worden voor hun inspanningen. Binnen dit kader geeft dit weer aanleiding tot de discussie omtrent wie als maker beschouwd moet worden.

John Locke's theorie stelt dat eigendom voortvloeit uit menselijke arbeid; 'alles waaraan zij hebben gewerkt.'³⁹⁰ Het niet toekennen van auteursrechten zou dus het nut ervan ondermijnen en de beloning waarop de makers recht hebben willekeurig ontnemen. Bovendien zou dit weer leiden tot ongelijke behandeling van AI-ontwerpen en de door mensen gecreëerde ontwerpen.

165. Sommige wetgevers lijken ook voor deze benadering te opteren. Het *WIPO*-rapport³⁹¹ merkt op dat het uitsluiten van AI-ontwerpen van auteursrechtelijke bescherming ertoe kan leiden dat het auteursrecht wordt gezien als een systeem dat de menselijke creativiteit boven die van machines stelt.

Mijns inziens dient een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen het AI systeem en de auteur. Hoewel het AI-systeem duidelijk geen auteursrechtelijke bescherming mag genieten, dienen de menselijke actoren niet uitgesloten te worden van de bescherming puur en alleen omdat ze AI hebben ingeschakeld tijdens het creatieve proces. Menselijke creativiteit kan ook plaatsvinden indien AI als hulpmiddel wordt ingeschakeld om AI-geassisteerde werken te maken waardoor het standpunt van *WIPO* bekritiseerbaar is. Wat betreft de AI-gegenereerde werken waar AI autonoom werkt kan mijns inziens het standpunt van *WIPO* wel gevolgd worden, omdat in dat geval inderdaad geen sprake is van menselijke creativiteit.

166. Gelet op een toenemende afkeer van AI-technologieën, pleiten steeds meer mensen tegen auteursrechtelijke bescherming ervan. Een puur morele toets of een afweging van publieke belangen kan echter niet uitsluitend dienen als een geldige oorzaak voor het uitsluiten van

³⁸⁷ WHITE C. en MATULIONYTE R., 'Artificial Intelligence Painting the Bigger Picture for Copyright Ownership', *Australian Intellectual Property Journal* 2019, vol. 30, nr. 4, (224) 224-242.

³⁸⁸ LIANG RAN W. en TAN D. 'AI, Author, Amanaensis.', *Journal of Intellectual Property Studies* 2022, vol. 6, nr. 2, (1) 1-32.

³⁸⁹ *Ibid.*

³⁹⁰ *Ibid.*

³⁹¹ *WIPO Conversation On Intellectual Property (Ip) And Artificial Intelligence (AI)*, WIPO, 21 mei 2020, WIPO/IP/AI/2/GE/20/1.

auteursrechtelijke bescherming. De huidige wetgeving voorziet niet in een voorafgaande morele of publieke belangenafweging.³⁹² Dit betekent uiteraard niet dat het auteursrecht absoluut is, maar impliceert wel dat er een juridische basis vereist is voor dergelijke uitsluiting.³⁹³ Het enkele feit dat geautomatiseerde technieken worden ingezet voor creatieve processen is op zichzelf niet immoreel of in strijd met het algemeen belang. Hoewel begrip kan worden getoond voor de kunstenaars die vrezende vervangen te worden door AI-systemen, is persoonlijke afkeer of economische vrees geen juridisch overtuigend argument om het gebruik van AI principieel van auteursrechtelijke bescherming uit te sluiten. De beoordeling van de toelaatbaarheid van AI-ontwerpen dient juridisch onderbouwd te worden, niet louter emotioneel.

5.9. Aanbevelingen

167. Het is duidelijk dat zowel de Belgische als de Australische wetgeving en rechtspraak geen eenduidige antwoord(en) bieden op de vraag aan wie de auteursrechten op AI-ontwerpen toekomen. Gezien het toenemende gebruik van AI en de almaar groeiende technologische mogelijkheden is het van belang dat deze juridische leemte op korte termijn wordt uitgeklaard. Hoewel beide rechtssystemen waardevolle inzichten bieden en van elkaar kunnen leren – de Belgische wetgever van de uitgebreide en gedetailleerde *Copyright Act*, en de Australische wetgever van de eerste Europese initiatieven – biedt geen van beide rechtssystemen momenteel een sluitende oplossing. Daarom spoor ik de wetgever aan om proactief op te treden, en niet te wachten op toekomstige Europese initiatieven of rechterlijke uitspraken³⁹⁴. Enkel door tijdig en duidelijk wetgevend optreden kan de rechtszekerheid worden gewaarborgd in een domein dat zich razendsnel ontwikkelt en steeds meer aan belang wint.

5.9.1. Relevante overwegingen

168. Vooreerst zijn er geen steekhoudende redenen om AI-ontwerpen niet binnen de categorie van auteursrechtelijk beschermde werken een plaats te geven. Kunst is geen statisch gegeven; het evolueert voortdurend. De huidige definitie die men vandaag hanteert, verschilt fundamenteel van die van honderd of zelfs tien jaar geleden.³⁹⁵ Net zoals kunst zich aanpast aan de maatschappelijke ontwikkeling, dient ook het recht mee te evolueren. AI-ontwerpen uitsluiten louter omwille van het gebruik van AI, vooraleer de beoordeling aan de hand van de klassieke auteursrechtelijke criteria heeft plaatsgevonden, lijkt een discriminerend effect te hebben dat mijns inziens moeilijk jurisidisch te verantwoorden is.

³⁹² CRIPPS M., 'How Does Australian Copyright Law Respond to Obscenity in an Era of Digital Technology?', *Canberra Law Review* 2022, (52) 52-69.

³⁹³ DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024, 283-295.

³⁹⁴ Hoewel rechterlijke interpretatie van het auteursrecht een belangrijk element vormt van het rechtsgebied en vaak de nodige verduidelijking biedt, lijkt deze noodzakelijke verduidelijking door middel van rechtspraak uit te blijven. De gerechtelijke weg is immers lang en moeizaam, waardoor de wetgever heel veel tijd zou kunnen winnen door zelf actie te ondernemen.

³⁹⁵ *Supra* nr. 24.

169. Daarnaast is het noodzakelijk een expliciet onderscheid te maken tussen het AI-systeem als instrument en de menselijke auteur. Hoewel algemeen aanvaard wordt dat AI-systemen geen auteursrechten kunnen verkrijgen,³⁹⁶ moet de wetgever wel ruimte voorzien voor het gebruik van dergelijke systemen tijdens het creatieve proces, zonder dat dit afbreuk doet aan de bestaande regels en voorwaarden. Dit impliceert dat het auteursrecht niet automatisch kan worden toegekend aan elk *output* van een AI-systeem. Net zoals bij volledig door mens gemaakte ontwerpen, moet ook bij AI-ontwerpen voldaan worden aan de auteursrechtelijke voorwaarden.

Daarom dient ondubbelzinnig te worden vastgesteld wie van de menselijke actoren in aanmerking komt voor auteursrechtelijke bescherming. Gelet op de complexe implicaties van gezamenlijk auteurschap,³⁹⁷ lijkt het aangewezen om deze optie als uitgangspunt te vermijden, om de complexe situatie niet nog complexer te maken.

Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar de toekenning van auteurschap aan de eindgebruiker, aangezien hij de enige is die bewust creatieve keuzes maakt, de richting van het werk in zekere mate kan bepalen en waar nodig tussenkomt om het eindresultaat af te stemmen op de beoogde expressie.

Tot slot moeten de toepasselijke voorwaarden op een coherente en niet-discriminatoire wijze worden geformuleerd door de wetgever. Enerzijds dienen specifieke voorwaarden te worden uitgewerkt voor het gebruik van AI in het creatieve proces, en anderzijds dienen bestaande auteursrechtelijke voorwaarden onverkort van toepassing blijven. Om te vermijden dat AI-ontwerpen minder of net in onredelijke mate strenger worden beoordeeld dan menselijke creaties, is het aangewezen om dezelfde toetsingscriteria te hanteren; het AI-ontwerp dient een concrete, objectieve en originele uitdrukking zijn van de persoonlijkheid van de auteur.³⁹⁸ Dankzij deze uniforme benadering wordt bovendien het onderscheid tussen AI-gegenereerde en AI-geassisteerde werken minder relevant; enkel in gevallen waarin de gebruiker daadwerkelijk creatieve invloed heeft uitgeoefend, komt het ontwerp in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming.

5.9.2. Australië als inspiratiebron

170. In Australië worden de voorwaarden van originaliteit en auteurschap gezamenlijk beoordeeld,³⁹⁹ aangezien deze in de vaste rechtspraak als onlosmakelijk met elkaar verbonden worden beschouwd. Indien de wetgever het auteurschap op AI-ontwerpen aan de eindgebruiker wenst toe te kennen, kan deze benadering als inspiratiebron dienen. Enkel AI-geassisteerde ontwerpen, waarbij de eindgebruiker kan aantonen dat hij handelingen heeft verricht om zijn eigen persoonlijkheid tot uiting te brengen, zouden in dat geval bescherming genieten. Hoewel het AI-systeem gevoed wordt met *data* die door de ontwikkelaar werd geleverd, is het enkel de eindgebruiker die op grond van zijn creatieve inspanning kan aantonen dat het auteursrecht hem toekomt. Op deze manier worden AI-gegenereerde werken uitgesloten van bescherming.

³⁹⁶ *Supra* nr. 136-145.

³⁹⁷ *Supra* nr. 117-161.

³⁹⁸ *Supra* nr. 42-46.

³⁹⁹ *Supra* nr. 59.

171. Australië ziet echter af van de beoordeling van de vereiste creativiteit bij de zogenaamde *audio-visual items*.⁴⁰⁰ Bij deze voorwaarden wordt het auteursrecht toegekend zonder de toetsing van creativiteit, wat een deur opent voor lagere beschermingsdrempel. Dit zou echter ertoe leiden dat ook AI-gegenereerde werken in aanmerking komen voor auteursrechtelijke bescherming, zonder aantoonbare menselijke tussenkomst.

172. Mijns inziens is er echter geen gegronde reden om een onderscheid te maken bij de beoordeling van creativiteit tussen enerzijds volledig door mensen gemaakte ontwerpen en anderzijds AI-ontwerpen. De tweede piste waarbij lagere drempel gehanteerd wordt lijkt mij daarom onwenselijk. Bovendien brengt de uitsluiting van AI-gegenereerde ontwerpen via een creativiteitstoets ook een zekere meerwaarde voor menselijke auteurs met zich mee; zij krijgen niet de indruk dat ook de wetgever AI boven menselijke creativiteit verkiest.

5.9.3. Nuance

173. Een relevante juridische ontwikkeling vond plaats in Italië op 23 april 2024. Italië publiceerde als eerste Europese lidstaat een wetsontwerp dat expliciet betrekking heeft op auteursrechten in relatie tot AI. Het kernelement van dit onderwerp luidt dat AI-ontwerpen slechts auteursrechtelijke bescherming kunnen genieten indien er sprake is van aantoonbare, creatieve en relevante menselijke tussenkomst. De voorgestelde bepaling voegt aan de bestaande wetgeving het volgende:⁴⁰¹

"The works of human intelligence having a creative character and belonging to literature, music, figurative arts, architecture, theatre or cinematography, whatever their mode or form of expression, shall be protected in accordance with this Law, even where created with the aid of artificial intelligence tools, provided that they constitute the result of the author's intellectual work."

174. Deze formulering creëert ruimte voor de bescherming van AI-ontwerpen, maar laat de essentiële vraag onbeantwoord. De verwijzing naar *"the work of human intelligence"* verduidelijkt onvoldoende wie als rechthebbende moet worden beschouwd; de eindgebruiker dan wel de ontwikkelaar.

Desalniettemin kan deze Italiaanse wetsontwikkeling een waardevolle inspiratiebron voor de Belgische wetgever zijn. Om uiteenlopende interpretaties en *'loopholes'* te vermijden, lijkt het mij aangewezen dat de Belgische wetgeving de problematiek op een meer genuanceerde en grondige wijze in zijn geheel aanpakt, zodat op doeltreffende manier rechtszekerheid gewaarborgd kan worden.

⁴⁰⁰ *Supra* nr. 62.

⁴⁰¹ CAMPUS G., 'Artificial Intelligence and copyright: the Italian AI LAW Proposal', *Wolter Kluwer Blog* 28 mei 2024 (geraadpleegd op 29 april 2025); X, 'Comunicato stampa del Consiglio dei Ministri n. 78' *Governo Italiano* 23 april 2024, <https://www.governo.it/it/articolo/comunicato-stampa-del-consiglio-dei-ministri-n-78/25501> (geraadpleegd op 29 april 2025).

5.9.4. Eigen voorstel

175. Op basis van de bovenstaande overwegingen en geïnspireerd door de Italiaanse bepaling, kan een aanvullend artikel worden voorgesteld dat opgenomen kan worden in Boek XI, Titel 5 van het Wetboek Economisch Recht:

"De werken die tot de letterkunde of kunst behoren en tot stand zijn gekomen met behulp van artificiële intelligentie, genieten auteursrechtelijke bescherming overeenkomstig Boek XI, Titel 5 van het Wetboek Economisch Recht, op voorwaarde dat zij een concrete en creatieve uitdrukking vormen van de intellectuele schepping van de eindgebruiker van het AI-systeem."

Deze formulering biedt enerzijds duidelijke voorwaarden die in overeenstemming zijn met deze bestaande auteursrechtelijke vereisten, anderzijds waarborgt deze bepaling de gelijke behandeling van AI-ontwerpen en menselijke creaties en draagt zo bij tot het herstel van rechtszekerheid.

Conclusie

AI is vandaag de dag zonder twijfel een *hot topic* in onze maatschappij. Niet alleen op technologisch, artistiek en maatschappelijk vlak zorgt AI voor veranderingen, ook binnen de juridische wereld groeit de belangstelling. Steeds vaker worden juridische initiatieven genomen door wetgevers om deze snelgroeiende technologie te regelen.

De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek was gericht op een analyse en vergelijking van de Belgische en Australische wetgeving en rechtspraak met betrekking tot de auteursrechtelijke bescherming van AI-gegenereerde en AI-geassisteerde audio- en visuele ontwerpen. Het doel was om een antwoord te formuleren op de volgende centrale vraag: "In hoeverre kunnen, op basis van de bestaande Belgische en Australische auteursrechtelijke wetgeving en rechtspraak, auteursrechten worden toegekend op de AI-gegenereerde en AI-geassisteerde audio- en visuele ontwerpen aan het AI-systeem, de ontwikkelaar en/of de eindgebruiker."⁴⁰²

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, werd eerst toegelicht wat AI-systemen precies zijn⁴⁰³ en hoe deze ontwikkeld worden⁴⁰⁴. Een belangrijk kenmerk van AI-systemen is hun vermogen om autonoom handelingen te verrichten op basis van de onderliggende algoritmes. Voor de ontwikkeling van een goed functionerend AI-systeem gaat de ontwikkelaar stapsgewijs te werk. Daarbij is het van belang dat er gebruik wordt gemaakt van grote *datasets* en dat het AI-systeem voldoende getraind wordt om, eenmaal op de markt gebracht, zijn functie naar behoren te vervullen. Aangezien er talloze AI-systemen bestaan met uiteenlopende toepassingen, werd deze scriptie beperkt tot audio- en visuele AI-ontwerpen.⁴⁰⁵ Deze afbakening wordt mede gerechtvaardigd door de keuze voor het auteursrecht als juridische toetsingskader. Hoewel AI tot

⁴⁰² *Supra* nr. 10.

⁴⁰³ *Supra* nr. 14-19.

⁴⁰⁴ *Supra* nr. 20.

⁴⁰⁵ *Supra* nr. 21-26.

veel meer in staat is, sluit deze focus goed aan bij de categorie van werken die traditioneel onder de auteursrechtelijke bescherming vallen.

Voor de rechtsvergelijking werd gekozen om België en Australië met elkaar te vergelijken, enerzijds vanwege het feit dat België een *civil law*-land is en Australië een *common law*-land, en anderzijds vanwege hun uiteenlopende juridische benadering van AI.⁴⁰⁶ De voorwaarden voor auteursrechtelijke bescherming zijn in België (het Wetboek Economisch Recht)⁴⁰⁷ en in Australië (*Copyright Act*)⁴⁰⁸ grotendeels vergelijkbaar. Beide rechtssystemen vereisen dat de auteur een natuurlijke, fysieke persoon is en hechten veel belang aan de vereisten van originaliteit en creativiteit. Al snel werd duidelijk dat juist deze twee vereisten het grootste obstakel vormen voor de toekenning van auteursrechten aan AI-ontwerpen. Een AI-systeem is immers geen mens en kan dus geen drager van auteursrechten zijn. De ontwikkelaar en/of de eindgebruiker zou in theorie wel in aanmerking kunnen komen, op voorwaarde dat zij een originele en creatieve bijdrage leveren. Uit de analyse van de auteursrechtelijke kaders blijkt dat beide landen beschikken over een sterk en robuust systeem van bescherming van auteursrechten, dat door middel van gezaghebbende rechtspraak verder wordt aangevuld en verduidelijkt. Toch kon in geen van beide landen een eenduidig antwoord op de onderzoeksvraag worden gegeven louter op basis van het bestaande auteursrecht.

In het daaropvolgende hoofdstuk werd daarom de focus gelegd op eventuele wetgevende instrumenten die specifiek op AI zijn gericht. In België geldt de Europese *AI Act*,⁴⁰⁹ die tot doel heeft het gebruik en op de markt brengen van veilige AI-systemen te reguleren. In Australië daarentegen werkt de wetgever voornamelijk met vrijwillige richtsnoeren⁴¹⁰, gericht op marktpelers, om ook daar het veilig gebruik van AI te waarborgen. Deze instrumenten bieden echter geen definitief antwoord op de auteursrechtelijke problematiek.

Daarnaast werd in dat hoofdstuk het wettelijke kader geanalyseerd met betrekking tot het toegestane gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken voor de training van AI-systemen. De bescherming die het auteursrecht biedt, is immers niet absoluut. Om verdere ontwikkeling van AI-systemen mogelijk te maken, voorzien de wetgevers in beide landen enkele uitzonderingen. In België worden hiervoor de techniek uit de *datamining-richtlijn* toegepast waarmee de auteur gebruik van zijn werk kan uitsluiten,⁴¹¹ terwijl Australië gebruikmaakt van het concept *fair dealing*⁴¹². Beide rechtssystemen staan het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken toe wanneer de auteur daarvoor uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven. Australië kent daarnaast een reeks aanvullende uitzonderingen voor specifieke doeleinden, zoals onderzoek en studie, kritiek en recensie, verslaggeving van nieuws, het verlenen van juridisch advies door een advocaat of een octrooi- of merkenjurist, parodie en satire, en het maken van toegankelijke formaten door of namens een persoon met een beperking. In België worden soortgelijke uitzonderingen

⁴⁰⁶ *Supra* nr. 4-5.

⁴⁰⁷ *Supra* nr. 36-54.

⁴⁰⁸ *Supra* nr. 55-73.

⁴⁰⁹ *Supra* nr. 77-85.

⁴¹⁰ *Supra* nr. 100-108.

⁴¹¹ *Supra* nr. 86-97.

⁴¹² *Supra* nr. 109-112.

opgenomen in de artikelen XI.189 tot en met XI.191 van het Wetboek Economisch Recht. In grote lijnen zijn de uitzonderingen in beide landen dus vergelijkbaar. Indien er sprake is van een inbreuk, blijkt het voor rechthebbenden in de praktijk vaak moeilijk om op een (financieel) toegankelijke manier op te treden tegen grote multinationals. Dit vormt dan ook een belangrijk aandachtspunt voor de toekomstige wetgevende initiatieven.

Het antwoord op de onderzoeksvraag wordt duidelijker aan de hand van de vergelijkende analyse in het laatste hoofdstuk. De conclusie is vrij eenvoudig; noch in België, noch in Australië kan op basis van de bestaande wetgeving en rechtspraak een sluitend antwoord worden gegeven op de vraag of auteursrechten kunnen worden toegekend aan de menselijke actoren.

Beide landen verzetten zich krachtig tegen het toekennen van het auteurschap aan AI-systemen zelf, gelet op het ontbreken van een menselijk karakter, wat volgens beide juridische kaders een essentiële vereiste is. Er lijkt echter wel enige ruimte te bestaan voor het toekennen van auteursrechten aan de eindgebruiker of de ontwikkelaar. Door het ontbreken van expliciete wettelijke bepaling blijft dit voorlopig echter speculatief. In Australië lijkt er bovendien een mogelijkheid te bestaan om de vereiste van creativiteit niet toe te passen op AI-ontwerpen. Dit biedt echter geen sluitend antwoord op de vraag aan wie het auteursrecht in dat geval toekomt. In België daarentegen wordt de vereiste van creativiteit uniform toegepast op alle auteursrechtelijk beschermde werken. Een afwijking op dit punt zou dan ook haaks staan op de huidige systematiek van het Belgische auteursrecht.

Zolang de wetgever geen duidelijke regeling uitwerkt, blijven deze kwesties vatbaar voor uiteenlopende interpretaties. Het is daarom van groot belang dat de huidige rechtsonzekerheid op korte termijn eens en voor altijd structureel wordt weggewerkt.

Bibliografie

Wetgeving: Europees/Internationaal

Berner Conventie 9 september 1886 voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, aangevuld te Parijs op 4 mei 1896, herzien te Berlijn op 13 november 1908, aangevuld te Bern op 20 maart 1914, herzien te Rome op 2 juni 1928, te Brussel op 26 juni 1948, te Stockholm op 14 juli 1967 en te Parijs op 24 juli 1971, gedaan te Parijs op 24 juli 1971, *TRT/BERNE/001*, <https://www.wipo.int/wipolex/fr/text/283699>.

Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG, *Pb.L.* 4 mei 2016.

Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828, *Pb.L.* 2024/1689.

Richtlijn 2001/29/EG van het Parlement en Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *Pb.L.* 22 juni 2001.

Richtlijn 2006/116/EG van het Europees Parlement en Raad van 12 december 2006 betreffende de beschermingstermijn van het auteursrecht en van bepaalde naburige rechten, *Pb.L.* 27 december 2006.

Richtlijn 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG, *Pb.L.* 17 mei 2019.

Mededeling: Kunstmatige Intelligentie voor Europa, EUROPESE COMMISSIE, 25 april 2018, COM(2018)237.

Verslag: over het voorstel van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt, EUROPEES PARLEMENT, 29 juni 2018.

WIPO Conversation On Intellectual Property (Ip) And Artificial Intelligence (AI), WIPO, 21 mei 2020, WIPO/IP/AI/2/GE/20/1.

Rapport: on intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies, COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS, 2 oktober 2020, 2020/2015(INI).

Mededeling: Bevordering van een Europese benadering van artificiële intelligentie, EUROPESE COMMISSIE, 21 april 2021, COM/2021/205.

Wetgeving: België

Wetboek van economisch recht 28 februari 2013, *BS* 12 december 2013.

Wet 19 april 2014 houdende invoeging van boek XI, "Intellectuele eigendom" in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoeging van bepalingen eigen aan boek XI in de boeken I, XV en XVII van hetzelfde Wetboek, *BS* 12 juni 2014.

Wetgeving: Australië

Constitution of the Commonwealth of Australia 29 juli 1977, No. 84, 1977, C2013Q00005 (C06), <https://www.apf.gov.au/constitution>.

Copyright Act (1968) 11 december 2024, No. 63, 1968, C2024C00854 (C64), <https://www.legislation.gov.au/C1968A00063/latest/text>.

White Paper: Artificial Intelligence: governance and leadership, AUSTRALIAN HUMAN RIGHTS COMMISSION, januari 2019.

Discussion paper: Safe and Responsible AI in Australia, AUSTRALIAN GOVERNMENT, juni 2023.

Australian Government's interim response: Safe and responsible AI in Australia consultation, AUSTRALIAN GOVERNMENT, 17 januari 2024.

Australian's AI Ethics Principles, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/publications/australias-artificial-intelligence-ethics-principles/australias-ai-ethics-principles>.

Discussion paper: Supporting responsible AI, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://consult.industry.gov.au/supporting-responsible-ai>.

The 10 guardrails, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/publications/voluntary-ai-safety-standard/10-guardrails#container-20281>.

Voluntary AI Safety Standards, AUSTRALIAN GOVERNMENT, <https://www.industry.gov.au/sites/default/files/2024-09/voluntary-ai-safety-standard.pdf>.

Rechtspraak: België

Cass. 12 juni 1998, C.97.0254.F.

Cass. 3 juni 2010, AR C.09.0226.N.

Cass. 31 oktober 2013, *RW* 2013-2014/ 37, 1464, concl. VAN INGELGEM A. en noot VANHEES H.

Cass. 17 maart 2014, *Arr.Cass.* 2014/3, concl. GENICOT J.M.

Cass. 14 december 2015, *JT* 2016/27, concl. PALUMBO M. en noot CABAY J.

Luik 3 oktober 2008, *ICIP* 2009, 368.

Brussel 15 mei 2023, 2021/3861/A, *IRDI* 2023/2, 209.

Rechtspraak: Australië

HCA 26 april 1917, 23 CLR 49, [1917] 23 ALR 154.

HCA 1 augustus 1975, [1975] HCA 26, 133 CLR 1, 49 ALJR 267, 6 ALR 193, [1976] RPC 151.

HCA 11 maart 2004, [2004] HCA 14, 218 CLR 273, 78 ALJR 585, 205 ALR 1, (2004) AIPC 91-973, 59 IPR 1.

HCA 22 april 2009, (2009) 239 CLR 458, 254 ALR 386, 83 ALJR 585, 'IceTV'.

FCA 13 december 1994, [1994] FCA 1544.

FCA 8 februari 2010, 44, 264 ALR 617, (2010) AIPC, 92-372, 85 IPR 571, 'Phone Directories'.

FCA 24 april 2013, [2013] FCA 370, 297 ALR 761, 101 IPR 181.

FCA 30 juli 2021, [2021] FCA 879, 'Thaler v. Commissioner of Patents'.

FCAFC 15 mei 2002, [2002] FCAFC 112, (2002) 119 FCR 491, 'Desktop Marketing'.

FCAFC 2 maart 2012, [2012] FCAFC 16, 201 FCR 173, 287 ALR 403, 95 IPR 117, 'Acohs'.

FCAFC 27 april 2012, [2012] FCAFC 59, 201 FCR 147, 289 ALR 27, 95 IPR 321.

FMCA 18 juli 2006, [2006] FMCA 1136, 'Meskenas'.

FMCA 10 februari 2012, [2012] FMCA 2, 'Perez v. Fernandez'.

Rechtspraak: Europees/Internationaal

HvJ 15 juli 1964, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66, 'Costa/E.N.E.L'.

HvJ 8 juni 1971, C-78/70, ECLI:EU:C:1971:59, 'Deutsche Grammophon Gesellschaft'.

HvJ 9 maart 1978, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49, 'Simmenthal II'.

HvJ 24 november 2005, C-136/04, ECLI:EU:C:2005:716.

HvJ 2 april 2009, C-134/08, ECLI:EU:C:2009:229.

HvJ 16 juli 2009, C-5/08, ECLI:EU:C:2009:465, 'Infopaqt'.

HvJ 1 maart 2012, C-604/10, EU:C:2012:115, 'Football Dataco'.

HvJ 7 maart 2013, ECLI:EU:C:2011:239, C-145/10, 'Painer'.

HvJ 3 oktober 2013 C-170/12, EU:C:2013:635, 'Pinckney'.

HvJ 13 februari 2014, C-466/12, ECLI:EU:C:2014:76.

HvJ 21 oktober 2014, C-348/13, ECLI:EU:C:2014:2315.

HvJ 8 september 2016, C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644.

HvJ 13 november 2018, C-310/17, ECLI:EU:C:2018:899, 'Levola Hengelo'.

HvJ 12 september 2019, C-683/17, ECLI:EU:C:2019:721, 'Cofemel'.

HvJ 11 juni 2020, C-833/18, ECLI:EU:C:2020:461, 'Brompton'.

HvJ 5 maart 2024 C-182/24, 'SACD e.a'.

HvJ 24 oktober 2024, C-277/23, ECLI:EU:C:2024:914, 'Kwantum'.

Cass. 10 mei 1995, 93-10.945.

NZLR 1994, 'Television New Zealand Ltd v Newsmonitor Services Ltd'.

Praag 11 oktober 2023, č. j. 10 C 13/2023-16, 'Taubel Legal'.

Hambourg 27 september 2024, 310 O.22723, 'Kneschke v. LAION'.

Rechtsleer: België

Boeken

DEBRUYNE N., 'Persoonlijkheidsrechtelijke beschouwingen bij deepfakes' in DE REY S., VAN DAMME N. en GLADINEZ T. (eds.), *In Grenzen voorbij. Liber amicorum Bernard Tilleman*, Intersentia, 2020.

BERENBOOM A., *Le nouveau droit d'auteur et le droit voisins*, Larcier, 2008.

DELTOUR P., *Recht voor de pers. Mediarechten en journalistieke deontologie*, Owl Press Legal, 2024.

KEUSTERMANS J. en BLOMME P., *Auteursrecht - Capita selecta - Tweede herziene editie*, Intersentia, 2021.

SAGAERT V., *Goederenrecht in Beginselen van Belgisch Privaatrecht STUDENTENEDITIE*, Kluwer, 2021.

STROWEL A., 'Art. XI.170 WER' in BRISON F. en VANHEES H. (eds.), *Het Belgische auteursrecht: Artikelsgewijze commentaar*, Larcier, 2018.

VANBRABANT B., *La propriété intellectuelle*, Larcier, 2016.

VAN DE GEHUCHTE T. en VANDERHEYDE S., *Praktisch gids van intellectuele eigendom in onderneming*, Wolter Kluwer 2021.

VAN DEN BRANDE B., 'Kunst en auteursrechten' in LENAERTS O. (ed.), *Handboek kunstrecht*, Intersentia, 2021.

VANHEES H., 'Art. XI.167 WER' in X, *Handels- en Economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2021.

VANHEES H., 'Auteursrecht en naburige rechten' in VANHEES H. en GEIREGAT S., *Focus op intellectuele eigendom en bedrijfsgeheim*, Wolter Kluwer 2025.

VANHEES H. en GEIREGAT S., *Focus op Intellectuele Eigendom En Bedrijfsgeheim*, Wolter Kluwer, 2025.

VANHEES H., *Handboek intellectuele rechten (gebonden editie)*, Intersentia, 2020.

WELLEMANS N., *Alternatieve verloning 2022*, Anthemis, LeA Uitgevers, 2022.

Tijdschriften

COX K., DRIES R. en THIERRY W., 'Een juridische verkenning van de AI Act', *RW* 2024-2025/88, 283.

GEIREGAT S. 'Geen bescherming tegen namaak van banale carport', *NjW* 2021/451, 838.

GEIREGAT S., 'Online auteursrechtinbreuken: hof Antwerpen zet bescherming, schadevergoeding en gevolgen rechtsmisbruik op scherp', *NjW* 2024/511, 942.

JANSSENS M. en GOTZEN F., 'Kunstmatige Kunst. Bedenkingen bij de toepassing van het auteursrecht op Artificiële Intelligentie', *AM* 2018-2019/3, 323.

JANSSENS M.-C. en VANHEES H., 'Aanpassing van het Belgische auteursrecht aan de (richtlijn inzake de) digitale eengemaakte markt', *RW* 2022/37, 1442.

JANSSENS M.-C., VANHEES H. en VANOVERMEIRE V., 'De intellectuele eigendomsrechten in boek XI (en boeken I, XV en XVII) van het Wetboek Economisch Recht', *IRDI* 2014/2, 452.

PETILLION F., 'Noot onder Gent nr. 2021/AR/1250, 27 maart 2023', *IRDI* 2023/3, 249.

WAEYAERT N., 'Nationaal convergentieplan voor de ontwikkeling van artificiële intelligentie', *BOSA* 2022.

X, 'Noot onder Cour d'appel de Gand, 7e ch., 1er février 2021', *ICIP* 2021/3, 614.

X, 'Praktische gids voor contracten en contractuele clausules inzake intellectuele eigendomsrecht. 2de uitgave', *FOD Economie* 2023, 209.

Rechtsleer: Australië

Boeken

LUTTRELL S., 'Copyright enforcement in Australia' in JONES R. en MOENS G. (eds.), *International Trade and Business Law Review. Volume XI*, Reotledge - Cavendish, 2008.

Tijdschriften

ALBERTS W., 'The Scope of the Fair Dealing Defence to Copyright Infringement in Australian Law', *De Jure* 2010, vol. 43, nr. 2, 179.

Bukola F., 'Re-importing the Concept of Authorisation of Copyright Infringement to Nigeria from the UK and Australia', *International Review of Law, Computer & Technology* 2017/31, 4.

CANLAS J., 'Solving a Copyright Quandary: Proposing a Framework for Assigning Copyright to Creative Works Made by AI', *Ateneo Law Journal* 2020, vol 64, nr. 3, 1045.

CANTATORE F. en JOHNSTON J. 'Moral Rights: Exploring the Myths, Meanings and Misunderstandings in Australian Copyright Law' *Deakin Law Review* 2016, vol 27, nr. 1, 71.

CRIPPS M., 'How Does Australian Copyright Law Respond to Obscenity in an Era of Digital Technology?', *Canberra Law Review* 2022, 52.

CURREY R., 'Australian Court Overturns Finding That AI Systems Can Be an 'investor' for the Australian Patent Regime', *The Journal of Robotics, Artificial Intelligence & Law* 2022/5, 363.

CRAWFORD C. 'Caselaw & Legislation Databases and Copyright Issues in Australia', *Australian Law Librarian* 2000, vol. 8, nr. 1, 53.

FITZGERALD A. en SEIDENSPINNER T., 'Copyright and Computer-Generated Materials - Is it Time to Reboot the Discussion about Authorship?' *Victoria University Law and Justice Journal* 2013, vol. 3, nr. 1, 37.

GEORGE A., 'Reforming Australia's Copyright Law: an Opportunity to Address Issues of Authorship and Originality', *UNSW Law Journal* 2014 Vol. 37, nr. 3, 939.

KARIYAWASAM K., 'Artificial Intelligence and Challenges for Copyright Law' *International Journal of Law and Information Technology* 2020, vol. 28, nr. 4, 279.

LEVUSH R., 'Various Aspects of Copyright Law: Australia, Brazil, Canada, European Union, France, Japan, Mexico, the Netherlands, Russian Federation, South Africa, Spain', *Law Library of Congress* 2004, 1.

MATULIONYTE R., 'Australian copyright law impedes the development of Artificial Intelligence: What are the options?', *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2021/04, 417.

PEUKERT A., 'Copyright in the Artificial Intelligence Act - A Primer', *GRUR International* 2024, vol. 73, nr. 6.

RAMALHO A., 'Will Robots Rule the (Artistic) World? A Proposed Model for the Legal Status of Creation by Artificial Intelligence Systems', *Forthcoming in the Journal of Internet Law* 2017/21, 12.

TAN W. en TAN D., 'AI, Author, Amanuensis', *Journal of Intellectual Studies* 2022, vol 6, nr. 2, 1.

THAMPAPILLAI D., 'If Value Then Right? Copyright and Works of Non-human Authorship', *Australian Intellectual Property Journal* 2019, vol. 30, nr. 2, 75.

WHITE C. en MATULIONYTE R., 'Artificial Intelligence Painting the Bigger Picture for Copyright Ownership', *Australian Intellectual Property Journal* 2019, vol. 30, nr. 4, 224.

Rechtsleer: Europees/Internationaal

Boeken

ADAJIAN T., 'The Definition of Art', in ZALTAN E. en NODELMAN U. (eds.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, The Metaphysics Research Lab, 2024.

CHESTERMAN S., *We the Robots? Regulating Artificial Intelligence and the Limits of the Law (Introduction)*, Cambridge University Press, 2021.

BOWKER R., *Copyright, Its History and Its Law*, Outlook Verlag GmbH, 2020.

CORMEN H., LEISERSON R. en STEIN C., *Introduction to Algorithms, fourth edition*, MIT Press, 2022.

Tijdschriften

Abbamonte G, 'The Application of the Copyright TDM Exceptions and Transparency Requirements in the AI Act to the Training of Generative AI', *European Intellectual Property Review* 2024/46, 479.

ANYOHA R., 'The History of Artificial Intelligence', *Harvard* 2017.

DAINOW J., 'The Civil Law and the Common Law: Some Points of Comparison' *American Journal of Comparative Law* 1967, vol. 15, nr. 3, 419.

FRITZ J., 'The notion of 'authorship' under EU law - who can be an author and what makes one an author? An analysis of the legislative framework and case law', *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2024, vol. 19, nr. 7, 552.

KOWALSKI A., 'Artificial Intelligence and Law: A Primer an Overview.' *Advocate* 1993 vol. 51, nr. 4, 579.

LEVENDOWSKI A., 'How Copyright Law Can Fix Artificial Intelligence's Implicit Bias Problem', *Washington Law Review* 2017, vol. 93, nr. 2, 579.

LIANG RAN W. en TAN D. 'AI, Author, Amanuensis.', *Journal of Intellectual Property Studies* 2022, vol. 6, nr. 2, 1.

MATULIONYTE, R., and L. J.-A., 'Copyright in AI-generated Works: Lessons from Recent Developments in Patent Law', *SCRIPTed: A Journal of Law, Technology and Society*, 2022, vol. 19, nr. 1, 5.

QUINTAIS J., 'Generative AI, copyright and the AI Act', *Computer Law & Security review* 2025/56.

RAVINDRA K. en PANKAJ K., '"Training AI and Copyright Infringement: Where Does the Law Stand?', " *Indian Journal of Integrated Research in Law* 2022, vol. 2, nr. 1, 1.

SCHWARZSCHILD A., GOLDBLUM M., GUPTA, e.a., 'Just How Toxic is Data Poisoning? A Unified Benchmark for Backdoor and Data Poisoning Attacks', *ICLR* 2021.

SILVERMAN S. en ELLIOTT B., 'In-depth: Artificial Intelligence Law. European Union.', *Law Business Research* 2017, 4.

VALENTIN P., DRAWDY S., CALDER E., e.a., 'AI, Art and Copyright: Part II', *Art Antiquity and Law* 2024, vol. 29, nr. 4, 333.

VERGHESE M., 'The AI Copyright Conundrum: Navigating Authorship and Ownership in the AI Landscape', *Jus Corpus Law Journal* 2024, vol. 4, nr. 4, 309.

ZURTH P., 'Artificial Creativity? A Case against Copyright Protection for AI-Generated Works', *UCLA Journal of Law and Technology* 2021, vol. 25, nr. 2, i.

Overige

AKBARZADEH A., 'The Federal Court Ushers Newspapers into the IceTv Age' *Dave Collison Cave* 8 december 2010.

ALBA D. en CHANG E., 'YouTube Says OpenAI Training Sora With Its Videos Would Break Rules', *Bloomberg* 4 april 2024.

ATACADOR J. en RAMSAY C., 'Six steps to Strategic Enforcement of IP Rights in Australia', *Asia IP* 18 december 2012.

BOQUIEN M., 'What is the difference between an AI system and an AI model?', *Dastra* 13 juli 2024.

CAMPUS G., 'Artificial Intelligence and copyright: the Italian AI LAW Proposal', *Wolter Kluwer Blog* 28 mei 2024.

EVANS A. en TUTTY J., 'Copyright for Visual Artists: 11 Things All Visual Artists Need to Know' *Studio Legal* 30 juni 2022.

GOLDSTEIN P., 'Kanschke vs. LAOIN - Landmark Ruling on TDM exceptions for AI training data - part 1', *Kluwer Copyright Blog* 13 november 2024.

GOLDSTEIN P., 'Kanschke vs. LAOIN - Landmark Ruling on TDM exceptions for AI training data - part 2', *Kluwer Copyright Blog* 14 november 2024.

GUADAMUZ A., 'Artificial intelligence and copyright', *WIPO Magazine* 2017.

HOAD R. en MARTINE S., 'The authorless song: Artificial intelligence and Australia's copyright law regime', *Clayton Utz* 14 mei 2020.

KORN J., 'Getty Images suing the makers of popular AI art tool for allegedly stealing photos' *CNN* 18 januari 2023.

LEERSSEN P., 'Embedded GenAI on Social Media: Platform Law Meets AI Law - DSA Observatory', *DSA Observatory Blog* 16 oktober 2024.

McDonald I., 'The use and protection of copyright', *Collections law* 23 augustus 2011.

MCMAHAN B. en RAMAGE D., 'Federated Learning: Collaborative Machine Learning without Centralized Training Data', *Google Research Blog* 6 april 2017.

MADIEGA T., 'Modernisation of European Copyright Rules: Directive on Copyright in the Digital Single Market', *Legal Affairs - JURI* 20 november 2019.

MATULIONYTE R., 'Copyright and AI in Australia: 2023 in Review', *Kluwer Copyright Blog* 15 januari 2024.

METZ R., 'These artists found out their work was used to train AI. Now they're furious', *CNN* 21 oktober 2022.

QUINTAIS P., 'Copyright, the AI and extraterritoriality', *Kluwer Copyright Blog* 28 november 2024.

SAMUELOSON P., 'The EU's Controversial Digital Single Market Directive - Part II: Why the Proposed Mandatory Text- and Data-Mining Exception is Too Restrictive', *Kluwer Copyright Blog* 12 juli 2018.

STERN J., 'OpenAI Made AI Video for Us. These Clips Are Good Enough to Freak us Out', *The Wall Street Journal* 13 maart 2024.

SUJITH R., 'On-Device Machine Intelligence', *Google Research Blog* 9 februari 2017.

VAN DEN BRANDE B., 'Handboek Kunstrecht: auteursrecht, wat is dat?' *Sirius Legal* 2021.

VAN DEN BRANDE B., 'Inbreuken op het auteursrecht op internet: welke rechter is bevoegd', *Sirius Legal* 23 januari 2015.

X, AI4Belgium, *BOSA*.

X., 'AI Act', European Commission.

X, 'AI and copyright: First ruling from a European court', *Novagraaf* 1 mei 2024.

X, 'AI-innovatiepakket', *Europese Commissie* 25 juli 2024.

X, 'AI Watch: Global regulatory tracker - Australia', *White & Case* 16 december 2024.

X, 'AI-wet', *Europese Commissie*, 18 februari 2025.

X, 'An introduction to artificial intelligence', *Australian Government ASD* 24 november 2023.

X, 'Apple, Nvidia, Anthropic Used Thousands of Swiped YouTube Videos to Train AI', *Wired* 16 juli 2024.

X, 'Australia and the European Union to deepen digital relationship', *Australian Government: Department of Industry, Science and Resources* 13 juni 2024.

X, 'Artificial intelligence', *Australian Government: Department of Industry, Science and Resources*.

X, 'ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE', *Juvo*.

X, 'Commission serves sign administrative arrangement with Australian eSafety Commissioner to support the enforcement of social media regulations', *Europese Commissie* 11 juni 2024.

X, 'Comunicato stampa del Consiglio dei Ministri n. 78' *Governo Italiano* 23 april 2024, <https://www.governo.it/it/articolo/comunicato-stampa-del-consiglio-dei-ministri-n-78/25501>.

X, 'Coordinated Plan on Artificial Intelligence 2021 Review', *Europese Commissie* 21 april 2021.

X, 'Copyright Law', *Australian Government* 2 augustus 2010.

X, 'De EU en Australië versnellen hun digitale samenwerking', *Europese Commissie* 12 juni 2024.

X, 'Duration of copyright. Copyright material made before 1 January 2019 (other than Government copyright material)', *Australian Government*, <https://www.ag.gov.au/sites/default/files/2022-07/duration-of%20copyright-table.pdf>.

X, 'Duration of copyright'. Copyright material made on or after 1 January 2019 (other than Government copyright material)', *Australian Government*, <https://www.ag.gov.au/sites/default/files/2022-07/duration-of%20copyright-table.pdf>.

X, 'Duur van naburige rechten' *FOD Economie* 15 januari 2021.

X, 'Europese aanpak van artificiële intelligentie', *Europese Commissie*.

X, 'How long does copyright last?', *National Library of Australia* 18 januari 2024.

X, 'Infosheet 23 - Basic legal expression', *Parliament of Australia*.

X, 'Intellectual Property in ChaptGPT', *European Commission* 20 februari 2023.

X, 'Le programme de la Wallonie en Intelligence artificielle' *Digital Wallonia*.

X, 'Perscommuniqué nr. 92/16' *Curia* 8 september 2016.

X, 'Smart Predictions with Amazon Machine Learning', *Temboo* 31 juli 2017.

X, 'Thaler v Commissioner of Patents: the Landmark Case About AI as an Inventor in Australia', *Lawyers and Legal Services Australia* 31 augustus 2024.

X, 'The birth of Artificial Intelligence (AI) research', *Lawrence Livermore National Laboratory*.

X, 'Vlaams actieplan Artificiële Intelligentie gelanceerd', *Departement WEWIS* 22 maart 2019.

X, 'Wat is artificiële intelligentie en hoe wordt het gebruikt', *Europees Parlement* 4 september 2020.

X, 'Wat is generatieve AI en hoe werkt het?', *Adobe*.

X, 'Wat zijn de uitzonderingen op het auteursrecht?', *deAuteurs*.

X, 'What is copyright', *Australian Government*.

X, 'Vlaams actieplan Artificiële Intelligentie gelanceerd', *Vlaanderen Departement WEWIS* 22 maart 2019.